

DE

DELAVSKA ENOTNOST

15. 1. 1977 - ŠT. 2 - L. XXXVI. - CENA 4 DIN

GLAVNI UREDNIK:
VOJKO ČERNELČ

ODGOVORNI UREDNIK:
BOJAN SAMARIN

ZAČELE SO SE LETNE SEJE RO
SINDIKATOV SLOVENIJE

OBRAČUN IN PROGRAM DELA

Skladno s statutarnim dogovorom o organiziranosti in delovanju sindikatov in Zveze sindikatov SR Slovenije so v teh dneh začeli sklicevati tako imenovane letne seje tudi republiški odbori sindikatov. Delegati obravnavajo in sprejemajo letna poročila o aktivnosti in uresničevanju delovnih nalog republiškega odbora in njegovih organov v minulemu letu

ter delovne programe za letos.

Tudi letos je bil RO Sindikata delavcev grafične in papirne industrije Slovenije prvi, ki je (včeraj) že ocenil opravljeno delo in opredelil bodoče naloge. Zaradi zaključka redakcije bomo o tej in o drugih, za te dni napovedanih letnih sejah, poročali prihodnjič.

R. N.

PREKINITVE DELA: NIC VEČ ZA TOVARNIŠKIMI PLOTOVI

Odkrito in javno

Prekinitve dela in sploh spore, ki jih doslej ni bilo mogoče urediti po redni samoupravni poti, sedaj prvič pri nas normativno-pravno urejata ustava in zakon o združenem delu — Javna poravnava sporov

Pri uresničevanju zakona o združenem delu se bo sindikat soočil s košljivim vprašanjem, ki ga je sicer reševal že doslej, toda izključno s praktično politično akcijo. Gre za prekinitve dela in sploh za spore, ki jih ni bilo mogoče urejati po redni samoupravni poti, zdaj pa vsa ta vprašanja normativno-pravno urejata ustava in zakon o združenem delu. Že doslej nam je življenje ničlikokrat dokazalo, da tudi socialistična družba ni brez konfliktov ter da z vsemi slabostmi skušamo javno obračunati in da ne priznavamo »tabujev«. Zato je bilo nujno potrebno, da pravno institucionaliziramo tudi vprašanje »štrajkov«. Zakon o združenem delu določa v členih od 636 do 640 tak družbeni mehanizem, s katerim je moč poravnati spore.

Ta zakonska določila so dana samo za »vsak primer«, kajti zakon o združenem

delu zagotavlja pogoje, da ne pride več do takih situacij, ko je treba seči po zadnjem sredstvu v boju delavcev za njihove pravice. Analiza prekinitve dela namreč kaže, da jih je največ zaradi kršenja samoupravnih pravic, to pa je tudi glavni vzrok za skoraj vse »štrajke«.

Sindikat ima potemtakem kot organizirana politična sila delavskega razreda najodgovornejšo nalogo pri reševanju takih situacij. S svojo vsakodnevno politično aktivnostjo si mora prizadevati za uresničevanje takih pogojev, v katerih bo delavec prišel po redni poti do svojih pravic. Če pa je kljub temu kršena njegova samoupravna pravica in če kaže, da lahko pride do konflikta, je obveznost sindikata, da ne poskuša spopada med posameznimi interesi prikriti, temveč mora vztrajati, da se spor reši v skladu z določili zakona o združenem delu, ozi-

roma — če je potrebno — stori vse, da se delavci čimprej vrnejo na delo, saj lahko v nasprotnem primeru pride do večje materialne škode.

Vse to pa terjajo od sindikata odkrit političen boj, v katerem mora nastopati z argumenti za obrambo samoupravnih pravic delavcev, a vendar tudi z izostrenim poslušom za interese delavskega razreda v celoti.

Po besedah Mike Špiljka, predsednika sveta ZSJ je pri nas »štrajk« najbolj resno opozorilo sindikatu in ZK, da v nekaterih samoupravnih okoljih nekaj ni v redu.

To še ne pomeni, da je prekinitve dela sama po sebi negativen pojav. Lahko gre za boj proti raznim birokratskim pojavom, za pravičnejšo delitev osebnih dohodkov in še za marsikaj. Na to pa pri obravnavi prekinitve dela in drugih sporov ne bi smeli pozabiti.

V. K.

SKLICANA SEJA PREDSEDSTVA RS ZSS

Marsikaj v žarišču

V sredo, 19. januarja 1977, bo v Ljubljani 41. seja predsedstva RS ZSS. Na dnevnem redu so vprašanja, ki ta čas dejansko sodijo v središče širše družbene pozornosti. Gre za predlog poročila o delu RS ZSS, njegovih organov in služb v letu 1976 in za predlog usmeritve delovanja v letošnjem letu. Člani predsed-

stva bodo obravnavali tudi poročilo o akciji RO sindikatov na področju razporejanja dohodka in delitve sredstev za osebne dohodke pri udeležencih, ki kršijo oziroma preokorajajo dogovorjena sredstva za osebne dohodke. Svoje mnenje pa bo predsedstvo povedalo še o treh pomembnih vprašanjih: o za-

konu o združenem delu in o informiranju; o družbenem dogovoru o spremembah in dopolnitvah družbenega dogovora o merilih in načinu za ugotavljanje osebnih dohodkov občanov, ki z osebnim delom opravljajo kmetijske, obrtne ali druge gospodarske dejavnosti, intelektualne ali negospodarske storitve, pa še o predlogu enotnih osnov in meril za dodeljevanje družbenih stanovanj delavcem v OZD in drugih delovnih skupnostih. R. N.

Kako se kalijo peresa?

STRAN 4

SINDIKALNI DELAVCI OBISKALI USTAVNO SODIŠČE SR SLOVENIJE

Izmenjava izkušenj

Predsednik RS ZSS inž. Janez Barborič s sodelavci je petek obiskal Ustavno sodišče SR Slovenije. Sodniki ustavnega sodišča in sindikalni delavci so v daljšem razgovoru izmenjali informacije o aktualnih problemih, s katerimi se srečujejo pri

delu. Prevladovala pa so vprašanja s področja delitve dohodka in sredstev za osebne dohodke — s poudarkom, kako ta vprašanja (sploh in ne samo tedaj, če pride do sporov ali problemov), obravnavati skladno z vsebino zakona o združenem delu. R. N.

»JAZ PA PRAVIM: NE!«

Kot vedno ob katastrofah, ki so nas prizadele, smo tudi ob potresu na Tolminskem ugotavljali, da smo — ljudje. Ljudje, ki vedo, kako je drugim, kadar so v hudi stiski in ki čutijo dolžnost pomagati, če lahko pomagajo.

Tako je čutila večina naših ljudi in tako je čutil tudi delavski svet TOZD velike in vse prej kot revne organizacije združenega dela iz Ljubljane.

Delavski svet se je na svojo pobudo sestal in po pogovoru s člani kolektiva soglasno sklenil: prikolice, ki jih imamo za letovanje, bomo takoj poslali na Tolminsko.

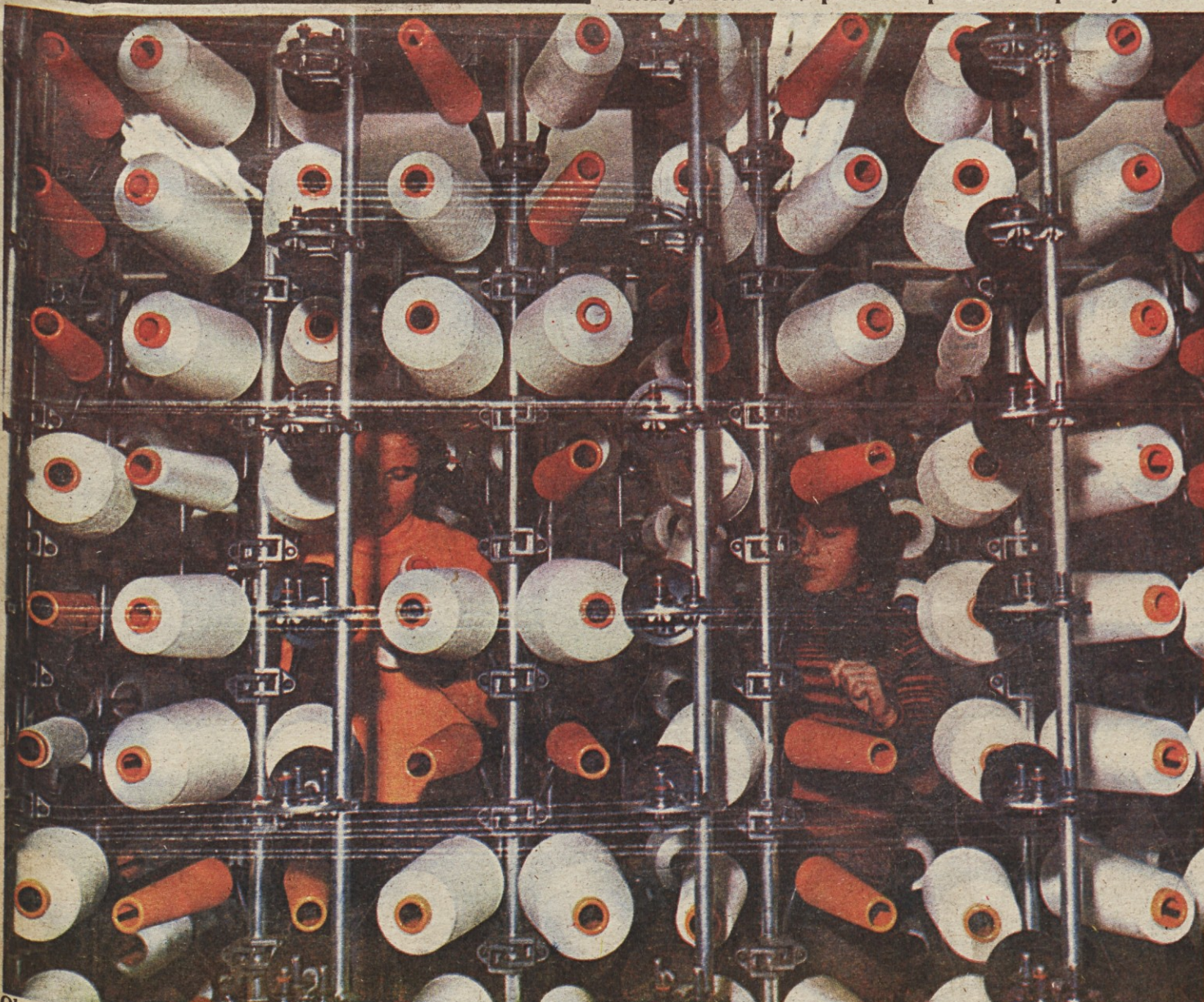
Toda, prikolice so ostale v Ljubljani. »Jaz pa pravim: ne!« Tako je odločil generalni direktor in njegovi pribočniki; predsedniku delavskega sveta so zaradi »samovolje« krepko prali glavo, delavski svet pa razen neprikritega

zgražanja ni zmogel ničesar drugega.

Ta primer na žalost ni osamljen. Naj jih povemo z imeni? Najraje bi jih, če bi kaj zaleglo. Ljudje, ki so pomagali, tega niso storili zato, da bi jih nekdo javno hvalil. Naredili so le to, kar jim je velela njihova človečnost. Tisti, ki jim je sočlovek v hudi stiski deveta skrb, pa bi se ob tem le nasmehnili. Tudi ni naš namen, da bi po tolikih mesecih »dajali na pranger« tiste, ki so daleč od katastrofe na toplem mislili le nase.

Naš namen je, da bi spodbudili prizadete osnovne organizacije sindikata, da bi se o tem pogovorili, zlasti, kako bodo ravnali, če bo še koga prizadela huda nesreča. In, ali bodo trkali na vest solidarnosti, če bi se pripetilo kaj hujšega nekoč tudi njim?

V. Č.

Obvezno 14-dnevno proizvodno delo je že odraz uvajanja usmerjenega izobraževanja na gimnazijah. Naš posnetek je iz ljubljanske Dekorativne, kjer delajo dijakinje šentviške gimnazije. — Foto: Andrej Agnič

RUDNIK IDRIJA NA PRELOMNICI

V rokah izhlapelo srebro

STRAN 3

DIJAŠKI DOMOVI:

Še pred dvema letoma smo govorili le o »lepih sanjah«

STRAN 11

KAJ SMO STORILI...

SINDIKATI
V LETU 1977

Katerim nalogam bo republiški svet Zveze sindikatov Slovenije posvečal največ pozornosti?

Na to vprašanje bo dokončno odgovorilo v sredo predsedstvo. Po mnogih razpravah in temeljnih pripravah pa so se že izoblikovali glavni cilji, pa tudi poti, po katerih bodo prišli do njih slovenski sindikati v letu, ki je pred nami.

Nedvomno je, da bo največ naporov tako RS kot osnovnih organizacij namenjenih uresničevanju zakona o združenem delu. Sindikati imajo na tem področju pomembne naloge, zlasti pa si bodo odločno, sistematično in konkretno prizadevali za uveljavitev TOZD v vsaki delovni organizaciji, delitev po delu, spodbujali procese združevanja dela in sredstev, podrobneje bodo opredelili položaj in vlogo sindikalne organizacije v organizacijah združenega dela. Nadalje nameravajo analizirati notranje odnose v združenem delu, zlasti delegatska razmerja, zavzemali se bodo za nadaljnji razvoj samoupravne delavske kontrole in samoupravnih interesnih skupnosti na področju družbenih dejavnosti in gospodarstva.

Zapisali smo, da je med pomembnimi nalogami tudi delitev po delu. Takšna delitev, kot jo zahteva zakon, to je, da morajo biti osebni dohodki slehernega delavca odvisni od izpolnjevanja njegovih nalog v procesu dela, od ustvarjenega dohodka TOZD in od uspešnosti vlaganj v materialno osnovo dela. Kaj to pomeni, ve vsakdo, ki pozna sedanje razmere, saj marsikje še vedno nagrajujejo le delavca pri strojih, resnično nagrajujejo pa se razblini že v prvi pisarni. Skratka — marsikje bo treba v celoti spremeniti sedanjo delitev OD, odpraviti cesarsko-kraljeve plačilne razrede, ki se še marsikje skrivajo pod sodobnimi imeni in doseči delitev po delu in rezultatih dela za slehernega zaposlenega. In ne le to — vzpostaviti je treba tudi dohodkovne odnose v vseh fazah družbene reprodukcije.

Res je, da o vsem tem že dolgo govorimo. Res pa je tudi, da doslej še nismo imeli v rokah takšnega orožja, kot ga imamo zdaj — zakon o združenem delu.

Med pomembnimi nalogami naj omenimo še skrb sindikatov za življenjske in delovne razmere delavcev. S svojo dejavnostjo in predlaganimi ukrepi bodo prispevali k obvladovanju socialnih razlik — s pomočjo delitve po delu in družbeno opredeljene, selektivne ter ekonomsko spodbudne solidarnosti. Med drugim bo RS z drugimi dejavniki pripravil analizo socialnih korektivov ter njihovih posamičnih in skupnih učinkov. Tako bo prišel do stališč, s katerimi bo opredelil zasnovane solidarnosti v pogojih združevanja dela in delitve po delu.

Že po tem, kar smo omenili, lahko trdimo, da gre za obsežno, odgovorno in seveda naporno delo, saj se bo treba ob uresničevanju zakona o združenem delu lotiti — mnogo bolj odločno kot doslej — v resnici vseh področij in vseh razsežnosti družbenih odnosov.

VOJKO ČERNELČ

CELJSKI SINDIKATI O INOVACIJSKI DEJAVNOSTI

Skopi pri prizadevanjih

Še vedno neorganiziran način pospeševanja inventne dejavnosti — Kljub napredku za dobro delo slabo plačilo

Kazalci, ki so jih v svoji analizi o inventivnih prizadevanjih po celjskih delovnih organizacijah nanizali celjski sindikati, kažejo, da so v zadnjih nekaj letih na tem področju v Celju vendarle napravili nekaj vidnih korakov naprej, da so bistveno povečali število inovacij, zlasti na tehničnem področju in s tem dosegli odstotek, ki pomeni precej tudi v odnosu na širši, jugoslovanski prostor. Vendar ti pohvalni kvantitativni rezultati še zdaleč ne pomenijo, da so se dela lotili organizirano niti da so postavili inventivne dejavnosti tja, kamor bi sodile, če se naslonimo na besede in poudarek, ki jim ga nenehno pripisujemo po družbenopolitičnem in gospodarskoekonomskem pomenu.

Ob pomenu, ki ga deklarativno in s polnimi usti pohvalnih trditve vedno znova pridodajamo inovacijam, pa kaj preradi pozabljamo na tiste, ki se v podjetjih in na področju drugih, negospodarskih področij, z njimi ukvarjajo. In še kako res je, so ugotovili člani celjskega občinskega sveta, da so bore malo

napravili za spodbujanje inovacijskega dela. Inovatorji so upravičeno nezadovoljni, ko mesece in mesece čakajo, da odgovorni odločijo o uporabnosti ali neuporabnosti neke izboljšave in ko znova pretečejo meseci, inovacije pa še vedno ne začno uporabljati v praksi. Poleg tega obstoječe komisije zelo ozko razumejo svoje naloge. Omejujejo se na ocenjevanje prispelega predloga, niti s prstom pa večinoma ne mignejo, da bi tudi same kaj storile za spodbujanje inovacijskih prizadevanj.

Ob tem bi lahko precej grenkih izrekli tudi na račun moralnega vrednotenja in finančne stimulacije, ki ju inovatorji v celjskih organizacijah združenega dela sprejemajo za svoje izboljšave. In to kljub vidnemu kvalitativnemu in kvantitativnemu napredku v zadnjih nekaj letih. V Celju so namreč realizirali od 500 predloženih kar 300 inovacij, ki so celjskemu gospodarstvu prinesle skupaj 23 milijonov dinarjev finančnih koristi. Še vedno pa marsikje gledajo

PO NOVOLETNIH RAZGOVORIH Z NAŠIMI DELAVCI, ZAČASNO ZAPOSLENIMI NA TUJEM

Živa vez tudi med letom

Bo spet minilo leto dni, da bi ugotavljali iste ali podobne napake?

Naši delavci, začasno zaposleni na tujem, so se letos hitreje kot kdajkoli doslej vrnili z novoletnega obiska nazaj na svoja delovna mesta, če so seveda — v skrbi za delo — sploh prišli. Tisto, kar so povedali na razgovorih, predvsem njihova želja po vedno svežih in zanesljivih informacijah o dogajanjih v domovini v zvezi z vsem, kar je povezano z njihovo vrnitvijo, seveda obvezuje vse pristojne dejavnike, da aktivno delujejo pri odpravljanju ugotovljenih napak in pomanjklivosti. Tako nekako so ugotavljali vsepovsod. Zaradi zanimivosti in celovitosti prikaza objavljamo le dopis našega sodelavca Kristla Waltra iz Radelj ob Dravi.

V vseh koroških občinah so v času novoletnih praznikov organizirali sestanke z našimi delavci, začasno zaposlenimi v tujini. Razen v Radljah sta bila udeležba in splošen odziv na razgovore razmeroma slaba. Delavci so predvsem menili, da se njihovim problemom niti ne prepočasi, pač pa preveč mlačno in neprizadeto rešujejo.

Kljub vsemu pa vendarle ugotavljajo nekaj izboljšav. Iz občin Radlje in Dravograd je bilo še lani na delu v tujini nad 550 delavcev, letos je ta številka manjša za sto delavcev, ki že delajo doma, od tega skoraj polovica v tovarni Hypos na Muti.

Na sestanku v Radljah so delavci, začasno zaposleni v tujini, predvsem priporočali in prosili za boljši stik s podjetji v domovini. Toda stiki morajo biti zanesljivi! Gre predvsem za to, da če se nekdo želi vrniti in teh je večina, mora biti prepričan, predno zapusti delo v tujini, da ga doma resnično čaka delovno mesto. Nihče ne želi izgubiti pravic, ki so vezane na delo! Skratka: ne sme se dogajati, da pride do prekinitve

delovnega razmerja zaradi neresnih stikov in neresnih obljub!

Samo iz občine Radlje je na delu v tujini še okrog 300 delavcev, pretežno kvalificiranih ljudi kovinsko-predelovalne stroke, ostalo pa so ženske, med temi so skoraj praviloma nekvalificirane mlade delavke. Iz občine Dravograd jih je na tujem še okrog 150. Predstavniki delovnih organizacij so povedali, da je trenutno še prostih nekaj delovnih mest, predvsem v lesni industriji, resda za pretežno nekvalificirana dela ali dela za priučetje. Seveda pa je problem tudi razmeroma nizek osebni dohodek na teh delovnih mestih. Vendar so prav naši delavci menili, da ta problem ni nerešljiv, le druga vprašanja je potrebno reševati vzporedno in hitreje. Tako so navedli problem gradnje stanovanjskih hiš. Samo za gradbeno dovoljenje je treba v občini Radlje čakati 6 (šest) mesecev, razen tega je trenutno možna gradnja samo v Radljah in ne tudi v drugih krajih občine. To pa je za marsikoga nesprijemljivo. To so resne ovire, ki jih bo treba premagati z več volje in odločnosti. Precej možnosti je tudi še v panogi obrti, ki ji je občina dokaj na široko odprla vrata.

Sestanke z našimi delavci, začasno zaposlenimi v tujini, so v koroških občinah izkoristili tudi za splošno informiranost o naših gospodarskih in družbenih uspehih, prvič pa smo zasledili tudi predstavitev dosežkov na področju samouprave naših delavcev. Beseda je tekla tudi o vprašanih vzgoje, izobraževanja in varstva otrok. Prav v koroških občinah so na področju vzgoje in komunalnih dejavnosti ter zdravstva marsikaj uredili s samopriskevki. Prav bi bilo, če bi se v ta prizadevanja močneje

vključili tudi zdomci. Šlo je, skratka, za pošten in odkrit dialog, od katerega si vsi obetajo uspeh.

Pedagogi dokazujejo, da imajo otroci zdomcev, kajti odsotnih je precej družin, ko se vrnejo, navadno velike težave v šoli. Tako so primeri, ko otroci zdomcev ne obladajo materinega jezika! Starši menijo, da je to posledica nujne, da se njihovi otroci v tujini čimbolj enakovredno in brez težav vključijo v tamkajšnje življenje, da pa na drugi strani tudi nimajo

pravih možnosti in časa, da bi obdržali boljši — slovenski družinski odnos, nimajo knjig in drugega seveda pričakujejo, da se bo vse uredilo potem doma! Doma pa so kljub dodatnemu delu vendarle težave pri nadaljevanju šolanja.

Koordinacijskemu odboru SZDL v Radljah so ob zaključku razgovorov priporočili, naj tudi med letnimi spodbuja stike, razgovore, predvsem pa uresničevanje dogovorov z novoletnih sestankov.

VELENJE

Delo in načrti kluba samoupravljalcev

Te dni je na razširjeni seji izvršni odbor Kluba samoupravljalcev Velenje pregledal opravljeno delo v preteklem letu ter sprejel delovni načrt za leto 1977.

Velenjski Klub samoupravljalcev je bil ustanovljen 20. julija 1976, do konca leta pa je samoupravni sporazum o ustanovitvi in delovanju kluba ter delovni načrt za leto 1976 podpisalo 79 temeljnih in drugih organizacij združenega dela, družbenopolitičnih organizacij, krajevnih skupnosti ter drugih samoupravnih skupnosti.

V prvih mesecih so namenili v Velenju posebno pozornost družbenopolitičnemu izobraževanju. S sodelovanjem tamkajšnje Delavske univerze so pripravili seminar za predavatelje družbenega izobraževanja, več seminarjev za delegate in sindikalne aktiviste iz delovnih kolektivov, pa seminarje za delegate iz krajevnih skupnosti. Skupaj z občinskim svetom Zveze sindikatov Velenje pa so pripravili še seminar za predsednike osnovnih organizacij sindikata in konferenc osnovnih organizacij sindikata ter za člane izvršnih odborov.

Sicer se je velenjski Klub samoupravljalcev aktivno vključil v javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu, začel je zbirati samoupravne akte temeljnih in drugih organizacij združenega dela, pripravil pa je tudi »okroglo mizo« o dohodkovnih odnosih.

P. O.

AKCIJA GORENJSKIH SINDIKATOV

Skupno darilo ženam

V akcijo za nakup dveh rentgenskih aparatov za zgodnje odkrivanje raka je vključenih že več kot 60.000 delavcev iz vseh gorenjskih občin

Bralke časopisa Glas, glasila SZDL za Gorenjsko, so pred dvema letoma dale pobudo za akcijo, s katero bi zbrali sredstva

za nakup dveh rentgenskih aparatov za zgodnje odkrivanje raka na dojki. O predlogu so najprej razpravljali občinski sindikalni sveti gorenjskih občin in akcijo podprli, pri medobčinskem svetu ZSS za Gorenjsko pa je bil imenovan poseben odbor, ki skrbi za uresničitev te humane akcije.

Akcija je že doslej preseгла vsa pričakovanja, saj je vanjo vključenih že več kot 60.000 gorenjskih delavcev, ki so prispevali svoj delež, precej denarja pa so namenili tudi zasebniki. Tako je bilo na posebnem žiro računu do druge polovice decembra zbranih že 2.124.382,95 dinarja ali 62% predvidene vsote. V kranjski občini so zbrali 1.055.398,85 dinarja, v radovljški 219.950, v jeseniški 274.153, v trziški 182.500 in v škofjeloški občini 392.380 dinarjev.

Odbor se je skupno s strokovnjaki ljubljanskega onkološkega inštituta odločil za nakup obeh aparatov pri znanem zahodnonemškem proizvajalcu medicinske opreme Koch-Stoerzel. Aparata, od katerih bo eden postavljen v Kranju, drugi pa na Jesenicah, bosta veljala 1,64 milijona dinarjev, torej toliko, kot je doslej zbrana denarja na žiro računu odbora. Seveda je treba k tej vsoti prišteti še carinske in ostale stroške, zato se bodo morale v akcijo vključiti tudi vse tiste organizacije združenega dela na Gorenjskem, ki tega še niso storile.

Aparata naj bi začela delati predvidoma aprila letos, če bo mogoče pa že pred 8. marcem, saj bo to najlepše skupno darilo ženam Gorenjske za njihov praznik.

I. V.

— Ja, Polde, kakšen pa si? Kaj se ti je zgodilo?
— Oh, mojster: na Silvestrovo popoldne me je žena poslala po kruh, pa sem šele zdaj prišel iz bolnice...

Karikatura: I. Antič

RUDNIK ŽIVEGA SREBRA IDRIJA NA PRELONICI

V rokah izhlapelo srebro

Tudi po petsto letih pride za sedmimi debelimi sedem suhih let — Za rudarje v idrijskem rudniku živega srebra je konec iluzij — Zakaj rudarji še vedno nočejo zapustiti jame — Ljubljanski Novum in celjski razvojni center ponudila najboljšo rešitev

Za skoraj osemstoletni kolektiv Rudnika živega srebra v Idriji je letošnje leto eno najtežjih, čeprav so bila že tudi zadnja tri leta vse prej kot razveseljiva. V petsto letih obstoja tega rudnika kolektiv še nikoli ni bil pred toliškimi težavami kot letos. Zaradi svetovnih tržnih razmer je že nekaj let nazaj cena živega srebra nenehno padala, z njo pa tudi upi tega prizadevnega kolektiva, ki je vse do nedavna še vedno upal, da se bo izognil najhujšemu — prenehanju proizvodnje. To, kar je pred devetimi leti, v času, ko je kolektiv ustvarjal milijarde dobička, predvidevala skupina ekonomistov, se je žal uresničilo, namreč, da bo prišlo do tolikšne krize, da bo vprašanje obstoja rudnika? Takrat tega ni nihče verjel, tako kot še danes prenekateri rudar ne more verjeti, da se je kopanje živega srebra izrodilo v kopicenje izgub.

SAMO DVE MOŽNOSTI

»Tragedija je v bistvu v tem, da ljudi nismo mogli prepričati v resnost krize,« z žalostjo ugotavlja diplomirani ekonomist Marijan Groff, predsednik izvršnega sveta občine Idrija. »Še pred dvema letoma smo poskušali sprožiti različne vzvode, od delegatov občinske skupščine, preko članov Zveze komunistov in sindikata. V bistvu je šlo za napor, da bi ljudje pri rudniku začeli ekonomsko misliti. Toda ljudje so menili približno takole: »Kopali smo sto let, kopali smo petsto let, rude je dovolj, torej so skrbi odveč...« In potem je prišlo. Ne gre za očitek, vendar so nas pred devetimi leti pri rudniku zmerjali, ko smo trije ekonomisti nakazali krizo. Takrat je imel kolektiv skoraj devet starih milijard dobička, mi pa smo izračunali, da bo imel čez pet let pet milijard izgube. Takrat smo predvideli najnižjo ceno živega sre-

bra, ki pa se je medtem spustila še mnogo nižje, tako da je izguba bila skoraj enkrat večja. Razumljivo je, vsaj za tiste, ki poznajo zgodovino tega rudnika, da takrat rudar, ki je imel od vseh rudarjev v državi največjo plačo, ni mogel dojeti, da se to lahko spremeni, ne da bi on sam lahko pri tem karkoli storil.

Zaradi težav z rudnikom stagnira tudi Idrija kot občina. Če bo šlo tako naprej, bomo imeli vse manj možnosti za nove naložbe, za dvig standarda preko gospodarske rasti, ki v primerjavi s sosednjimi občinami zaskrbljujejo nazaduje. Celotni sestav naše industrije ne sloni na trdnih nogah, saj gre za predelovalno industrijo, ki pa je, kot vemo, odvisna od marsičesa in malo akumulativna.

Orientacija rudnika je znana: v najboljšem primeru bomo rudnik zaprli in konzervirali, v najslabšem bo prišlo do likvidacije. Tretje možnosti ni. Osebnostno menim, da je Idriji sedem debelih let prineslo več škode, kot jih bo zdaj sedem suhih let, ki nas čakajo. Toda zdaj smo organizirani, enotni — vemo kaj hočemo in kako bomo to izvedli. Izvršnemu svetu SR Slovenije smo skupaj z vodstvom rudnika predložili svezjen predlogov. Izvršni svet pa moraj zdaj reči: »TAKO BO?...« kajti, če bodo rekli: »Potrebno bi bilo...« potem se bo agonija zavlekla, ker občina sama problema ne more rešiti... Moje osebno mnenje je, da bo moralna cena živega srebra naraščati, saj bi v nasprotnem doživeli negacijo te kovine. Toda, četudi bo do 1980. leta cena narasla, to za kolektiv rudnika ni rešitev, ker bi medtem povsem ubožal, poleg tega pa je vprašanje, če bo kolektiv s tisoč rudarji kos proizvajati rudo po takrat ekonomski ceni. Naslednja kriza bi ga še globlje pahnila v propad...«

STRAH RUDARJEV PRED NEZNANIM

»Težava je v tem, da je naš rudar prišel v jamo iz osnovne šole in ostal v njej do upokojitve,« pravi Evstahij Hvala, predsednik konference sindikata.

»Idrijski rudar se ni nikoli upiral, zato tudi danes ne želi vzdrževalnine, temveč le pošteno delo, s katerim bi družbi pomagal, ne pa da bi na njen račun živel.

Sedanje razmere niso nove. To že traja skoraj tri leta. Toda šele zdaj smo uspeli najti za vse ustrezno rešitev. Sam sem pri rudniku že od 1946. leta. Rudarski del kolektiva je star. Zvečine rudarjem manjka le dve, tri, mogoče pet let do upokojitve. Okrog sto petdeset je bolnih, invalidnih. Kam bi naj zdaj ti šli! Kdo jih bo zaposlil? Zato smo ostajali v jami, dokler se je dalo. Da je problem večji, je šolska izobrazba rudarjev nizka, strokovna usposobljenost pa visoka, žal neustrezna za druge poklice. Pri tem bodo najbolj prizadeti tehniški kadri, ki imajo sicer priznani srednjo šolo, vendar zelo ozkega profila.

Sindikati podpira sedanje napore vodstva, ki je v reševanje tega problema pritegnilo strokovnjake celjskega Razvojnega centra in ljubljanskega biroja Novum. Ne smemo namreč pozabiti, da je strah rudarjev pred neznanim upravičen. K sreči smo ugotovili, da ne gre za selekcioniranje rudarjev, kot je bil to že primer v podobnih okoliščinah, temveč za resnično strokovno delo strokovnjakov, ki poskušajo najti najustreznejšo zaposlitev za vsakega posameznika. Tako ne bo poskrbljeno samo za mlade, zdrave in za delo sposobne člane kolektiva, temveč tudi za tiste, ki bodo šli že prihodnje leto v pokoj. To nam vliva zaupanje, čeprav noben rudar ne bi rad zapustil jame.

Problem bi lažje in hitreje rešili, če bi kolektivu končno nekdo povedal: »Tovariši, rudnik bomo zaprli in konzervirali. V kolektivu bo ostalo le toliko in toliko ljudi, ki bodo skrbeli za rudnik in bili sposobni čez nekaj let, če bi bili pogoji za to, prevzeti strokovno vodstvo ob ponovnem odpiranju. Ali pa: Tovariši, rudnik gre jutri v likvidacijo, vsi, ki so za to sposobni, pa v prekvalifikacije...« Tako pa tega doslej ni nihče jasno povedal. Zdaj smo tako daleč, da bo to nekdo moral reči. Takrat pa bo tudi idrijski rudar točneje vedel, kako in kaj ob upravičenem pričakovanju, da mu bo družba omogočila novo pošteno delo.

PRVI PRIMER STROKOVNE OBDELAVE

Medtem ko se izmene rudarjev še vedno vrstijo pred vhom v jamo, v upravnih prostorih bije vodstvo rudnika zadnji boj. Čakajoče na odločitev Izvršnega sveta SRS, ki je že doslej vlagal mnogo naporov za rešitev njihovega problema in na odločitev Izvršnega sveta občine, pripravljajo strokovnjaki načrte za različne možnosti. Kakršnokoli odločitev želi vodstvo rudnika skupaj z družbenopolitičnimi organizacijami v kolektivu pričakati pripravljeno.

V eni izmed pisarn zato že nekaj tednov gostujejo tuji strokovnjaki, tehnologi, psihologi, sociologi, poklicni usmerjevalci. Skoraj sedemsto v rudniku zaposlenih je izpolnilo posebno anketo, da so na osnovi tako zbranih podatkov strokovnjaki celjskega Razvojnega centra skupaj z ostalimi strokovnjaki poskušali ugotoviti za vsakega posameznika najustreznejšo perspektivo. »Kolikor vem, je to prvi primer, da na ta način rešujemo takšen problem,« pravi Roman Boben, strokovnjak za poklicno usmerjanje pri celjskem Razvojnem centru. »Žal članom kolektiva doslej ni nihče točno povedal, kako in kaj, zato so tudi odločitve rudarjev toliko težje. Vsekakor pa so rudarji dobili zaupanje v naše delo takoj, ko so ugotovili, da jih ne selekcioniramo — sposobne in nesposobne, med stare in mlade, temveč, da za vsakega tudi v pogo-

voru z njim iščemo najustreznejšo prekvalifikacijo. Tako imamo prvo skupino nekaj več kot sto rudarjev že pripravljenih za prekvalifikacijo. Tu gre za ljudi in ne za številke, ki jih je treba razmetati po vsej Primorski.«

»Izvršni svet občine je sicer obravnaval problem prekvalifikacije in zaposlovanja naših rudarjev, vendar te prekvalifikacije in zaposlitve niso vnesene v srednjeročne programe delovnih organizacij, zato smo naleteli na nov problem,« trdi dipl. inž. Marjan Beričič, vodja kadrovske službe pri rudniku. »Prav tako ni bilo znano, kdo in kdaj bo plačal prekvalifikacije, niti kdo bo dal denar za odpiranje novih delovnih mest.«

»Sedanje razmere pri rudniku so nam porušile vsa načrtovanja,« dodaja Dora Murovc, svetovalec pri Skupnosti za zaposlovanje SRS v idrijski enoti, na katere ramena je padel levji delež zaposlovanja rudarjev. »Po predloženih programih tukajšnjih delovnih organizacij ni bilo predvideno tolikšno povečanje novih delovnih mest, zato moramo vse programe na novo sestavljati. Poleg tega je bil v teh programih izpuščen ekonomski del, torej tisti najbistvenjši, na katerem sloni vsa politika zaposlovanja. Časi, ko smo rekli: Vi boste sprejeli toliko in toliko ljudi, vi pa toliko, so že zdavnaj mimo...«

»Gre za motivacijo ljudi, da bodo vedeli kam in kdaj, da bodo znova dobili občutek pomembnosti,« pravi dipl. psih. Edvard Valen tinčič, strokovni sodelavec iz Ljubljane. »Zato potrebujemo enotni program, iz katerega bo razvidno, kdaj in kje se bodo rudarji zaposlili, kakšna bo ta zaposlitev in če jim ustreza.«

»Po naših predlogih in programih potrebujemo 750 milijonov dinarjev, da bi lahko prekvalificirali in druge zaposlili rudarje,« trdi Marjan Groff.

»Razširili bomo dejavnost pri rudniku, ki je dobil nov program za proizvodnjo gradbene mehanizacije od ljubljanskega Novuma. V Godoviu bomo zgradili novo tovarno kromiranega pohištva, ki ga je oblikoval naš najuspešnejši oblikovalec Oskar Kogoj, razširili bomo dejavnost v IMP, v Gostolu, pri Kolektorju, Zidgradu in odprli več delovnih mest pri SGG. Gre za denar iz kreditov na osnovi posebnih pogojev. V Sloveniji smo stalno poudarjali, da imamo razpoložljiv denar, vendar nimamo programov. Mi imamo zdaj programe, nimamo pa denarja. Glede na dosedanjo pomoč Izvršnega sveta in Gospodarske zbornice se ne bojimo jutrišnjega dne. S tem pa bo rešen skrbi tudi naš rudar, ki je izgradil in doslej bogatil Idrijo...«

JANEZ SEVER

PRIPIS UREDNIŠTVA: Posebna komisija IS Skupščine SR Slovenije, sestavljena z nalogo, da predlaga primerno rešitev za idrijski rudnik, je že končala svoje delo. Kot smo obveščeni, bo IS predloge komisije obravnaval že v prihodnjih dneh. Najbolj na kratko povedano pa gre za naslednje: v rudniku naj bi ustavili proizvodnjo — predvidoma s prvim julijem letos. Takoj se ustanovijo tri strokovne skupine (za raziskovalna dela, za tehnološka dela, za konserviranje rudniških naprav). Treba je ugotoviti stroške za delo teh skupin, ki bi zaposlile okrog 150 ljudi. Tistim članom rudniškega kolektiva, ki bi po ustavitvi proizvodnje ostali brez dela, je treba ponuditi drugo delo, oziroma takoj začeti s prekvalifikacijo. Če bi se leta 1980 izkazalo, da ni perspektive za začetek ponovnega obratovanja idrijskega rudnika, naj bi sedanji rudarji nadaljevali svoj poklic kot jedro novega rudnika na Zirovskem vrhu.

V OZRAČJU DELAVNOSTI

iz albuma sindikalnih delavcev

Tokrat vam predstavljamo Gabriela Sedmaka, ki vodi osnovno organizacijo sindikata v Elektrotehni — TOZD Elprom (trgovska mreža). Sicer pa to ni le naša odločitev, kajti ko smo na občinskem odboru sindikata trgovskih delavcev Ljubljana-Center povprašali za dobro osnovno organizacijo in za uspešnega predsednika, niso bili v dvomih. Sedmaka najdite!

Našli pa smo ga pri urejanju izložbe na Miklošičevi ulici v Ljubljani, kjer ima Elektrotehna svojo prodajalno. Gabriel Sedmak pa že dobrih dvanajst let skrbi za lep videz te in drugih trgovin v Sloveniji in na Hrvaškem.

Na videz našemu sogovorniku ne bi prisodil odločnosti, vztrajnosti pri delu in zavzetosti pri kreipitvi sindikata v temeljni organizaciji združenega dela. Toda po nekaj uvodnih stavkih človek takoj spozna, da gre za takšnega sindikalnega delavca, ki pozna probleme, ve, kako jih reševati in tudi organizacijskih sposobnosti mu ne manjka.

»Kako ste začeli?«
»Tako kot večina sindikalnih aktivistov,« pravi Gabriel Sedmak, kajti »šolal« sem se v mladinski organizaciji, v mladinskih delovnih brigadah in nato

v svoji delovni organizaciji. Res pa je, da danes ni lahko biti predsednik sindikalne organizacije, kajti vloga sindikata v delovnih organizacijah in v družbi sploh je pomembna, lahko bi rekli, da je odločujoča v temeljnih organizacijah združenega dela.«

»Ali vam uspeva v akciji, ki ji po navadi pravimo: brez sindikata se ne sme nič zgoditi, kar je potrebno za delavca?«

»V kratkem času nam ne bo uspelo spremeniti naše organizacije v takšno družbenopolitično silo, kot bi morala biti. Dati ji skratka tisto in takšno mesto, kot je to zapisano v zakonu o združenem delu in v ustavi.

Lahko pa rečem, da je nam v Elektrotehni že uspelo, da vse pomembne stvari, ki zadevajo delavce, njihov položaj in pravice ne gredo več mimo sindikata. Samo z besedami ne bomo uspeli... Zame, kot predsednika osnovne organizacije sindikata, je pomembno, da na sestankih ne razpravljamo le o športu in rekreaciji, o ozimnici in o skrbi za socialno ogrožene delavce.

Glejte, lani smo ob polletju v naši temeljni organizaciji združenega dela

imeli slabe gospodarske rezultate. Poprijeli smo, se bolje organizirali in ob tričetrtletnem obračunu so bili rezultati dobri. Pri tem je sindikat odigral zelo pomembno vlogo, opravil mnogo dela in hkrati tudi stalno opozarjal prek svojih delegatov, da je treba pogoje gospodarjenja v trgovini spremeniti.«

»Tudi povezovali se je treba!«

»Tako je. Ze tri leta govorimo o združevanju v slovenski trgovini v elektrotehničnem blagom. Govorimo tudi o povezovanju trgovine s proizvodnjo in o dohodkovnem urejanju odnosov. Ekonomski in politični smotri tega procesa so na dlani in upam, da bomo tudi v Elektrotehni kaj kmalu lahko rekli, da smo še tesneje povezani s proizvodnjo in morda celo združeni v večji asociaciji združenega dela. Naše družbenopolitične organizacije so se opredelile za združevanje in tudi poudarile, da nobeni subjektivni razlogi ne morejo tega, objektivno nujnega procesa, zavreti.«

»Še vedno pa ostaja naloga pri spreminjanju notranjih samoupravnih odnosov?«

»Več kot le dobro organiziranost si predstavljam pod tem. Ustvariti je

treba ozračje delavnosti, kritike in samokritike ter dejavnega vplivanja vseh delavcev na razvoj delovne organizacije. Pred nami je naloga, da uredimo takšne odnose med temeljnimi organizacijami združenega dela in skupnimi službami, ki bodo omogočali tudi v skupnih službah nagrajevanje po vloženem živem in minulem delu. Tu smo v zaostanku, kajti prevladuje proračunski sistem financiranja. Letos bomo tudi več skrbi posvetili produktivnosti dela in dobri organizaciji poslovanja. Glede dejavnosti sindikata pa bi dejal, da bomo zelo kmalu morali ustanoviti več osnovnih organizacij v naši trgovinski mreži, organiziranih po teritorialnem načelu. Smo že v akciji in upam, da bomo uspeli takoj po letni konferenci.«

Takšen je Gabriel Sedmak. Vidi le naloge in obveznosti. Še sreča, da lahko sam obiše vse prodajalne in se pogovori z skorajda vsemi delavci o vprašanjih, ki jih tarejo. To mu omogoča delovno mesto aranžerja. In še kako potrebni so živi stiki med predsednikom sindikata in člani. Tega pa se Gabriel Sedmak zaveda.

M. HORVAT GABRIEL SEDMAK

BO KATEDRA ZA NOVINARSTVO POBRALA ROKAVICI?

Kako se kalijo peresa?

Ali je res potrebno, da morajo ob fakulteti za novinarstvo skrbeti za izobraževanje kadrov še drugi? — Doklej bodo glasila v združenem delu pastorke ob mizi znanosti? — Nujen ponoven premislek o organiziranosti študija na FSPN

Na mizo je padla še druga rokavica?

Enkrat, dvakrat, trikrat. Tolikokrat je bil v delu objavljen oglas, s katerim ta slovenska velika novinarska hiša vabi mlade različnih strokovnih in šolskih profilov v svoj novinarski tečaj, z željo seveda, da se najuspešnejši absolventi kasneje zaposlijo pri njih.

Bo fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo, katere ena temeljnih nalog je, da izobražuje kadre tudi za novinarski poklic, vrženo rokavico pobrala? Pred pol leta, ko je stekel študij za organizatorje obveščanja in urednike glasil v družbenopolitičnih organizacijah in v združenem delu na višji upravni šoli v Ljubljani, je ni. To je bila prva rokavica.

PREMALO NOVINARJEV

Novinarjev je premalo. Vsa uredništva so v stalnih kadrovskih stiskah — to je problem, ki je star, kot so stare slovenske novinarske hiše. Malo novinarjev, ki so delali v številnih slovenskih predvojnih listih, je med revolucijo vedelo, kje jim je mesto. Mnogi so se predali nenarodnostnemu, maloburžoaznemu, da, izdajalskemu posedanju na varnih zapečkih uredništev, ki so svojo politiko znala prilagoditi zavojevalčevim in njihovim podrejenim interesom. Kdo jih je bral? Maloštevilni, ki iz ozkih in sebičnih interesov niso hoteli vedeti, da se bije boj za kvalitetno novo družbo. Večina je brala ilegalni Slovenski poročevalec, glasilo slovenske osvobodilne fronte. Niso ga pisali z akademskimi naslovi okiteni politikanti in kupljeni novinarji, pisali so ga borci s položajem, delavci ter narodno in razredno zavedni intelektualci!

Ti so po revoluciji prevzeli novinarska mesta v novih, a med revolucijo prekaljenih glasilih. Takrat je veljalo, da ni tako pomembna oblika kot vsebina. Resnica, ki jo vedno znova odkrivamo in sprotno potrjujemo. Prav je, da so vsa ločila na svojih mestih, vseeno pa si lažje dovolimo pravopisno od politične napake. Nobena pa seveda ni potrebna in željena?

POMANJKLJIVA IZOBRAZBA SEDME »SILE«

Izobrazbena struktura slovenskih novinarjev ni dobra, prevladuje srednješolska izobrazba, ali še boljše: študenti, ki nikoli niso končali študija. Če smo prva leta po osvoboditvi vsa mesta v novinarstvu prepustili tovarišem, ki so naredili svojo življenjsko šolo med revolucijo, ki so se razredno pravilno opredelili in s svojim delom ne enkrat dokazali, da v celoti obvladajo družbenopolitično in strokovno plat svojega med revolucijo in po njej izbranega poklica, smo se ravnali prav, tako po razrednih kot tudi po strokovnih merilih!

Novinarski poklic velja za enega najtežjih. Pri nas znaša poprečna življenjska doba novinarjev komaj 42 let — torej še manj kot pri poskusnih pilotih! Pri tovariših, ki so za novo slovensko novinarstvo zagoreli med revolucijo in zanj že izgorevali po njej, nekateri še zgorevajo, mnogi pa so zanj že izgoreli, se izteka vek — in kdo naj pride na njihova mesta?

Pred petnajstimi leti je prišlo do uresničitve zamisli, da bi takrat ustanovljena visoka politična šola izobraževala tudi novinarje. Ali je bila odločitev

za novinarsko visoko šolo boljše ali pa je pametneje, da se absolvente drugih fakultet po končanem študiju usposobi za novinarsko delo, je vprašanje, ki ga ob različnih priložnostih odpiramo še danes. Vrsta razlogov govori nedvomno za sprejeto odločitev, za študij novinarstva, precej pa jih je tudi za drugo rešitev. Pa to v tem trenutku in za ta članek ni bistveno. Bistveno pa je, ali so uredništva s kadri, ki končajo študij novinarstva na katedri za novinarstvo na fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani, zadovoljna ali ne, ali izpolnjujejo pričakovanja! Tu je odgovor žal vse prevečkrat negativen!

ZA KOGA KALI FAKULTETA ŠTUDENTE?

Visoka politična šola je prerasla v fakulteto in z njo seveda zahteve, ki jih morajo izpolnjevati učitelji. Samo diploma neke visoke šole za fakultetnega učitelja ne zadošča več, potrebni so magisterij, doktorat, za različne fakultetne nazive objavljena znanstvena dela, itd. Ali je novinarstvo kot tako znanost? Ne, to je večšina, znanost pa je komunikologija, veda o novinarstvu in v to smer je zajadrala katedra za novinarstvo.

Za koga izobražuje kadre fakulteta za elektrotehniko? Za organizacije združenega dela. Pa fakulteta za agronomijo? Za kmetijske delovne organizacije. Ali katedra za novinarstvo, z njo pa tudi katedri za politologijo in sociologijo izobražujejo kadre, ki jih iščejo združeno delo in družbenopolitične organizacije? Ne, vse izobražujejo kadre predvsem za znanstveno raziskovalno delo! Seveda ni dileme, ali je znanstveno raziskovalno delo potrebno ali ne. Ne moremo pa se izogniti odgovoru, ali lahko visokošolska institucija, katere naloga je, da izobražuje kadre naštetih profilov, izobražuje v rednem učnem procesu kadre, ki jih družba potrebuje samo v omejenem številu, ne pa kadrov, zaradi katerih premajhnega števila je bila ustanovljena in zato sprejema namenska sredstva združenega dela.

Kaj je bolje oziroma kaj je prav: sredstva javnega obveščanja ali sredstva množičnega obveščanja, kaj je javnost, itd. Nedvomno vprašanja, na katera mora znanost odgovoriti. Ob tem pa seveda ne sme pozabiti, da namen katedre za novinarstvo ni, da predvsem odgovori na ta, ne nepomembna vprašanja, pač pa, da predvsem izobražuje novinarje. Ali mora znati absolvent slikarstva risati? Mora. Za absolventa novinarstva pa nikakor ni nujno, da zna pisati. In takih absolutov novinarstva, ki tega ne zmorejo, je žal precej. Pa diplomirani

novinarji, ki niso novinarji? Uredništva si z njimi ne znajo pomagati.

DOKLEJ TOVARNIŠKI TISK PETO KOLO?

V naši republici izhaja skoraj 500 glasil v združenem delu, ki jih poklicno ureja skoraj toliko urednikov. Imamo šesttisoč TOZD, ki morajo v perspektivi vse, skladno z zakonom o združenem delu, urediti informiranje, kjer brez strokovnjakov ne bo šlo. Če ugotavljamo, da prevladuje v časnikih med novinarji srednješolska izobrazba, je položaj v tovarniškem tisku še slabši: tu prevladuje srednja strokovna izobrazba!

Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo je bilo kot matični fakulteti za študij novinarstva ponujeno, da za organizatorje obveščanja v družbenopolitičnih skupnostih in združenem delu zaradi nujnosti naloge organizira višješolski študij, ki bi se kot drugostopenjski nadaljeval v študiju novinarstva. Predlog ni bil sprejet, češ da akti fakultete tega ne predvidevajo — kot bi bili zato, da delo ovirajo, ne pa urejajo! Študij je bil nato ponujen višji upravni šoli, ki ga je kot nematična šolska institucija sprejela s tem, da fakulteta sodeluje. Po vrsti fakultetnih predlogov in popravkov programa, ki so vsi bili sprejeti, le-ta k študiju, ki za sto študentov od septembra dalje seveda že teče, še danes ni dala svojega soglasja, kljub vrsti urgenc! Obveščanje v združenem delu ni znanost, je pa družbenopolitično nujna dejavnost, ki ji fakulteta ne prisluhne. Med novinarskimi predmeti bi zastoj iskali predmet obveščanje v združenem delu, niti ga ni v nobenem od drugih novinarskih predmetov, čeprav je obveščanje v združenem delu specifična novinarska zvrst, vsaj toliko kot časopisno, radijsko in pa televizijsko novinarstvo, ki imajo svoje predmete.

TAM, KJER SMO BILI

Iz povedanega se torej vsiljuje neljuba ugotovitev, da smo po petnajstih letih tam, kjer smo bili, ne glede na to, da imamo tako imenovano novinarsko fakulteto.

Nobenega dvoma ni, da je stalno družbenopolitično izobraževanje novinarjev, dodatno k njihovi strokovni izobrazbi, nujno. Novinarski tečaji v »Delu« pa to niso. So novinarski tečaji: družbenopolitično in strokovno neoporečno pripravljene, z odličnimi družbenopolitičnimi in novinarsko preskušeni predavatelji!

Dejstvi: študij o obveščanju na višji upravni šoli, kjer bodo učitelji FSPN za honorar predavali predmete, za katere je pristojna njihova fakulteta in novinarska šola »Dela«, na katero ob pripravi katedre niso niti povabili, povesta veliko.

In če je tale moj zapis predlog, naj katedra, fakulteta in društvo novinarjev kot nekaj predstavnik porabnikov premislijo o ustreznosti organiziranosti študija novinarstva pri nas, je Delov razpis zame komentar, jasen in nedvoumen!

MATJAŽ VIZJAK

Zdravo in uspešno novo leto 1977 želijo poslovnim sodelavcem, prijateljem in vsem bralcem:

»AVTOTEHNA« n. sol. o.
Ljubljana, Titova 36, TOZD IV —
Elektronika, Maziva, Industrijske
naprave, Uvoz-izvoz

KOMUNALNO PODJETJE
PIRAN

KOMUNALA LITIJA

MERCATOR — TOZD GROSIST,
Ljubljana, Aškerčeva 3, o. sub. o.

MESOKOMBINAT Perutnina
Ptuj

ODVETNIKA
KOŠOROK RUDI
in FORTUNA STANISLAV,
Ljubljana, Zaloška c. 69

PROJEKT — NIZKE ZGRADBE,
Ljubljana, Parmova 33

REK VELENJE, TOZD Zunanji
obrati, Velenje

REPUBLIŠKI ŠTAB ZA
TERITORIALNO OBRAMBO,
Ljubljana, Prežihova 4

SKUPŠČINA OBČINE
RADOVLJICA

SPLOŠNO GRADBENO
PODJETJE GORICA, TOZD
Gradbena operativa Koper,
Koper, Obrtniška 30

VIATOR LJUBLJANA,
Ljubljana, Celovška c. 166

GOZDNO GOSPODARSTVO
MARIBOR, Tyrševa ul. 15
s TOZD RUŠE, LOVRENC,
OPLONICA, ORMOŽ,
PODVELKA, ZA GRADNJE
IN MEHANIZACIJO in OBRATI
ZA KOOPERACIJO MARIBOR,
LOVRENC, SLOVENSKA
BISTRICA, PTUJ, OŽBALT

Kovinsko podjetje »IMKO«,
Ljubljana, Kamniška 41

IMP — INDUSTRIJSKO
MONTAŽNO PODJETJE
Ljubljana, n. sol. o., TOZD
KLIMA, PROIZVODNJA —
MONTAŽA Ljubljana, n. sol. o.,
Vojkova 58

ISKRA-IEZE Ljubljana, TOZD
Tovarna uporov in
potenciometrov ŠENTJERNEJ

KMETIJSKA ZADRUGA HOČE,
Hoče, Glaserjev trg 2

KOMITE MESTNE
KONFERENCE ZKS, Ljubljana

Vsem, ki so denar, namenjen za novoletna
voščila, namenili boju proti raku,
se iskreno zahvaljujemo!

DRUŠTVO SRS ZA BOJ PROTI RAKU
61001 LJUBLJANA, Komenskega 4
Tel.: 322-861, 322-862
Žiro račun: 50101-678-49189

V GOZDNEM GOSPODARSTVU BREŽICE RAZPRAVLJAJO O BODOČI SAMOUPRAVNI ORGANIZIRANOSTI

Najboljša rešitev

Lansko poletje smo v našem listu pisali o »dokaj čudni« odločitvi zbora komunistov brežiškega gozdnega gospodarstva, da bodo odpravili TOZD v gozdnih obratih njihove delovne organizacije.

Naj ponovim, zakaj so se odločili za ta ukrep.

Dotlej so imeli šest temeljnih organizacij v gospodarstvu (v Brežicah, v Kostanjevici, Mokronogu, Radečah, Senovem in v Sevnici), pa še temeljne organizacije transporta in mehanizacije v Brežicah, predelave lesa »Žaga« v Sevnici, hortikulturo plantaž in gradnje v Brežicah, prodajalne gradbenega materiala in kuriva v Brežicah in TOZD za gozdarsko kooperacijo, ki pa je obstajala zgolj na papirju.

Tako so se organizirali v začetku leta 1975, ko še niso vedeli, da jim bo »Žaga« v Sevnici vzela skoraj ves dohodek; več kot tri milijone dinarjev so temeljne organizacije plačale za njeno izgubo.

ZAKAJ BI BILO TREBA

»STVARI SPREMENITI«?

»Zdaj pravijo,« sem pisal lansko poletje, »da so takrat, pred poldrugim letom, preveč na hitro oblikovali temeljne organizacije (v eni izmed njih je denimo le osem delavcev) in ta naglica je onemogočila trezno presojo. Kaj kmalu pa so ugotovili, da je treba »stvari spremeniti«. Lansko poletje so na predlog novega direktorja ustanovili komisijo, ki je proučila njihovo samoupravno organiziranost in v svoj predlog zapisala:

»Poseben položaj gozdarstva v našem osmem GGO (relativno nizki sečni etat v družbenih gozdovih, od tega pretežno manj akumulativni listavci, v zasebnih gozdovih pa nizke zaloge, izredno drobna lastninska posest in majhna blagovna proizvodnja) močno vpliva na vsakoletna nihanja višine realizacije v sedanjih TOZD gozdarstva...

Zdajšnja organiziranost naših temeljnih organizacij terja zelo veliko administrativnega, knjigovodskega in finančnega dela — delovni učinek v TOZD pa je majhen. In seveda je tudi več stroškov celotnega poslovanja.«

Potem so v tem svojem dokumentu rekli:

»Enake razmere so tudi na področju samouprave. Številni naši strokovni kadri v gozdarstvu so vse preveč obremenjeni z navedenimi problemi, saj vodstva temeljnih organizacij združenega dela v gozdarstvu porabijo več kot polovico svojega delovnega časa za urejanje samoupravnih zadev. Ekonomska moč gozdarstva na našem območju je v primerjavi z drugimi gozdnimi gospodarstvi na najnižji stopnji (o tem pričajo tudi analize, ki jih je naredilo poslovno združenje gozdnogospodarskih organizacij Slovenije). Od tod tudi nizki osebni dohodki vseh zaposlenih pri GG Brežice. Obrat za gozdno kooperacijo zaposluje le dva delavca: vodjo obrata ter administratorja. Izhajajoč iz stališča, da mora biti OGK organiziran kot vsaka druga TOZD, s potrebnimi strokovnimi kadri in osnovnimi sredstvi, ugotavljamo, da sedanja oblika OGK ne ustreza potrebam in intencijam republiškega akcijskega programa o samoupravni organiziranosti združenega dela v gozdarstvu... Vse navedene ugotovitve in ocene, ki smo jih naredili v brežiškem gozdnem gospodarstvu kažejo, da moramo spremeniti našo dosedanje samoupravno organiziranost.«

Zato so naredili predlog bodoče poslovne in samoupravne organizacije, po katerem naj bi pri njih delovala le ena temeljna organizacija za gozdarstvo (za družbeni sektor) in en OGK (za zasebni sektor), drugi tozdi pa bi ostali takšni, kot so.

To svoja stališča je komisija predložila zboru komunistov

gozdnega gospodarstva in večina tamkaj navzočih članov partije ga je podprla.

ZA SAMOUPRAVO GRE!

Inženir Ivan Kukovec, tedanji sekretar RS ZSS za samoupravljanje, jim je takrat skušal pomagati pri iskanju kar najboljšo rešitve in jim je med drugim svetoval, naj najprej skrbno proučijo dotedanje samoupravno prakso, ugotovijo kaj je v njej dobrega ali slabega, potlej pa naj se samoupravno organizirajo tako, da bi lahko delavci odločilno vplivali na proizvodnjo in na vse dohodkovne odnose od delovnega mesta pa tja do družbenih skupnosti, torej povsod tam, kamor gre njihov denar.

Ta predlog pa so komunisti gozdnega gospodarstva v Brežicah sprejeli šele na svojem drugem zboru, kak mesec kasneje.

O njihovem prvem zboru smo v našem listu pisali:

»Šlo je za zelo pomembno samoupravno odločitev, o kateri bodo morali dokončno spregovoriti delavci in kmetje — lastniki gozdov. Na sestanek so komunisti prišli s težnjo po reorganizaciji, po hitrih organizacijskih spremembah, ki naj bi čimprej prinesle obilo sadov. Njihovo geslo »Ni časa za odlašanje!«, tolikanj utemeljeno in razumljivo, pa ni upoštevalo vsega tistega, kar so si njihovi delavci že pridobili v dolgoletni samoupravni praksi. Ni namreč možno iskati izhoda iz težav, ki res niso majhne, samo z ukinjanjem temeljnih organizacij. Bo zaradi tega kaj več skupnega dohodka? Bodo zavoljo tega kaj boljše gospodarili in poslovali? Bo imel delavec večjo veljavo pri odločanju o porabi sredstev, ki jih je ustvaril na svojem delovnem mestu v obratu in v temeljni organizaciji? V skupno blagajno ene same temeljne organizacije bo prišlo prav toliko dinarjev, kot so jih prigrisodarili v dosedanjih tozdih, če bodo tako poslovali, kot so doslej.«

STARI PROBLEMI V STARI OBLEKI, PA NOV NAČIN PRIZADEVANJA ZA NJIH ODPRAVO

Na drugem zboru komunistov brežiškega gozdnega gospodarstva so te misli prevladale. Sklenili so, da bodo pri novi organizaciji samoupravljanja predvsem upoštevali težnje delavcev.

Od takrat je minilo skoraj pol leta.

Nedavno tega sem jih ponovno obiskal in so mi povedali: »Problemi so ostali takšni, kot so bili, pa tudi naša samoupravna organizacija še ni nova. Ničesar nismo spremenili, tozdiv je toliko kot nekoč, res pa je, da se njihove reorganizacije ne lotevamo tako na hitro, kot smo to skušali storiti lansko poletje. Obveljalo je stališče, ki smo ga sprejeli na drugem zboru komunistov: v skupni TOZD se bodo združili le tisti gozdni obrati, ki to želijo. Temeljna organizacija Puščava v Mokronogu bo, kot zdaj kaže, prav gotovo ostala samostojna, v drugih tozdih pa prevladuje mnenje, da bi bilo prav, če bi se združili in tako odpravili napako, ki smo jo storili, ko smo na hitro, ne da bi proučili možnosti za samostojno gospodarjenje, ustanovljali temeljne organizacije, ki danes životarijo.«

Tudi v OGK nameravajo ustanoviti en TOZD, v katerem bi kooperacijske enote gospodarile kar najbolj samostojno.

V teh dneh so v brežiškem gozdnem gospodarstvu ponovno začeli proučevati zakon o združenem delu.

»Spoznali smo, da na področju samoupravljanja ničesar ni moč prehiteti, pa čeprav se še tako mudi,« mi je dejal direktor Teodor Oršanič: »Sprejeli smo predloge Ivana Kukovca, da kaže o tej zadevi že naprej razmišljati in zato smo sklenili, da bomo najprej ponovno proučili zakon o združenem delu; potem bomo na zborih delavcev odločili, kako se bomo v bodoče samoupravno organizirali. Sklepi delavcev pa bodo zakon.«

JANEZ VOLJČ

PO STOPINJAH DELAVSKE ENOTNOSTI

ŠE ENKRAT:

Obotavljivi koraki svetov potrošnikov

Več naših bralcev in sektor RS ZSS za socialno politiko so opozorili na nekatere netočnosti in napake v sestavku »Obotavljivi koraki svetov potrošnikov«, objavljenem na 3. strani prejšnje DE. Opozorila smo preverili in ugotovili, da je avtor sestavka dejansko prikazal nekatera začetna stališča o vlogi potrošnikov v izgrajevanju sistema samoupravljanja tudi kot dokončna, po najširši razpravi v SZDL in sindikatih (v oktobru 1976. leta) verificirana stališča. Kot bo še razvidno, pa je dejansko stanje drugačno. Zato se našim bralcem tudi opravičujemo.

V tistem delu sestavka, kjer govorimo o organiziranosti potrošnikov, je omenjeno naj bi pospešili ustanovitev republiške konference ali odbora svetov potrošnikov. Po javni razpravi pa je v naši republiki prevladalo povsem nasprotno stališče, da se namreč »za sedaj ne kaže potreba po posebnem organizacijskem povezovanju svetov potrošnikov na višjih ravneh, s čimer bi pravzaprav obšli obstoječi delegatski sistem. To pa seveda ne izključuje problemskega povezovanja ter izmenjave mnenj in izkušenj med sveti potrošnikov v posameznih krajevnih skupnostih in občinah. Nasprotno, tako sodelovanje bo na nekaterih področjih nujno potrebno.«

V sestavku je nadalje zapisana misel, ki sama po sebi ni sporna, dopušča pa zelo različna tolmačenja: »Problematika, s katero se spopadajo sveti potrošnikov, mora biti dosti širša, saj naj bi zajemala poleg osebnega tudi področje družbenega standarda. Zaradi tega se komuniciranje... razširja tudi na pristojne samoupravne interesne skupnosti, delegacije in strokovne institucije...« Glede tega je v že omenjenih stališčih rečeno naslednje: »...O problemih zadovoljevanja potreb občanov, ki jih ni moč učinkovito urediti z neposrednimi dogovori med prizadeti, svet potrošnikov obvešča zbor delegatov krajevnih skupnosti

oziroma svet krajevnih skupnosti, ali pa se povezuje z delegacijami krajevnih skupnosti in zahteva, da se ta vprašanja po delegatski poti posreduje skupščini občine oziroma skupščini pristojne samoupravne interesne skupnosti (družbenih dejavnosti, stanovanjske, komunalne SIS itd.). Tako pride problem, ki ga ne morejo razrešiti potrošniki v krajevni skupnosti, do tistih organov (občinskih, republiških, zveznih), ki imajo vse možnosti, da ga uspešno razrešijo v vsej njegovi celovitosti.«

V sestavku nadalje tudi ni dovolj jasno povedano, kako se oblikuje zbor občanov — potrošnikov v krajevni skupnosti kot interesni zbor občanov te skupnosti. Kot vemo, zbor občanov — potrošnikov obravnava najbolj aktualna vprašanja s področja varstva njihovih interesov in določa temeljno usmeritev dejavnosti organiziranih potrošnikov. V primerih pa, ko se sestane zbor potrošnikov posebej, ko se torej ta problematika ne obravnava na rednem zboru delovnih ljudi in občanov, se na takem interesnem zboru lahko oblikuje tudi kandidatna lista za člane svetov potrošnikov. Svet krajevnih skupnosti oziroma zbor delegatov krajevnih skupnosti pa izmed predlaganih kandidatov izbere in imenuje predsednika in člane sveta potrošnikov in porabnikov storitev.

ALI JE V POGOJIH NESLUTENEGA RAZVOJA MNOŽIČNIH MEDIJEV SPLOH SE MOGOČE KAJ STORITI, NE Povedati, ALI Povedati Drugače?

Z BESEDO NA DAN

Sloveniji govori med drugim 9 tujih radijskih postaj ● Kaj je črna propaganda; laži, polresnice, ali dejstva — zamočala ali prikazala kako drugače? ● Z besedo na dan: javno, odkrito in pošteno

Jugoslavija je dokaj pogosto predmet pisanja tujega tiska: včasih dobrototnega, včasih nevtralnega, vse prevečkrat pa tudi nenaklonjenega! Ni res, da smo Jugoslovani preobčutljivi za kritiko od zunaj, res pa je, da smo za samoupravni socializem, ki ga izgrajujemo in v njem živimo, plačali previsoko ceno, da bi dovolili, da kdorkoli drobne napake napihuje, jih posplošuje in s tem blati pridobitve naše revolucije. Pred tem se branimo.

Kaj je sploh črna propaganda? Je v pogojih še pred leti neslutene razvoja elektronskih medijev, odprtja mej za prelivanje še drugih komunikacijskih tokov, turističnega pretoka z evropskega severa na jug in prihoda milijonov delavcev z evropskega juga na gospodarsko razvitejši sever, sploh še mogoče kaj skriti, ne povedati, ali povedati drugače? Prvi odgovor, ki se ponudi, je: ne, to ni mogoče. Na zahodu sistema vladata revščina in zmeda, pač pa je družbeni dohodek drugače porazdeljen: več gre za skupni in manj za osebni standard. Prav tako pri nas nihče več ne verjame, da se na zahodu točita le med in mleko: plače so morda res višje, višje pa so tudi cene, zdravstvo in šolstvo nista brezplačna, delati se začne zjutraj sicer kasneje, delovnik pa se zato raztegne v večer. To so dejstva, ki se jih ne da zatajiti. In kje je prostor za črno propagando?

V jeziki narodov in narodnosti Jugoslavije oddaja več kot 20 radijskih postaj. V slovenščini oddaja 9 radijskih postaj. Nedvomno bi se vlade držav, ki plačujejo delovanje teh radijskih postaj, ne izpostavljale tolikšnim stroškom, če bi si od njih delovanja ne obetale koristi. Korist pa je sprememba stališč s pomočjo vsiljevanja drugega vrednostnega sistema. Ne bodo rekli: samoupravno in socialistično organizirano gospodarstvo Jugoslavije ni učinkovito, ker vsi vemo, da je: da smo z združevanjem svojega dela zgradili tisoče kilometrov cest, prog,

deset tisoče objektov družbenega standarda, omogočili popolno zdravstveno varstvo vseh itd., rekli pa bodo: jugoslovanska vlada je danes podražila sladkor, mleko in še nekaj drugih proizvodov. Po podatkih jugoslovanskega statističnega zavoda so se s tem življenjski stroški zvišali za toliko in toliko odstotkov. Pred takim sestavkom in za njim pa obvezno objavijo vesti o gospodarskih dosežkih pri njih. Zaključek se vsiljuje sam: v Jugoslaviji se draži, kapitalistično ali kako drugače organizirano gospodarstvo pa doživlja uspehe. Pa jih ne: naši časopisi so presramežljivo poročali, da so v Angliji nekatera osnovna živila na karte, da dosega brezposelnost v Belgiji izjemen obseg itd. Teh in takih vestí v propagandnih oddajah tujih radijskih postaj ne boste slišali.

No, pa take novice o nas niti niso nevarne in željeni cilj tudi ni dosežen, ker je pač poznan, dosti težje je z novicami, ki jih tuja komunikacijska sredstva objavijo, mi pa ne, ali pa s takšno zamudo, da so s problemom vsi že seznanjeni, pa ne tako kot se je zgodilo v resnici, pač pa tako, kot ustreza drugim.

Kot šolski primer takega ravnanja je eden od udeležencev v razpravi na seji komisije za informiranje in politično propagando pri predsedstvu CK ZKS navedel nerazumljiv molk urednikov v zvezi z letalsko nesrečo pri Zagrebu. Obilici izjav po nesreči, ki so veliko govorile o možnih vzrokih, nič pa povedale, je po več mesecih sledilo v televizijem dnevniku prebrano kratko pojasnilo in opomin novinarjem, ki da niso socialistično poročali, pač pa nekritično povzeli pisanje angleškega tiska, namesto da bi počakali družbeno usmerjeno informacijo komisije, ki je raziskovala vzroke nesreče. O ne, saj se vsebina njihovega poročila, ki smo jo slišali ta večer, v ničemer ni razlikovala od angleške verzije, kot neugodno ali kaj drugega pa je, podobno kot

poročila o vzrokih letalske nesreče na Češkoslovaškem niso dali v javnost.

O vzrokih nesreče nad Zagrebom pa se je govorilo v svetu in pri nas na veliko. V naši državi je napredaj tako rekoč ves tisk, ki izhaja kjerkoli, v vsaki jugoslovanski republiki lahko razen domačih spremljajo vsaj še po en tuj televizijski program, če ne omenjamo posebnih radijskih oddaj, namenjenih nam. Birokrati, ki so se obnašali kot noj, ki potisne glavo v pesek, so se tako, ne de iure, pač pa de facto, torej lotili črne politične propagande. Uspelo jim je jugoslovanski tisk, ki je nekaj mesecev čakal na njih in njihovo sporočilo, prikazati kot neobjektiven, ki informacije selekcionira na tiste za objavo, in druge, ki niso za med »navadne« ljudi. Ali se res ne zavedajo, da s takim obnašanjem izrekajo našemu tisku in novinarjem nezaupnico, ki jo formalno izglasujejo bralci in poslušalci, ko preberemo »inkriminirano« novico v tujem časniku ali pa slišijo na tuji radijski postaji? Če se takšno ravnanje večkrat ponovi, ljudje izgube zaupanje v resničnost vseh informacij, ki jih objavljajo naša glasila in se navežejo na tuje vire informiranja. Njih verodostojnost je v primeru zagrebške nesreče potrdila tudi ta naša komisija, ki postavljena ob zid res ni mogla več molčati! Tokrat je krivec za molk sicer znan, ni to tisk, ampak birokrati, nad novinarji pa še vedno visi prekletstvo, da so krivi za letošnji množični odhod naših turistov na letovanje drugam in ne v tolikšnem številu prav na Jadran.

Pri črni propagandi gre torej predvsem za to, da polni prazen prostor, ki ga praznega puščamo mi! Črna propaganda je dejstvo, s katerim se je mogoče spoprijeti samo na en način: s pravočasno in objektivno informacijo. In zdi se, da tega pri nas ne vedo edino še uradniki, ki počivajo v miru, dokler ne počí!

M. V.

Dva vira zaslužkov

Precej je naših občanov, ki ustvarjajo osebne dohodke iz dveh virov. Prvi, najbolj razširjen, je vsekakor tisti, ki izhaja iz delovnega razmerja, drugi četudi nekoliko ožji, vendar nevarnejši, pa izhaja iz dela zunaj rednega delovnega razmerja. Ta dva vira osebnih prejemkov sta bila in sta še vedno v antagonističnem odnosu drug do drugega.

Medtem ko je prvi vir, torej tisti, ki je posledica rednega delovnega razmerja, vtakan v vse niti naše samoupravne prakse in nenehno predmet naše eko-

načunim delom in ima bolj ali manj iste tokove kakor redni dohodki. Tretja struga so honorarni sezname. Ti sezname žel niso v pristojnosti SDK niti davčnih uprav, ampak samo v pristojnosti družbene kontrole nad žiro — računi. Četrta struga je tako imenovano plačilo v denarju, iz roke v roko. To plačevanje sploh ni evidentirano in kontrolirano. Obstajajo pa verjetno še druge struge.

Prvi vir osebnega dohodka in s tem tudi struga njegovega pritekanja sta družbeno dimenzionirana in ovrednotena s sporazumi. V njih so zapisane družbeno priznane meje in učinki, predvidene so sankcije in odgovornosti. Za drugi vir in kakor tudi za druge korita struge pritekanja osebnih dohodkov žal ni sporazumov, zato teko nenadzorovano. Odtod tudi anomalije v delitvi osebnih dohodkov. Družbeno priznana delo je obrzdano do vseh meja. Nadurno in honorarno dela nimata nikakršne družbene uzde.

Zato obstaja družbena potreba, da obvladamo vse vire in vsa pritekanje osebnih prejemkov. Očitno tega ne moremo doseči s sedanji močmi in instrumenti. Potrebni so dodatni napor. Najprej moramo priti do ravnotežja med rednim in izrednim delom. Potem velja družbeno priznati tisti del izrednega dela, ki je neizogiben. V to kategorijo sodijo, ker spoštujemo ustvarjalnost in pobudo, vsekakor avtorska dela, torej dela konkretnih ustvarjalcev. Dosledno s tem velja družbeno obdavčevati redno in izredno delo, ker je družbeno koristno delo, v skladu s tem pa tudi vsa druga nadurna dela. V tem okviru moramo kajpada družbeno koristno delo (redno in neizogibno izredno) minimalno obremenjevati, medtem ko naj bi vsa druga obremenili do skrajnih meja, tako da bo sleherni delodajalec (družbeni ali zasebni) dobro razmislil, kako bo organiziral delo in komu ga bo ponudil. V teh okvirih je kajpada treba uveljaviti načelo nagrajevanja po delu in kakovosti dela. To velja kar najhitreje uresničiti s samoupravnimi sporazumi in dogovori.

In — nazadnje bo najverjetneje treba okrepiti davčne uprave in inšpekcije! Da bi dosegli red na tem področju v skladu z našimi samoupravnimi prizadevanji, bo nedvomno treba uvesti tudi nekakšno finančno milico, ki bi varovala samoupravno zakonodajo in dogovore. Prav tako velja okrepiti in spodbuditi delovanje komisij za družbeni nadzor in za ugotavljanje izvora premoženja. Tega ne smemo razumeti kot krepitev prisile, ampak kot izraz želje in volje, da nekaterim anomalijam na področju socialne politike naposled stopimo na prste.

VLAJKO KRIVOKAPIČ

Komunist za DE

nomske in socialne politike, pa nasprotno oni drugi živi in kipi zunaj okvirov. Tako se dogaja, da povirja prvega vira osebnih dohodkov obvladujemo celo prek potrebnih meja, z onim drugim pa je diametralno nasprotno. Osebnih dohodki iz rednega delovnega razmerja so bili in so še vedno predmet samoupravnega dogovarjanja in sporazumevanja. To pogovarjanje in sporazumevanje kajpada maksimalno vpliva na družbeno vrednotenje dela vsakega našega občana, ki ga po pravici držimo v mejah potrebne solidarnosti in vzajemnosti. V te družbene okvire pa kljub vsem poskusom le težko postavljamo povirja honorarnega in dopolnilnega dela.

Zavoljo tega se dogaja, da dobi zdravnik za redno in družbeno priznano delo, torej za sedemurni delovni dan, razmeroma manj, kakor dobi za nadurno delo, ki traja krajši čas. Ali: v nekaterih naših uradništvih dobiva novinar nagrado po sporazumu bolj ali manj za minimalno delo in predvsem zato, ker je na delovnem mestu komentatorja ali sodelavca, medtem ko dobiva za svoje pravo delo interne honorarje. Ali: recimo zidar, ki dela v podjetju na nekem objektu, dobi veliko manj kakor popoldne, ko dela pri kakem zasebniku. Zdravnik in novinar morata na srečo evidentirati vse tiste osebne dohodke, ki so jim izplačani prek družbene blagajne, medtem ko zidar, ki dela pri zasebniku, ni zajet v to evidenco. Tako nastajajo različne struge osebnih dohodkov. Prva je tista, ki se vsak mesec uzakoni z izplačilnim seznamom, tega pa skrbno potrdi služba družbenega knjigovodstva. Druga je tista struga, ki nastaja z

OB NESREČI V VELENJU

V premog ni vklesanih imen

Minula sobota je bila dan kot vsak dan. Rojstvo, poldne in večer; tudi dopoldne, ko je počilo. V jami »Zahod«.

»Čutil sem, kako mi stroj tišči nazaj,« se spominja Stjepan Skrbnik, rudar Rudnika lignita v Velenju. Eden izmed tistih brezimnih med stotimi, ki bi verjetno vse življenje živel za svoj rudnik, če ne bi bilo te usodne

sobote.

Tako pa je malo po osmi uri, ko so štirje kopači krčili pot stroju za novo vez pod zemljo (za njimi je delala še šesterica) nenadoma prišlo do nesreče. V zavesti nam je, da ni nesreče brez »nenadoma«.

Nenadoma se odpre zemlja. Nenadoma te zalije voda, zasuje ruda.

Tragedija je ista.

Hipoma si majhen. Nepomemben borec za svoj vsakdan. Rudarski vsakdan. Preden je Velenje upognilo koleno in v petih mesecih znova spustilo zastavo na pol droga, se je 370 metrov pod to vsakdanjo skorjo bil boj na življenje in smrt.

Tam, spodaj, je ta boj kratak. Štirje so ostali. Pravimo: NA PRVEM OKOPU.

Čudno je to. Smrt. Vedno ista in vendarle drugačna. Če trči avto, si tragično preminil. Ko pade letalo, si žrtev nesreče. Rudar pa pade v prvi liniji.

In ko pade rudar, je skoraj enako, kot bi sam padel.

Tako pojmuje. Prizadeto, občuteno.

Resnično.

Vsi tisti anonimni, ki se prej nismo poznali, niti zjutraj pozdravljali, smo obstali. Ne, nismo se z enako ihto borili. V nas ni gorel isti plamen za novim kubi-

V zveznem odboru sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije so obravnavali informacijo o nesreči v velenjskem premo-govniku, kjer so izgubili življenja štirje rudarji. Sklenili so, da bodo družinam umrlih rudarjev dali 12.000 din pomoči.

kom, za petim milijonom kubi-kov ali več.

Potem pride slovo. Zadnje.

»Bili so moji kameradi,« pravi mož, ki je z ramo ob rami kopal in ob igri slučajno ostal — živ. Vrglo ga je več kot deset metrov daleč v stran. K sreči.

Štirje mladi »kameradi«, smeli in enako polni življenja, so ostali. Ob Chopinovi koračnici so znova utonili v objem zemlje.

Ostale so štiri žene, šest otrok, najmlajši je imel šele dva meseca. Toliko, da ne bo nikoli dojel, kaj se je pravzaprav zgodilo te januarske sobote 1977. leta.

Vlada Dijanaša so odpeljali po isti poti, kot je prišel. V Rakovec pri Virovitici. Vlada Brajerja so odpeljali na pobočje Kozjaka, v Zavodnje. Pospremila jih je otožna koračnica, ki se je najbolj

vrezala v obraze rudarske čete. Častne straže. Desetine v črno oblečenih mož, otrdelih obrazov, brezimnih, vendar globoko čutečih; s prigrščem kot lopar, s katerim so nekoč matere potisnile kruh v peč. Prenekateri izmed njih je pravkar prišel iz jame. Samo preoblekel se je. Rok se mu še drži premožni prah. Drugi, tudi ta, ki ta hip z našobljenimi ustnicami, kot v poljubu pihava v ustnik trobente, bo krenil v jamo zvečer. Drugi zjutraj. Ostali opoldne. Tako, kot vsak dan.

JANEZ SEVER

DELAVCEM RUDARSKO-ELEKTROENERGETSKEGA KOMBINATA VELENJE

Globoko pretreseni smo zvedeli za tragično rudarsko nesrečo, v kateri so izgubili življenje štirje vaši delovni tovariši. Prosim vas, da v imenu slovenskih sindikatov ter v mojem imenu sprejmete naše najgloblje sožalje. Prosim vas tudi, da družinam vseh ponesrečenih prenesete naše najiskrenejše sočustvovanje ob hudi nesreči, ki jih je zadela.

Predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije
JANEZ BARBORIČ

V gorah klonimo ljudje

Gorà ne sestavljajo le mrtvi kamen, pečina, greben, strma pobočja, globoke grape, grebeni, previši in vrhovi. Gora je tudi klozasta opast, je debela snežna odeja, plaz in led, je živa gmota, ki si včasih žaleli svoj mir. Veliko sreče in še več znana morajo imeti tisti, ki goro motijo pri njenem počitku, če tega noče, da se brez hujskega rešijo iz težav.

Vemo, kako je: kadar gora udari, ne pozna usmiljenja. Nenadno neurje, strela in vihar, padajoče kamenje, snežni plaz... ogrozijo tiste, ki se znajdejo tam, kjer se v tistem trenutku ne bi smeli.

Potem beremo in govorimo o menda neogibnih nesrečah.

Tako kot zdaj o tregediji pod Zelenico.

V plazu pod Begunjsčico so umrli dijaki Iskrinega šolskega centra iz Kranja skupaj s svojimi učitelji. Šest življenj je terjala bela opojnost — dva učitelja in štiri dijake, jutrišnje delavce.

Resno so pojmovali svojo dolžnost, mudilo se jim je na dosedanja delovna mesta, za kateder in v šolske klopi. Morda bi bilo bolje, če se jim ne bi, morda...

Vendar pustimo ugibanja. Preiskava, ki že teče, žal ne bo mogla oživeti žrtev Begunjsčice. Prav gotovo pa bo natančno povedala, zakaj se je pripetilo — po vsem, kar vemo — tisto, kar

se je na Zelenici ali kjerkoli pravzaprav moralo zgoditi.

Ta odgovor — strokoven in človeško pošten — močno zanima vso našo javnost. Ne zato, ker bi morali kaznovati odgovorne osebe; to je še najmanj važno, saj štirje dijaki, bodoči delavci Iskre, pa oba učitelja zaradi tega ne bodo oživelj. Gre za to, da bi nauki te tragedije morda lahko pomagali tistim, ki bi se kdaj kasneje, kjerkoli v gorah ali pa »samos« na urejenih smučiščih, nemara znašli v podobnih stiskah. Med temi smo lahko vsi — ti in jaz ali pa tudi tvoj, moj otrok.

V gorah navadno klonimo ljudje.

M. G.

REKLISO

Miloš Minić, podpredsednik ZIS in zvezni sekretar za zunanje zadeve, v zdravici na slovesni večerji v čast grškega zunanjega ministra Dimitriosa Bicioasa:

Trdno smo prepričani, da je nujno treba v svetovne gospodarske odnose uvesti pomembne spremembe — z namenom, da bi postopoma ustvarili nov pravičnejši in stabilnejši gospodarski red. V tem smislu je treba vestransko podpreti pospešen gospodarski napredek dežel v razvoju, zato da bi čim hitreje in uspešneje premostili čedalje nevarnejši in čedalje globlji prepad, ki jih ločuje od razvitih dežel. V tem je zelo velika odgovornost razvitih dežel Zahoda in Vzhoda. Nekateri stalno poudarjajo, da je ekspanzija gospodarstva zahodnih držav pogoj za njihovo večje materialno-financično in tehnološko angažiranje v prid hitrejšemu napredku dežel v razvoju. Menimo, da je

dandanes ravno obratno: da je hitrejši razvoj dežel v razvoju eden najbolj bistvenih pogojev za nadaljnjo kontinuirano ekspanzijo gospodarstva in zlasti industrije razvitih dežel. Nekatere najbolj razvite države pa žal te zgodovinske okoliščine še ne upoštevajo ali je niso uvidele.

Vlado Janžič, namestnik sekretarja IK predsedstva CK ZKS, na seminarju univerzitetnega komiteja ZKS v Mariboru:

Delegatski sistem daje možnost, da povežemo ožje oziroma osebne interese s širšimi družbenimi interesi. Delegat na eni strani posreduje mišljenje delovnega kroga, ki ga je delegiral v skupščino, hkrati pa se mora dogovarjati in usklajevati ožje, osebne in druge interese s skupnimi. To je edina pot, po kateri se

naj oblikujejo samoupravni sporazumi, dogovori, predlogi sklepov in podobno. Da bi te naloge delegat lahko uresničil, pa ni odvisno samo od njegovih osebnih vrlin oziroma sposobnosti, temveč tudi od delovanja družbenopolitičnih organizacij, kot so SZDL, ZSM in zveza sindikatov. Celotna stabilnost in učinkovitost našega družbenopolitičnega sistema je torej odvisna od ustvarjalnega sodelovanja in organiziranega delovanja družbenopolitičnih organizacij. Te morajo zagotoviti dvojno: idejno in akcijsko enotnost vseh družbenopolitičnih organizacij v okviru socialistične zveze delovnega ljudstva — ter akcijsko samostojnost, ki jo mora razvijati sleherna politična organizacija v okviru tistih vprašanj, ki so njena prvenstvena domena. To pomeni, da se družbenopolitične organizacije, kakor hitro svojo idejno in politično akcijo poenotijo v posameznih konkretnih vprašanjih in v konkretnih okoliščinah, zavzemajo za reševanje specifičnih ekonomskih in drugih problemov.

od sobote do sobote

MED POHVALAMI IN KRITIKO

V minulih dneh je bilo izrečenih precej kritičnih ocen in pripomb v izvršnem komiteju CK ZKS in v republiški konferenci SZDL o razmerah v štipendiranju študentov. Do kritičnega stanja je prišlo zaradi nespoštovanja sprejetih dogovorov, pomanjkanja sredstev zaradi šibke solidarnosti v prelivanju sredstev med občinami, pa tudi zaradi že poprej znanih ugotovitev o prevelikem neravnovesju med kadrovskimi in socialnimi štipendijami. Prišli smo namreč v položaj, ko je na eni strani kadrovskih štipendij dovolj, prevelik pa je pritisk na družbeno pomoč pri štipendiranju. Prav zaradi takšnega pritiska in naporavnih obveznosti podpisnikov družbenega dogovora o štipendiranju nekateri občinski štipendijski skladi niso mogli izpolniti svojih obveznosti do štipendistov, kar je seveda povzročilo neljube posledice pri določenih kategorijah študentov. Gre torej za odgovornost podpisnikov in izvajalcev štipendijske politike, ki so predolgo odlašali z ustreznimi ukrepi, pa tudi za ustrezno nerazumevanje med določenimi kategorijami študentov, ki vse preveč odklanjajo kadrovske štipendije.

V izvršnem komiteju CK ZKS, v predsedstvu in drugih organih so v minulih dneh tudi kritično pretresali delovanje medobčinskih organov. Medtem ko so ti organi pokazali določene uspehe v usklajevanju in dogovarjanju in uveljavili nove metode dela, pa so marsikje postali tudi nosilci lokalizmov in regionalnega zapiranja ter so si tudi prillašči odločanje mimo delovnih ljudi, njihovih samoupravnih organov in delegatskega sistema. Zato so šla opozorila predvsem v to smer, da bi po eni strani ohranjali ustrezne metode dela, dogovarjanja in usklajevanja, po drugi pa odpravili nezaželene pojave, ki motijo in ovirajo procese samoupravljanja, še posebej uresničevanje zakona o združenem delu.

Razen kritičnih ocen smo v teh dneh slišali v javnosti tudi pohvale, ki nemara še niso bile deležne ustreznega odmeva. V Posočju so se namreč sestali republiški štab civilne zaščite in vodstva uspešno izvedene obnovitvene akcije v naseljih, ki jih je prizadel potres. V izredno kratkem času in kljub vremenskim neprili-

kam ter drugim težavam so bile dogovorjene naloge uspešno opravljene. Izkazali so se prav vsi sodelujoči v tej akciji, še posebej gradbeniki in montažerji, ki so omogočili brezdomcem na potresnem območju vselitev v obnovljene in nove domove. Akcija je tudi pokazala, kako uspešna je lahko pomoč, če so sredstva dobro in načrtno uporabljena in količinska je solidarnostna in organizacijska moč samoupravne družbe tudi v najtežjih situacijah in sredi navidez neopremostljivih težav. Nedvomno gre pohvala tudi dobri organizaciji, za katero so zaslužni republiški štab civilne zaščite, enote JLA ter vodstva družbenopolitičnih organizacij občine Tolmin, ki so z vso prizadevnostjo bojevala bitko za uresničitev sprejetih nalog.

V nekaterih odborih zborov republiške skupščine so v minulih dneh začeli z razpravo o prvih bilancah, ki so jih napravili v krajevnih skupnostih po enoletnem uresničevanju sklepov in priporočil skupščine SRS o nadaljnjem razvoju krajevnih skupnosti. Analiza, ki je pripravljena tudi za prihodnje zasedanje skupščine, ugotavlja, da je bilo v tem času marsikaj storjeno, kar se tudi sicer vidno odraža v razvoju komunalnega standarda, šolstva, otroškega varstva in na drugih področjih delovanja krajevnih in interesnih skupnosti. Nedvomno pa ostajajo še neuresničene nekatere bistvene naloge, med katere sodijo: ustrezno prostorsko oblikovanje krajevnih skupnosti, razvoj samoupravnih odnosov in delegatskega sistema, oživitve nekaterih oblik samoupravnega delovanja, kot so — denimo — potrošniški in poravnalni sveti, predvsem pa večja udeležba sindikatov v uresničevanju družbeno-ekonomskega odnosa, ki ga krajevna skupnost kot temeljna družbena celica mora uveljavljati. Glede na določila zakonov o združenem delu in planiranju so delovne organizacije še premalo vključene v uveljavljanje novih odnosov v krajevnih skupnostih, zlasti v sočasno planiranje razvoja in zagotavljanje realnih možnosti za uresničevanje skupno sprejetih in dogovorjenih programov. Nedvomno bo k tej analizi še marsikaj določala razprava delegatov, predvsem pa bo potrebno še več storiti za samoupravno preobrazbo odnosov v krajevnih skupnostih. —Gok

SPORAZUM O GRADNJI LADIJ ZA DOMAČE BRODARJE SE NE URESNIČUJE

Trmoglavost velja milijone

Čprav so znatno dražje od tujih, domače ladjedelnice nočejo popustiti pri ceni za domače brodarje, čeprav so hkrati skorajda brez tujih naročil

V statističnih podatkih o jugoslovanskem izvozu se pozna izvoz ladje kot potres na seizmogramu. Učinek je namreč izredno opazen — vrednost izvoza se tisti mesec zelo poveča. Nemara je prav zavoljo tega in zaradi stalne žeje po deviznem prilivu naša družba v preteklosti nekoliko preveč pozornosti posvečala izvozu jugoslovanskih ladjedelnic in ga na vse možne načine podpirala, pri tem pa zanemarila razvoj domačega brodarstva. Le-to je kupovalo ladje povsod po svetu, le doma ne, saj za domače kupce ladjedelnice niso imele na voljo sredstev, da bi jim kreditirale nakup. Zlasti v zadnjih letih je uvoz ladij močno narasel, saj je kriza v svetovnem brodarstvu močno znižala cene ladij. Vendar je kriza udarila tudi po ladjedelnicah, ki so se morale vse bolj bojevati za nove naročnike, pri tem pa so najdebelejši konec potegnile seveda tiste z najbolj zaostalimi tehnologijami in dolgimi roki dobave. Med temi pa so žal tudi naše ladjedelnice, ki so lani povečale obseg proizvodnje komajda za en sam odstotek in so po številu naročil prepričljivo na zadnjem mestu (glede na proizvodne zmogljivosti). Poleg tega pa tudi vsa že obljubljeni v naslednjih letih naših ladjedelnic ne bodo zaposlila za več kakor za dobro četrtino zmogljivosti.

Ladjedelnice so se zavoljo tega hitele delno preusmerjati v proizvodnjo, družba pa je tudi storila ustrezen korak — žal pa samo enega. Povečala je namreč carino na uvoz ladij od 9 na 21 odstotkov, s tem, da jo je treba po novem namesto v roku treh let plačati ob prvem pristanku ladje v domačem pristanišču. Na žalost je pri tem zakonodajalec napravil nepotrebno napako, predpis o povečani carini namreč velja za nazaj, od začetka leta, ko je bil sprejet. S tem pa so bili prizadeti samo ladjarji, ki teh sredstev nimajo takorekoč kje

najti (v brodarstvu vlada gospodarska kriza, dohodka je ustvarjenega malo), medtem ko ladjedelnice ta dodatni ukrep ni prav nič pomagal. Mimogrede, ker domači brodarji nimajo sredstev, da bi plačali carino, kar 19 ladij z jugoslovansko zastavo na krmu, kupljenih v zadnjem letu dni in pol, pluje in trguje po morjih, ne da bi »smele« v matično pristanišče. Od teh jih je kar šest slovenskih, za katere bi

morala Splošna plovba plačati okoli 160 milijonov dinarjev dodatnih (carinskih) stroškov, ki jih ne more pokriti, saj kljub ustvarjeni realizaciji preko 1,4 milijarde dinarjev v lanskem letu ter 70-milijonskemu deviznemu prilivu podjetje ostanka dohodka skorajda ne bo ustvarilo. Povišana carina na uvoz ladij naj bi kajpak pomagala domačim ladjedelnicam do večjih naročil in to po dolgem času spet —

domačih. Toda ta korak vsaj za sedaj še ni obrodil nikakršnih sadov, kajti brodarji in ladjedelnice stoje vsak na svojem bregu. Oboji so sicer zgradili most, ki povezuje oba bregova — samoupravni sporazum, v katerem so se domači brodarji zavezali, da bodo v domačih ladjedelnicah v naslednjih letih naročili 62 ladij. Toda ta most kot kaže, nima vseh podpornih stebrov. Brodarji so pristali na gradnjo ladij doma; to željo goje že dalj časa zavoljo prihranka deviz in so ob tem pripravljene zamizati ne eno oko ob dva do trikrat daljših dobavnih roki, kot jih imajo, denimo, japonske ladjedelnice (te v zadnjem času ponujajo najboljše pogoje). Kajpak brodarji niso mogli več zamizati, ko je šlo za ceno: le-ta je namreč v domačih ladjedelnicah za okoli 30 odstotkov večja, kot v tujih in bi bile torej uvožene ladje celo z novo sto pnto carinskih davkov precej cenejše od domačih (ob tem, ko govorimo o deviznih prihrankih, zanemarjamo dejstvo, da morajo domače ladjedelnice takorekoč vso ladijsko opremo uvoziti in je torej devizni izplen pri izvozu ladij znatno manjši, kot kaže statistika).

Ladjedelnice pa vztrajajo pri »svojih« cenah. Nemara sodijo, da jim bo tudi ta oreh pomagala tretji družba: vendar pri tem pozabljajo, da bodo morali slej ko prej »španovijo« z brodarji v dobrem in slabem. Kajti od uspeha slednjih bo odvisno število novih naročil za gradnjo ladij, konkurenčnost ladjarjev na zasičenem svetovnem trgu pa bo kajpak v mnogočem odvisna od cen ladij. Ta soodvisnost je zaključen krog, iz katerega tudi ladjedelnice ne bodo mogle in prej ko bodo to spoznale — ali pa bile pripravljene priznati — bolje bo tako za ladjarje in za brodarje. Škoda zavoljo neuresničenega sporazuma pa lahko na eni in drugi strani merimo že v milijonih dinarjev.

B. RUGELJ

Je ladja Velenje, na sliki med gradnjo, sedaj že pluje za Splošno plovbo, za daljše obdobje ena zadnjih ladij, kar so jih tuji, predvsem japonski ladjedelnice, zgradili za naše brodarje?

LJUBLJANA:

Prodajajo lastno znanje

Komunalno podjetje Ljubljana je v minulih letih razvilo dejavnost, za katero ve le malo »nepoučenih«, saj navidez ne sodi v program dela takšne delovne organizacije. Njena TOZD Tovarna komunalne opreme namreč izdeluje vrsto posebej za potrebe mestne komunale prirejenih vozil. Se pravi, vozil za odvoz smeti, vozil za čiščenje mestnih ulic itd. Pri tem pa je zanimivo predvsem to, da se mali, komaj 120 članski kolektiv te TOZD že uspešno otresa nakupa licenc in z lastnim razvojnim snovanjem prodira ne le doma na domači trg, ampak tudi na trge Južne Amerike, Evrope in dežel tako

imenovanega tretjega sveta. Tako so predlani prodali v Južno Ameriko, ko so v Kolumbiji prodali 45 posebnih vozil za odvoz smeti, letos pa bodo po lanskoletni krizi, v kateri niso uspeli prodati na tuje niti enega vozila, prodali v Vzhodno Nemčijo in v dežele tretjega sveta precej vozil. Koliko — to je trenutno še odvisno od kupcev samih. Pri tem bo mala tovarna uspešno prodala na tuje izključno doma zasnovano in izdelano vozilo za odvoz smeti, skratka, prodala bo na tuje lastno znanje, kar je mnogo bolj učinkovito tudi v finančnem pogledu, kot preprodaja licenc.

I. S.

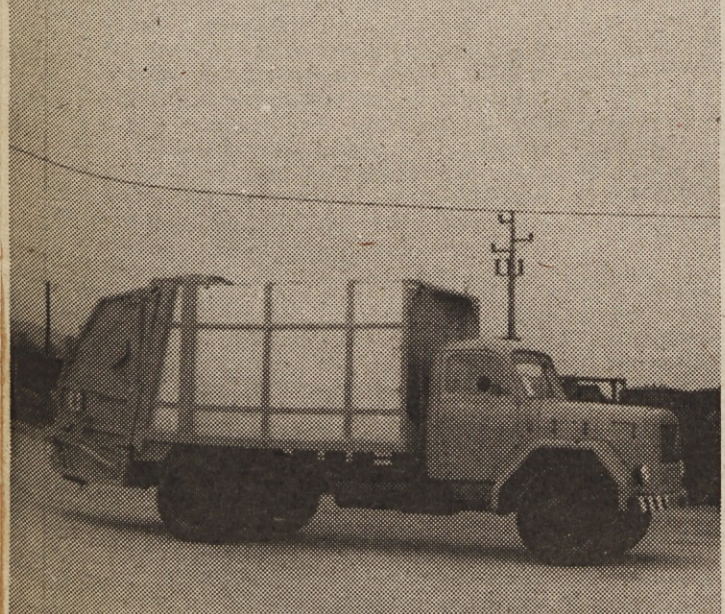
MENGES:

Nova tovarna

Kolektiv podjetja Trak iz Mengša si je s krepkim »prigovarjem od ust« prigo-

spodril nove proizvodne in upravne prostore, ki bodo predvidoma nared že konec aprila letošnjega leta. Prispodoba o pritr-govanju pa bo še bolj primerna v naslednjem obdobju, ko bo kolektiv začel vpračati najeta posojila. Vrednost investicije je namreč preseгла vrednost proizvodnje v lanskem letu za nekaj milijonov dinarjev. Kajpak bi bila tolikšna investicija enaka gospodarskemu »samomoru« podjetja, če ne bi kolektiv hkrati, ko je želel nove proizvodne prostore, načrtoval tudi dodatek k proizvodnemu programu in racionalizacijo dosedanjega programa. Tako je dosedanjemu proizvodni program zmanjšan za nekatere neperspektivne izdelke, poleg tega pa bodo v novem Traku začeli izdelovati tudi dodatke za lahko tekstilno konfekcijo. Tu je kolektiv Traka pomagal kolektiv Lisce iz Sevnice, ki je soinvestiral v nakup ustreznih strojev 2,5 milijona din. To sovlaganje bo v prihodnje povsem odpravilo uvoz raznih modnih dodatkov za lahko konfekcijo. Ob povečanju proizvodnje za četrtino v prihodnjem letu pa bo kolektiv — ob hkratnem izdelovanju konjunktornih izdelkov — v naslednjih letih prigosparil dovolj dohodka za »življenje« in za vračanje najetih posojil.

I. S.

Posebno vozilo za odvoz smeti, ki so ga skonstruirali v Tovarni komunalne opreme v Ljubljani

LJUBLJANA:

Kdo bo ometal dimnike?

Vse kaže, da bodo čez leta posamezna podjetja zaposlovala delavce, ki jim bo edino delo čiščenje dimnih naprav, lastniki zasebnih hiš pa se bodo morali tega dela priučiti sami, če bodo hoteli imeti dimnike redno čiščene. Vse manj je namreč mladih, ki so pripravljene izučiti se tega zahtevnega, nevarnega in zdravju škodljivega (ter, kot nam je znano, še vedno brez skrajšane delovne dobe) poklica. Še manj pa je že izučeni dimnikarjev, ki se sčasoma ne bi oprijeli kakega drugega dela. V Sloveniji se je namreč v zadnjih treh deset-

letih izučilo tega poklica okoli 3000 mladih, danes pa jih dela v njem le še štiristo kajpak jih 2600 v teh letih ni prislužilo pokoj... V Ljubljani, ki je menda z dimnikarji najbolj preskrbljena, in v šestih sosednjih občinah, Domžalah, Zagorju, Trebnjem, Brežicah, Vrhniki in Idriji, za katerih dimnike skrbi ljubljanska TOZD Dimnikarstvo Komunalnega podjetja Ljubljana, bi jih potrebovali kar za tretjino več. Ker je v teh občinah zaposlena kar dobra petina vseh slovenskih dimnikarjev, je pomanjkanje zlasti v manjših, odročnih krajih toliko bolj občutno.

Ali se torej čez leta ne bomo več prijemali za gumb, ko bomo srečali dimnikarja (saj bomo v njem prepoznali lastnega soseda, ki se je lotil čiščenja svojega dimnika)?

I. S.

RUDNO BOGASTVO

Jugoslavija je glede na zalogo rudnin med najbogatejšimi deželami — seveda relativno, glede na obseg izkoriščanja rudnin. Ne da bi navajali v podrobnostih podatke o zalogah rudnin, ki so jih nedavno tega povedali na konferenci o produktivnosti dela v rudarstvu, geologiji in metalurgiji v Hercegu Novem, dodajamo le še to, da ima naša dežela zavoljo tega številne primerjalne prednosti v mednarodni trgovini in delitvi dela pred drugimi deželami, ki bi jih v prihodnje lahko izkori-

naših rudnikov v zadnjih letih celo nakolikanj upada! Ko smo komentirali naše zunanjetrgovinske uspehe, prodornost našega gospodarstva, predvsem predelovalne industrije na zunanje trge, smo med drugimi vzroki za relativno slabe izvozne dosežke omenjali tudi previsoke cene domačih surovin. Jasno je, da na te cene vpliva tudi nizka produktivnost v rudnikih, zavoljo česar se stroški na enoto proizvoda krepko dvigujejo in povzročajo takoimenovano podiranje domin, ki seže tja do končnega izdelka in slabega izkupička za ta izdelek na trgu.

GOSPODARSKI KOMENTAR

stili. Seveda ob tem ne smemo zanemariti dejstva, da tudi naši rudarji kopljejo vse globlje v zemljo, da postajajo rudnine vse siromašnejše in da postaja torej izkoriščanje rudnega bogastva in ustvarjanje lastne surovinske baze za predelovalno industrijo vse dražje.

Prav zavoljo tega pa naše gospodarstvo toliko bolj občuti posledice sorazmerno nizke tehnološke ravni pridobivanja rud. Nerodno je, so v eni zadnjih številkih zapisali v Ekonomski politiki, da smo glede produktivnosti dela v rudnikih, tako v dnevnih kot v jamskih kopih, v krepkem zaostanku za razvitimi deželami v Evropi. To trditve ilustrirajo naslednji podatki: v jamski proizvodnji premoga smo lani v Jugoslaviji dosegli dnevni odkop v prečju 2,86 tone na zaposlenega v rudniku, v ZRN so izkopali 4,11 tone, v Veliki Britaniji pa 3,43 tone premoga. Pri dnevni kopih pa v rudnikih v zahodni Evropi nakopljejo dva do trikrat več premoga na zaposlenega kot pri nas. Podobne primerjave je Ekonomska politika omenila tudi pri drugih rudnikih; tako na primer celo absolutni jugoslovanski rekord med rudniki glede produktivnosti dela, Rudnik bakra v Majdanpeku, izkoplje več kot dvakrat manj rude (merjeno na dan na zaposlenega) kot podobni rudniki v ZDA in Kanadi!

Tehnologija odkopa rude je v svetu v zadnjih desetletjih tako skokovito narasla, da ni več možna nikakršna realna primerjava med našimi in tujimi rudniki, zaključuje te podatke Ekonomska politika in zaskrbljeno dodaja, da ob tem produktivnost dela v nekaterih

Zal odpraviti vzroke za nizko produktivnost dela v jugoslovanskem rudarstvu ni enostavno niti lahko delo, kajti ti vzroki, ki se medsebojno prepletajo, so tako številni in raznoliki obnem, da jih ni moč odpraviti s kratkotrajno družbeno akcijo. Družbena akcija pa bo vsekakor potrebna, kajti povečanje produktivnosti v rudnikih je temeljni korak na poti k bolj uspešnemu prodoru gospodarstva na tuje trge.

Poleg tega je del vzrokov pogojen z dosedanjim družbeno skrbjo za razvoj rudnikov in za delovne razmere v njih. Ni moč zanikati, da sistem cen ali planiranje razvoja ne vplivata na tempo rasti produktivnosti dela, prav tako, kakor neposredno vplivajo na delovno prizadevnost relativno nizki osebni dohodki (ti nikakor niso ustrezno veliki glede na težavnost in družbeni pomen dela v rudnikih). Ali pa na primer vprašanje zaposlovanja delovnih invalidov, ki jih v rudnikih ni malo in ki jih praktično ni moč zaposliti drugje, v odkopu samem pa je njihov učinek slab. Pogosto pa so rudniki na nerazvitih področjih ena izmed dejavnosti — tako sodi »Ekonomska politika« — ki naj bi, podobno kot tekstilna industrija, skrbela za zmanjševanje nezaposlenosti.

Zavoljo takih in drugih pojavov rudniki kajpada leta in leta že niso ustvarjali primerne akumulacije, ki bi omogočila dovolj velik obseg geoloških raziskovanj, ali pa naložbe v modernizacijo odkopa rude. Razmere so seveda od rudnika do rudnika različne, vendar so v celoti vzeto možnosti za povečanje produktivnosti dela kaj majhne, vsaj v bližnji bodočnosti. Treba pa bo na tem področju vsekakor krepko zagrabit za delo, kajti priložnosti, ki nam jo ponuja naše — zasedaj še slabo izkoriščano — rudno bogastvo, ne bi smeli izpustiti iz rok.

B. RUGELJ

ŠOŠTANJ:

Rekordna proizvodnja

Potrebe po električni energiji iz termoelektrarn in večje dobave premoga iz temeljnih organizacij združenega dela Rudnika lignita Velenje so omogočile, da

P. O.

GOSPODARSKO SODELOVANJE MED JUGOSLAVIJO IN FRANCIJO

Prodor na francoski trg

Francozi so ugotovili, da je jugoslovanski izvoz v to deželo tudi njihova skrb in korist — Več proizvodnega sodelovanja med obema gospodarstvom

Ze dosednji razvoj gospodarskih odnosov med Jugoslavijo in Francijo je bil dokaj ugoden, nedvomno pa se bo še okreplil po nedavnem obisku francoskega predsednika v Jugoslaviji. Francija je poleg ZR Nemčije in Italije naš glavni zunanjetrgovinski partner na konvertibilnem območju, pa tudi francosko tehnologijo smo vpeljali v mnoge veje jugoslovanske industrije. Francoski proizvajalci opreme so glavni dobavitelji mnogih investicijskih objektov v Jugoslaviji.

V zadnjem obdobju — to je posebno značilen podatek — so začeli tudi jugoslovanski izvozniki ugotavljati večjo prodajo na francoskem trgu. To povečanje je moč ugotoviti zlasti na področju proizvodov višjih faz predelave, kot sta električni in elektronski material, povečala pa se je tudi prodaja potrošnega blaga. Hiter razvoj trgovine med obema državama kažejo naslednji statistični podatki: medtem ko je

znašala 1976 celotna vrednost francosko-jugoslovanske blagovne izmenjave nekaj več kot sto milijonov dolarjev — jugoslovanski izvoz v Francijo pa samo 27,7 milijona — je dosegla leta 1975 celotna vrednost izmenjave že 437,6 milijona dolarjev. Bilanca je, razumljivo, za Jugoslavijo neugodna: v Francijo smo izvozili samo za 87 milijonov dolarjev blaga in storitev. Prizadevanja, da bi takšne odnose spremenili, že dajejo sadove. Tako smo letos pričeli zelo živahnih poslovnih stikov med jugoslovanskimi in francoskimi gospodarstveniki, ki so pripeljali do pomembnih pogodb. Francoska stran je sprejela stališče, da je treba spremeniti način sodelovanja in da je jugoslovanski izvoz tudi njena skrb, saj velik trgovinski primanjkljaj ogroža normalen razvoj sodelovanja. K zmanjšanju našega deficita v zunanjetrgovinski menjavi s Francijo naj bi v kar največji možni meri prispevalo

proizvodno sodelovanje, pri čemer je bilo že slišati konkretne pobude za industrijsko sodelovanje na področju energetike, črne in barvaste metalurgije, nekovinske, bazične, kemične ter petrokemijske, jedrske tehnologije, informatike in elektronike ter ladjedelstva.

Doslej so jugoslovanska podjetja sklenila s francoskimi firmami 18 pogodb o dolgoročni proizvodni kooperaciji, 40 pogodb o nakupu pravic industrijske lastnine in o prenosu tehnologije ter 11 pogodb o skupnih naložbah kapitala. Pobude za vse takšne akcije potekajo zlasti v mešanih delovnih skupinah v okviru mešanega komiteja za gospodarsko, industrijsko in tehnično sodelovanje Jugoslavije in Francije, pa tudi v jugoslovanski zbornici za pospeševanje gospodarskega sodelovanja s Francijo, v komiteju Francija—Jugoslavija in francosko-jugoslovanski zbornici v Parizu.

K. O.

PIŠE: DR. JANEZ RUGELJ

Skupina šteje od 8 do 16 dvojic. Ker je pri kakšnem zdravljenju, posebno pri družinskem alkoholizmu, poleg ključnega člana vključen v skupino še kak drug družinski član, se v skupini nabere tudi do 40 ljudi. Čas moramo uporabljati zelo pametno in smiselno, da lahko izpolnimo terapevtski pakt.

globi vase, se postopoma približa svoji resničnosti. — Z doseženimi uspehi pri urejanju razvrstitev družinskih odnosov in z rezultati dela v poklicnem udejstovanju si postopoma dviguje uničeno samospoštovanje in samozavest. Vzpostavi s tem se znebi tudi občutkov manjvrednosti. Vse to mu daje moči za napore, ki ga čakajo v procesu rehabilitacije.

POISKATI POZITIVNE LASTNOSTI

Preobrazba bolne alkoholikove osebnosti je možna. Le s spodbujanjem in razvijanjem tistih pozitivnih plati osebnosti, katerih alkoholizem še ni močneje nanel. Člani skupine se morajo potruditi, da pri novem

bi zanje bilo nujno potrebno, kajti brez njih (urejeni zdravnici in svoji so namreč glavno zdravilo) zdravljenje ne more dobro potekati. Pasiven član je prava cokla pri napreduju v skupini, mora se »prebuditi« ali pa v skrajnem primeru zapustiti skupino. Izkušnje kažejo, da potrebujejo posamezni, od otroštva zavrti ljudje, skoraj eno leto, da začno aktivno posegati v dogajanje skupine. Terapevt in člani »zdravega jedra« skupine morajo biti izredno potrpežljivi in vztrajni, če hočejo doseči, da se »zavrti« član počasi »prebudi«, kajti le tako postane iz objekta subjekt svojega zdravljenja.

Preučevanju alkoholizma (individualni študij ustrezne literature, predavanja in pogovori na skupini, izpiti itd.) poklanjamo izredno pozornost. Poglobljeno teoretično znanje o alkoholni bolezni, o različnih načinih zdravljenja, principih dela tradicionalne in socialne psihoterapije in o načelih skupinskega dela skupaj z rezultati zdravljenja, daje zdravljencu takšen družbeni status, da se lahko upre manipulacijam neuke okolice.

V dobrih skupinah in v klubih vedo člani o navedenih problemih toliko, da spregledajo vsako nestrokovno delo. Morda je ena od osnovnih pomanjklivosti individualne psihoterapije ta, da pacientu ne omogoča poglobljenega izobraževanja iz teorije razvoja osebnosti, nauka o nevrozah in psihoterapevtskih tehnikah.

Pa ne samo to: nekateri psihoterapevti celo odsvetujejo pacientu, da bi se sam poglajbal v teoretične osnove čustvenih težav. Ker pacient nima ustreznega znanja, ne more presoditi pomena postopkov, ki jih nad njim izvajajo. Prav zaradi tega pa je pacient trajno le objekt, nikoli pa subjekt zdravljenja.

Skupinsko delo s poglobljenim proučevanjem alkoholizma in čustvenih težav, posebno pa »zdravo jedro« v skupini, je tisto, kar omogoča novim članom, da postopoma postanejo tvorni subjekti lastne prevzgoje in samovzgoje.

PITI ALI NE PITI — TO NI VPRAŠANJE

Naše izkušnje pa kažejo, da lahko skoraj vsak alkoholik začne sam abstinirati, seveda šele takrat, ko je zaradi svojega alkoholičnega obnašanja prišel v takšno zagato, da jo lahko začne reševati samo z abstinenco. Od tod tudi določbe terapevtskega pakta, ki alkoholika obvezujejo, da se mora sam odločiti za abstinenco in ostati trezen. Tisti, ki še ni prišel v dovolj hudo zagato, niti ne pomišlja, da bi abstiniral, praviloma

ZELIMO RESNICNO ZATRETI ALKOHOLIZEM (IX) Zdravljenje ljudi — z ljudmi

»Zdravo jedro« skupine največ prispeva k osveščenju novih članov. Kako se upreti manipulacijam neuke okolice. Bistvo psihične odvisnosti od alkohola je predvsem v tem, da gre pri alkoholiku ob vsaki obremenilni situaciji, ne samo ob neuspehu, ampak tudi veselju

skupini pa še posebej, je vse zasnovano na načelu »daj-dam«. Tisti, ki ne da ničesar od sebe, ki za drugega človeka ni pripravil storiti ničesar, tudi od skupine ničesar ne dobi, zato se dolgočasi in končno izostane, kar po naših izkušnjah seveda pomeni, da bo zanesljivo recidiral, če že ni »na skrivaj«.

Zdravljenje (odpravljanje posledic alkoholizma, urejanje medsebojnih človeških odnosov itd.) poteka v družini in delovni skupini, medtem ko se v terapevtski skupini člani dokončujejo do bistva svojih problemov, obenem pa si pridobivajo nove izkušnje za vsakdanje življenje. Terapevtski pakt in uresničevanje njegovih določil med skupinskim zdravljenjem je zelo zahtevna reč, kajti alkoholik se lahko samo z izrednimi napori (za vedno) osvo-bodi alkoholnega suženjstva.

Skupina je »odprtega tipa«, kar pomeni, da stari člani zapuščajo skupino (oziroma jo pet let obiskujejo še enkrat mesečno), prihajajo pa novi člani.

Novega člana povabi in uvede v skupino terapevt, in sicer tistega, ki je že »dozorel« za zdravljenje in je tudi pristojen na določila pakta. Seveda pa novega člana vključimo lahko šele potem, ko se je zanj v skupini izpraznilo mesto.

V dispanzerski skupini se lahko začne zdraviti sleherni alkoholik, razen tisti s hudimi psihiatričnimi in telesnimi komplikacijami. Takšni bi morda morali za kakšen teden v bolnišnico, potem pa bi nadaljevali z zdravljenjem v ambulantni skupini in v klubu.

Zdravljenec se začne zdraviti tako, da redno dela in se potru-di, da izpolnjuje svoje družinske in družbene obveznosti. Prizadevati si mora predvsem pri naslednjem: — Z izpolnjevanjem določil terapevtskega pakta se mora vsestransko aktivirati in začeti nabirati moči za napore, ki ga čakajo med rehabilitacijo.

Čimprej mora sam spoznati bistvo posledic svojega alkoholizma v družini, in v službi in v svojem družbenem delovanju. Šele potem, ko spozna te probleme, jih lahko začne odpravljati in šele takrat se res začne zdraviti v pravem pomenu. Vse to pa mu uspe le, če dela trezen in se vključuje v življenje. Le če zbrano prislulne dogajanja v skupini, če se iskreno pogovori s svoji in se po-

še ni »zrel« za zdravljenje. Res pa je, da alkoholik v hudi zagati lahko začne abstinirati, če mu kdo dobrohotno ponudi roko. Terapevt mu je izdatno ne more ponuditi, ker je njegov čas zelo omejen, pač pa to lahko stori alkoholikovi svojec ali prijatelj, če ga še ima. Alkoholiku, ki se je »moral« odločiti, da bo poskušal abstinirati, je lahko v veliko oporo izkušnje zdravih alkoholikov, ker samo ta pozna »skrivnost«, kako začne živeti brez alkoholne omame.

Prav zaradi vsega tega se na skupini praktično ne pogovarjamo (na klubu pa seveda še manj) o pitju in abstinenca, kajti abstinenca je predpogoj za članstvo v skupini. Zato pa posvečamo veliko pozornost vprašanjem, kako naj alkoholik razno-tere življenjske obremenitve pre-seže brez alkoholne omame. Bistvo psihične odvisnosti od alkohola je vedevsem v tem, da gre alkoholik ob vsaki obremenilni situaciji pit, ne samo ob neuspehu, jezi, razočaranju, prepirlu, temveč tudi ob uspehu, veselju, pohvali itd. Med zdravljenjem se mora naučiti, da vsakršne življenjske težave in tudi udarce usode premeta brez alkohola in seveda tudi brez pomiril. Prej je v stiski vedno šel pit, sedaj pa mora spoznati nove možnosti:

- da razmisli, gre vase in stisko preboli, saj pravimo, da je čas najbolj zdravilo;
— da se pogovori s človekom, ki mu lahko zaupa (žena, tovariš iz kluba, prijatelj, terapevt itd.);
— da svojo stisko razodene v skupini ali v klubu;
— da se loti dela. Odrešilo je težko telesno delo, ali pa zahtevna planinska dela, kajti znano je, da z intenzivnim delom mišic naša notranja napetost (tesnoba) popusti;
— da gre v boj za razčiščenje morebitnih krivic;
— itd.

Skupina naj bi torej vsakemu članu nudila novo izkustvo: razno-vrstne zaplete in spore lahko res začnemo reševati, če uvidimo bistvo problema in smo sami pripravljani, da se spremenimo.

Ker se je alkoholik navadil, da brez truda doseže varljiv občutek sreče v alkoholnem opoju, mora v skupini postopoma spoznati, da mora človek praznopravno pridno in vztrajno delati ter »pametno« živeti, da občasno doživlja zadovoljstvo in da se mora zelo, zelo potruditi pa še sreče mora precej imeti; da sem pa tja doživlja tudi občutek prave sreče.

KONEC PRIHODNJIČ: REHABILITACIJA MED STROJI

PROGRAM ZDRAVLJENJA

Program zdravljenja je sestavni del in tudi razčlenitev terapevtskega pakta.

- I. Vrstni red in termini za posamezne obveznosti na skupini
1. udeležba na skupini: običajna predstavitev — generacija in vzrok prihoda; 3. sestanek: poročilo o počutju, jutranji izpiti in poročanje o izpolnjevanju določil pakta; 5. sestanek: zdravljenec in svoje prineseta napisano uvodno predstavitev; 6. sestanek: uvodna predstavitev; 8. sestanek: 1. domača naloga; 10. sestanek: poročilo o branju časopisov pred zdravljenjem in sedaj; 12. sestanek: 2. domača naloga; 14. sestanek: poročilo o planinski transverzali; 16. sestanek: 3. domača naloga; 18. sestanek: poročilo o izpolnjevanju določil pakta; 20. sestanek: 4. domača naloga; 22. sestanek: podrobna pismena predstavitev (glej 14. točko pakta); 24. sestanek: podrobna ustna predstavitev; 26. sestanek: 5. domača naloga; 28. sestanek: obnova prve knjige iz alkoholnega lepovsloja; 30. sestanek: 6. domača naloga; 32. sestanek: obnova ene od planinskih knjig; 34. sestanek: podroben izpiti; 36. sestanek: obnova prve knjige iz splošnega lepovsloja; 38. sestanek: 7. domača naloga; 40. sestanek: obnova druge knjige iz alkoholnega lepovsloja; 42. sestanek: 8. domača naloga; 44. sestanek: obnova druge knjige iz splošnega lepovsloja; 46. sestanek: 9. domača naloga; 48. sestanek: obnova druge knjige iz planinskega lepovsloja; 50. sestanek: zaključna naloga in oddaja dnevnika zdravljenja; 51. sestanek: rehabilitacijska predstavitev; 52. sestanek: poslovlje;
II. Naslednje priloge, ki jih bodo postopoma dobili zdravljenec pismeno oblikovane (sicer pa jih bo terapevt tudi razložil na sestankih skupine), bodo vsebovale podrobno razčlenitev pakta oziroma programa zdravljenja:
1. Opredelitev bistva alkoholne bolezni ter zdravljenja in rehabilitacije alkoholikov, II. Seznan izpiten vprašanj, III. Seznan domačih nalog (z navodili), IV. Navodilo za zaključno nalogo, V. Pomen telesne kulture pri zdravljenju alkoholizma, VI. Vloga kulturnega udejstovanja pri rehabilitaciji alkoholikov, VII. Pomen družbenega in družbeno-političnega udejstovanja za rehabilitacijo alkoholikov, VIII. Urejena družina kot bistveni pogoj in poglavitni cilj rehabilitacije nekdanjega alkoholika, IX. Osnovni principi skupinskega družinskega zdravljenja alkoholizma.
III. Dodatek: Program neneznivnega dela zdravljenja (do pete obletnice abstinence):
a) Zdravljenec prihaja s svojem v svojo dispanzersko skupino na vsak zadnji sestanek v mesecu
b) Vsaka dva meseca napisata zdravljenec in svoje obnovo ene od dvajsetih knjig (spisek knjig dobijo po zaključnem intenzivnem delu zdravljenja).
c) Vsake tri mesece prineseta na skupino domačo nalogo, v kateri pišeta o težavah in uspehih pri rehabilitaciji, telovadbi, planiranju, kajenju itd. (po posebnem navodilu, ki ga prav tako dobijo po zaključku intenzivnega zdravljenja).
d) Ob koncu petletnega zdravljenja prijelje zdravljenec svo družino in svojega nadrejenega v službi na dispanzersko skupino. Takrat se dogovorimo o morebitnih nadaljnjih stikih.

SO INVALIDI DVAKRAT PRIZADETI?

Invalidi med zakonom in stvarnostjo — Zakaj nihče ne ve, koliko je invalidov po občinah? — Kdo bo dal denar za zaposlovanje invalidov? — Na celjskem območju je invalidskih upokojevcev toliko kot starostnih — V kolikšni meri upokojevci z honorarnimi zaposlitvami ogrožajo življenje invalidov?

Po podatkih strokovnih služb skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SRS je bilo decembra 1975 leta v naši republici 49.432 oseb, ki so v raznih oblikah prejeli invalidnino. Koliko pa je v Sloveniji v resnici invalidnih oseb ne ve — nihče. Čeprav novi zakon o zaposlovanju in rehabilitaciji invalidnih oseb že velja (od 1. januarja letos), so šele zdaj po občinski posebne komisije začele ugotavljati, koliko invalidnih oseb sploh imajo. Resnici na ljubo moramo povedati, da ponekod te komisije še niso začele in tudi povsod pritisk na komisije za ugotavljanje invalidnosti, kot je to verjetno najprimer z delavkami iz laške Volče, ki je bilo invalidsko upokojevcev mnogo, niso imenovanih polproletarcev, in sicer raznih delavcev v kmetijstvu, predvsem z območja Kozjanskega.

V POPREČJU NAJVEČ INVALIDOV NA CELJSKEM OBMOCJU

Vse preprosto ugotavljamo, da je zakon eno, stvarnost pa drugo. Kaže, da je vsaj zdaj tako tudi z novim, že omejenim zakonom. Naj zveni še tako neverjetno, vendar je to, da trenutno nihče v Sloveniji ne ve, koliko invalidnih oseb sploh imamo, za kakšne vrste invalidnosti gre in kako ti ljudje živijo. Po že omenjenih podatkih služb skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SRS, za navkljub »na moderne« obdelavi in hitrosti statistike celotnih podatkov s tega področja za lansko leto nismo uspeli dobiti, smo imeli decembra 1965 leta v Sloveniji 196.526 upokojevcev. Od tega je bilo 94.958 starostnih, 49.432 invalidskih in 52.136 družinskih.

Ko te »sušne« podatke naprej razčelnjujemo, in sicer po regijah in občinah, ugotovimo, da celjska regija izstopa pri podrobnejši razvrstitvi. V Sloveniji je

skega območja zaposluje skoraj 600 upokojenih občanov. »Tudi mi smo razmišljali o tem, če in v kolikšni meri bo mogoče sprožiti invalide. To se ne da točno opredeliti, ker prenekateri od teh nezaposlenih invalidov ni več sposoben niti za lažje delo ali se ne želi več zaposliti in je zadovoljen z nadomestilom. Vsekakor pa je verjetno manj razpoložljivih delovnih mest zaradi honorarnih ali drugih zaposlitev že upokojenih občanov.«

Glede na to, da ima celjsko območje že 150 invalidov, ki nimajo delovnih mest, kolikšne so potem možnosti za zaposlitev invalidov, oziroma ne sodijo v kategorije, ki bi jih družba preko vas lahko pomagala?

»To ne sodi v moje delovno področje. Po ustavi in zakonu mora delovna organizacija zadržati vsakega delavca, ki postane invalid, oziroma mora najti ustrezno delovno mesto. Kolikor poznam gospodarske razmere celjskega območja, je to težko. Zdaj se dogovarjamo, da bi v Sevnici uredili invalidske delavnice, ki bi jih financirale delovne organizacije, naša skupnost in skupnost za zaposlovanje. Osebnost dvomim, da bi lahko zaposlili vse že registrirane invalide in one, ki jih bodo komisije zdaj registrirale v posameznih občinah.«

KJE ZAPOSLITI INVALIDA, ČE JE ZDRAV NEZAPOLEN?

»Možnosti za zaposlovanje invalidov so slabe,« meni FRANC OBLAK, izobraževalec pri Skupnosti za zaposlovanje v Celju, ki se ukvarja s problemom zaposlovanja invalidov. »Zakon o zaposlovanju in rehabilitaciji invalidnih oseb je prišel v čast, ko je zaposlovanje nasloj slabo, če vemo, da imamo precejšnje število zdravih nezaposlenih ljudi.«

Naša skupnost pokriva osem občin nekdanje celjske regije, razen občin Mozirje in Velenje. Socialno varstvo teh občin zbira zdaj podatke o invalidih. Gre za nezaposlene invalide, ki imajo po zakonu še kakršnekoli možnosti vsaj za štirinasto zaposlitev. Podatkov od občin še nismo dobili, razen iz Brezice. V Brezicah je komisija odkrila kar 83 občanov, invalidov, ki bi imeli možnost za zaposlitev. Sodeč po tem številu in razmerah

lahko pričakujemo osupljivo številko za naše območje. Vsekakor pa številko, za katero gospodarstvo našega območja ne bo zmoglo delovnih mest. Nov zakon je izredno human in dober. Toda resnični pogoji za njegovo uveljavitev so še daleč od uzakonjenih možnosti. Pri novem zakonu me moti, da ni nikjer točno rečeno ničesar o bonitetah, ki bi jih naj imel kolektiv, ki zaposluje invalide, če vemo, da ti niso enako produktivni kot zdravi občani. Z zakonom bi morali točno opredeliti olajšave, kot je to primer v nekaterih drugih državah, kjer tovrstno zaposlovanje prinaša kup zanimivih in za podjetje vabilnih olajšav.«

TRŽIŠČE NE LOČI INVALIDNE ROKE

»Če bi imeli družbene olajšave, bi lahko zaposlili samo pri nas trikat več invalidov kot jih zaposlujemo zdaj,« pravi tovariš ZELIČ, direktor Centra za poklicno usposabljanje invalidov v Celju. Zdaj zaposlujemo 80 redno zaposlenih in okrog 30 invalidov, ki so na poklicnem usposabljanju. Mi smo regionalni center za usposabljanje invalidov, zato bistvo naše ustanove ni v tem, da bi zaposlili vse invalide. Potem bi že v letu dni zasedli vsa razpoložljiva delovna mesta, ustanovo pa spremenili v hiralnico. Dejstvo je namreč, da samo invalidi s svojo proizvodnjo ne morejo vzdržati obstojecih tržnih razmer, ker na tržišču nihče ne vprašuje, kdo in kje ter kako je izdelal napravlil, temveč po čem ga prodamo. Zato zaposlujemo tudi zdrave delavce. Od drugih delovnih organizacij se naša delovna organizacija razlikuje le po tem, da so se samoupravne interesne skupnosti opredelile delu prispevkov, ki jih izločamo v poseben sklad. To je vsa olajšava.

Da bi se preživel, se ukvarjamo z različno proizvodnjo — od galvane, plastične, lesne industrije do ortopedije. Po vsej Sloveniji opravljam vrste in šole ter se na tržišču bomo s konkurenco velikih, kot so Slovenjales ali Lesnina.

Z zaposlovanjem pri nas poklicno usposobljenih invalidov nimamo večjih težav. Ugotavljamo pa, da ostaja brez dela mnogo invalidov, ker jih nihče poklicno ne usmerja. Kako bo z invalidi, ki jih zdaj »ugotavljajo« komisije po občinah — ne vem...«

J. SEVER

Tudi delo v obratu družbene prehrane je neke vrste proizvodno delo. Darinka Šolen in Natalija Fon sta najprej nekaj dni delali v šivalnici Dekorativne. Zadnje dni pa spoznavata delo za štedilnikom. »Kljub temu, da dela v kuhinji, vsaj tako veliki, nisem vajena, se mi zdi bolj pestro kot pa v šivalnici,« je zatrila Darinka, »le to mi gre »na živce«, da moram isto žlico pomiti večkrat na dan. Sicer pa si med delom lahko tudi oddahnem.«

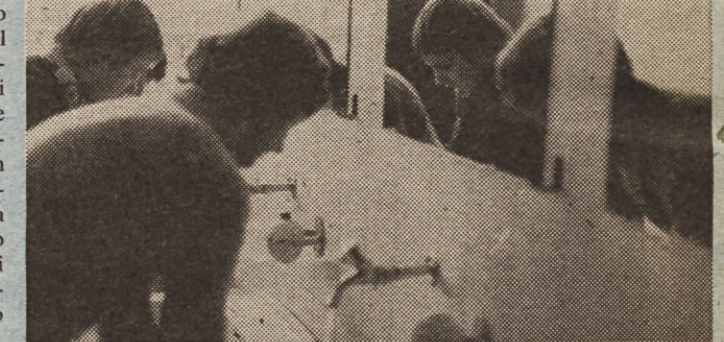
Delo kot šola za strojem v tovarni

Dijaki 2. letnika šentvidske gimnazije te dni zaključujejo 14-dnevno obvezno proizvodno delo. V tri skupine so bili razdeljeni. Fantje v Avtomontaži, dekleta pa v Dekorativni tovarni in Iskri. Za dva tedna so zamenjali knjige, zvezke in šolske klopi z izvijači, ključi, vozički in drugim orodjem, v neposrednem proizvodnem delu. Spoznavali so v prvi vrsti fizično delo, organizatorstvo delovne organizacije, samoupravljanje ter tudi stroje in tehnologijo proizvodnje. Skratka, štirinajst dni so živeli in delali kot delavci člani delovne organizacije. To pa je tisto, kar nov način usmerjenega izobraževanja želi načrtovati in poudariti.

Bogo Zupančič je vodja skupine dijakov v Avtomontaži. Skupina pomaga delavcem pri zaključni montaži avtobusa. »Montiramo značke, obloge, obdajate ter lepimo izolacijske plasti. Ni težko, le prve dni sem zjutraj težko vstal, saj se je bilo treba zbuditi kar dve uri prej kot ponavadi. To ni moje prvo delo v tovarni, saj sem že v osnovni šoli v počitnicah delal v Sport opremi. Takrat je šlo bolj za zaslužek, danes pa je moja naloga, da spoznam delovno organizacijo.«

Šentvidska gimnazija organizira proizvodno delo že tretje šolsko leto. Še prej pa so tako delo organizirali v počitniških mesecih na prostovoljni osnovi. Letošnje leto je proizvodno delo, kakor ga imenujemo, že del učnega načrta in samostojen predmet, za katerega učenci dobijo tudi oceno v šolskem spričevalu. Ocena je sestavljena iz ocene, ki jo za posameznika da delovna organizacija in ocene odgovorov na poseben vprašalnik. Vprašanja so tu vezana na delovno organizacijo, v kateri so učenci delali, na tehnologijo, delovni proces, organizacijo dela, samoupravljanje in še posebej na njihovo lastno delo v teh dveh tednih.

Čeprav je bila ura šele trinajst, to je uro pred zaključkom dela, smo našli Sandija, Zdravka in Doretta že v umivalnici. »Zakaj smo že končali, sedaj pride samo še premik avtomobilov. Delo smo uredili prej? Saj tudi večina drugih tako dela.« Sicer pa so fantje z delom še kar zadovoljni, čeprav se jim zdi »ših« nekam prebrzo. In zato bi raje bili v šolskih klopih kot pa v tovarni.

Kaj pa dijaki? Spoznali so težko fizično delo in ga sedaj znajo tudi bolje ceniti. Bolj za šalo kot zares so ugotovili, da je boljše pridno študirati kot pa fizično delati za strojem. Nadvse koristna pa je izkušnja iz življenja in dela delovnega kolektiva.

Zdenka Derganc in Tatjana Podlipce sta na proizvodnem delu v predmili Dekorativne. Tudi oni dve lahko sem in tja malo počivata. Sicer pa opravljata že kar kvalificirano delo, za predmili stroji. »Ni težko, vendar bo štirinajst dni dovolj,« sta še pristavili.

Kaj pa dijaki? Spoznali so težko fizično delo in ga sedaj znajo tudi bolje ceniti. Bolj za šalo kot zares so ugotovili, da je boljše pridno študirati kot pa fizično delati za strojem. Nadvse koristna pa je izkušnja iz življenja in dela delovnega kolektiva.

»Četudi bolj ali manj posrečeno (in precizno) polovimo nekaj krivice, si naposled le moramo priznati, da zaradi tega nismo obudili v življenje nit ene mladega rudarja ali še bolj mladega šolarja... Število smrtnih žrtev je ostalo na las isto.

Marina Prešern in Jolanda Pavlovič delata v appetri Dekorativne tovarne tkanin. »Delo ni težko,« sta si bili enotni. »Le z zelo enolično je. V Dekorativni nas iz našega razreda dela 9 deklet in če kdaj česa ne znamo, nam delavci radi pomagajo. Zato se v kolektivu tudi dobro počutva.«

GRADNJA OBJEKTOV DRUŽBENE PREHRANE

Zakaj le samo topla malica...

Razveseljivo je, da so v Sloveniji že marsikje sklenili samoupravne spoznanje o gradnji objektov družbene prehrane, ponekod kot v Hrastniku — pa se delavci odločajo tudi o lastnem prispevku, s katerim bi pospešili gradnjo prepotrebni objektov

Zadovoljni smo lahko, da je bila lani na ravni federacije, v nemahjni meri pa tudi v Sloveniji, skrb za organizirano družbeno prehrano zaposlenih med deloma ena najuspešnejših akcij sindikatov na področju družbenega standarda. Po nekajletnih izkušnjah smo spoznali, da v naši republici vedno več delovnih organizacij in v tem tudi delavcev spoznava vrednost in pomen toplega obroka.

Očitno je namreč, da se je tako kot v svetu tudi pri nas, hkrati s spreminjanjem proizvodnih, tehnoloških in ne nazadnje predvsem življenjskih navad, spremenila tudi prehrana. Vse manj je med nami takih delavcev, ki prinašajo na delo mrzlo malico. Vedno več pa jih je, ki povprašujejo po toplih obrokih. Ob tem pa je kultura prehrane dosegla že takšno stopnjo, da niso nikjer več zadovoljni s klasičnimi enolončnicami.

Prizadevanja in želje delavcev po različnih, pestrih in kalorično bogatih toplih obrokih med delom podpirajo predvsem sindikati in druge družbeno-politične organizacije, pa naj gre za posamezne delovne kolektive, občinske regije ali republiko. Rezultati teh naporov so že otipljivi, saj so do konca lanskega leta, čeprav ni vseh zbranih podatkov, že marsikje sklenili samoupravne spoznanje o gradnji objektov družbene prehrane. Ponekod, denimo v Hrastniku, pa se delavci odločajo tudi o lastnem prispevku, s katerim bi pospešili gradnjo prepotrebni objektov.

Torej ni dvoma, da je vrednost toplih obrokov med delom prodra v zavest delavcev, ki želijo z obrati družbene prehrane dobiti take obrate, kjer se bodo lahko abonirali, pravi, da bodo lahko poleg toplih malic tudi kosila in večerje. Klasični gostinski obrati namreč ne zadovoljujejo potreb delavcev, predvsem zato ne, ker so cene posameznih obrokov več, kot je želja, ali pa sploh ne zmorejo.

Dejstvo je, da danes večina delavskih družin, predvsem tistih, kjer sta zaposlena oba starša, otroci pa so dopolnile zvečine v šolah ali vrtstju, spoznava, da je organizirana družbena prehrana ne samo korak naprej k boljšemu osebnemu počutju in zdravstvenemu stanju, marveč v določeni meri tudi izhod iz doseženega ločevanja na »bogate« in »revne« delovne organizacije.

Kajti znano je, da je v Sloveniji malo takih delovnih organizacij, ki bi imele svoje obrate družbene prehrane in ki bi delavcem vsak dan lahko zagotavljale kvaliteto, predvsem pa ceno prehrano. Potemtkem pomenujemo odločitve o združevanju sredstev za gradnjo objektov družbene prehrane na samoupravnih osnovah pomembno akcijo sindikatov in drugih družbenopolitičnih organizacij. Zagotovila naj bi, da bi po tolikih letih dobili vsi delavci pri nas enake možnosti in pogoje za organizirano prehrano ne samo med delom, ampak tudi po delu!

Mažcen navet za zagrete »love« na čarovnice« (beri: krivice) bi pa le imeli. Preden se odločijo za globokoumne sklepe (beri: sekanje glav), bi bilo zelo priporočljivo, če bi se za nekaj ur spustili v premogovnik ali pa si zelo zelo od blizu ogledali obližje zelenedene kor. Morda bi se nam pobilšnilo skozi mozgane, da življenje pozna tisto »ali — ali« v resnici le v izjemnih primerih. Čeprav vsi hodimo skozi svoja Velenja in Zelence...»

Mažcen navet za zagrete »love« na čarovnice« (beri: krivice) bi pa le imeli. Preden se odločijo za globokoumne sklepe (beri: sekanje glav), bi bilo zelo priporočljivo, če bi se za nekaj ur spustili v premogovnik ali pa si zelo zelo od blizu ogledali obližje zelenedene kor. Morda bi se nam pobilšnilo skozi mozgane, da življenje pozna tisto »ali — ali« v resnici le v izjemnih primerih. Čeprav vsi hodimo skozi svoja Velenja in Zelence...»

Mažcen navet za zagrete »love« na čarovnice« (beri: krivice) bi pa le imeli. Preden se odločijo za globokoumne sklepe (beri: sekanje glav), bi bilo zelo priporočljivo, če bi se za nekaj ur spustili v premogovnik ali pa si zelo zelo od blizu ogledali obližje zelenedene kor. Morda bi se nam pobilšnilo skozi mozgane, da življenje pozna tisto »ali — ali« v resnici le v izjemnih primerih. Čeprav vsi hodimo skozi svoja Velenja in Zelence...»

Mažcen navet za zagrete »love« na čarovnice« (beri: krivice) bi pa le imeli. Preden se odločijo za globokoumne sklepe (beri: sekanje glav), bi bilo zelo priporočljivo, če bi se za nekaj ur spustili v premogovnik ali pa si zelo zelo od blizu ogledali obližje zelenedene kor. Morda bi se nam pobilšnilo skozi mozgane, da življenje pozna tisto »ali — ali« v resnici le v izjemnih primerih. Čeprav vsi hodimo skozi svoja Velenja in Zelence...»

novice iz organizacij

REK TRBOVLJE

Akordni pravilniki

»Sindikat mora biti del samoupravno-političnega sistema, postati mora politična hrbtnica samoupravljanja, samoupravna šola in politična kontrola. Sindikat se kot najširša družbenopolitična organizacija delavskega razreda pod idejnim vodstvom ZK vztrajno in odločno bori za uresničevanje delavskih interesov, pri tem pa se najtesneje povezuje s SZDL.«

To je v uvodnem poročilu na letni konferenci osnovne sindikalne organizacije Rudarsko-elektroenergetske kombinata Zasavje Trbovlje TOZD Rudnik

premoga Trbovlje minuli ponedeljek med drugim dejal njen predsednik Marjan Ramšak.

Med drugim so se na konferenci zavzeli za pravilno vrednotenje opravljenega dela in plačevanja po akordih. Novi akordni pravilniki so že pripravljeni. Precej pozornosti so trboveljski rudarji namenili tudi problemom v zvezi s samoupravno organiziranostjo kombinata in organiziranostjo v okviru slovenskega elektrogospodarstva. Menili so, da mora biti uresničena v skladu z določili zakona o združenem delu.

TAM MARIBOR

Delitev po novem

Pred kratkim se je sestala komisija za družbeni standard in osebne dohodke pri konferenci osnovnih organizacij sindikata Tovarne avtomobilov Maribor. Obravnavala je predlog za spremembo določil samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in druge prejemke delavcev.

V zvezi s tem je komisija predlagala nekatere dopolnitve tega predloga. Tako naj bi se z januarjem masa neto osebnih dohodkov

povečala za 12 % v primerjavi z lanskim letom, vrednost točk pa povečala od 3,55 na 4 dinarje. Člani komisije so v razpravi posebej opozorili na to, da bi višji osebni dohodki veljali samo prvih šest mesecev; saj se lahko zgodi, da bodo dobivali delavci v drugem polletju zaradi morebitnih neizpoljenih proizvodnih planov celo nižje osebne dohodke kot lani. Tega pa po mnenju članov komisije za družbeni standard in osebne dohodke pri konferenci OOS ne bi smeli dovoliti.

BREST CERKNICA

Sindikat povsod navzoč

Po besedah Karla Bahuna, predsednika konference osnovnih organizacij sindikata v cerkniškem Brestu, si bo sindikat njihove delovne skupnosti letos predvsem prizadeval za uveljavitev celovitega planiranja razvoja v temeljnih organizacijah združenega dela.

»Težišče našega dela bo tudi v doslednem spoštovanju sprejetih družbenih dogovorov, samoupravnih sporazumov in drugih splošnih aktov. Osnovne

organizacije sindikata v Brestu bodo morale ustvarjalno sodelovati tudi pri pripravljanju in sprejemanju novih splošnih samoupravnih aktov ter sporazumov, statutov, pravilnikov in poslovnikov delovne organizacije. Zlasti bomo morali težiti za tem, da bo naša samoupravna zakonodaja ob aktivnem sodelovanju delavcev v vseh tozidih pravčasno usklajena z zakonom o združenem delu in z ostalimi sistemskimi zakoni.«

ELKOM MARIBOR

Akcijski načrti

V skoraj vseh osnovnih organizacijah sindikata sestavljene organizacije združenega dela ELKOM Maribor so že naredili akcijske delovne načrte za letošnje leto. Največ pozornosti bodo letos posvetili problemom v zvezi z dohodkovnimi odnosi, ki še vedno niso taki, kot zahtevajo delavci. Razen tega bodo OOS

skozi vse leto spremljale uresničevanje gospodarskih načrtov in tozidov, še posebej pa bodo preverjale učinkovitost delovanja sprejetih sanacijskih in protinflacijskih programov. Ne nazadnje bo treba več storiti tudi za spodbudnejše nagrajevanje po delu.

KAKO SO V OSNOVNI ORGANIZACIJI SINDIKATA LJUBLJANSKEGA PODJETJA »POSREDNIK« UREJALI SAMOUPRAVLJANJE IN KAJ SO NA TEM PODROČJU ŽE STORILI

PREDSEDNIKOVO MAŠČEVANJE

Člani sindikata so izrekli nezaupnico izvršnemu odboru svoje osnovne organizacije, ker ni deloval kot pobudnik resničnega samoupravljanja

Trgovsko podjetje Posrednik ima osem poslovalnic; v njih in v upravi dela 48 ljudi. So enovita delovna organizacija, imajo skupni delavski svet, v poslovalnicah pa imajo organizacijske enote. Tudi sindikat je skupen.

Do nedavnega je bil predsednik izvršnega odbora Tomaž Slapar, samostojni komercialist v oddelku s kemično-tehničnim blagom.

In taisti Tomaž Slapar se je 6. decembra lani, kot predsednik zbora delavcev v svoji enoti, v kateri so trije delavci te poslovalnice, podpisal, da ustanovljajo poseben TOZD v okviru Posrednika:

Takole so zapisali:

»Na podlagi določil zakona o združenem delu so delavci organizacijske enote III-2 — oddelek s kemično-tehničnim blagom — v sestavi enovite OZD Posrednik Ljubljana, na zboru delavcev dne 2. 12. 1976 v prostori enote na Trgu osvoboditve 14a, po preučitvi analize pogojev za organiziranje TOZD, soglasno sprejeli naslednji sklep: Organizacijska enota III-2 — oddelek s kemično-tehničnim blagom se organizira kot TOZD v sestavi delovne organizacije Posrednik.«

Nadalje govorijo v tem dokumentu o sedežu tozda in o njegovem nazivu, o predmetu poslovanja in o podpisnikih, sklenejo, da bo temeljna organizacija imela ločeno knjigovodstvo in svoj zaključni račun, Marjana Obranovača, ki so ga na zboru imenovali za v. d. direktorja tozda, pa pooblastijo, da izvrši predznanambo vpisa temeljne organizacije v sodni register organizacij združenega dela v zakonskem roku.«

GLOBOKO SO KORENINE

Miloš Radojevič, ki je šele nekaj mesecev direktor Posrednika, mi je pred dnevi pripovedoval:

»Takoj ob mojem prihodu v ta kolektiv sem spoznal, da bomo morali na področju samoupravljanja orati ledino in premagovati številne odpore ljudi, ki so bili navajeni delati po starem. Naj povem samo, da niso imeli nobenih planov dela in razvoja, da so sredstva za rekonstrukcijo trgovin in investicije delili po dogovoru med prijatelji, da sistemizacije delovnih mest sploh niso poznali. In smo začeli od začetka, pri tem pa smo našli tudi na odločen odpor pred-

sednika izvršnega odbora osnovne sindikalne organizacije.«

Pokazali so mi zapisnike njihovih sestankov v lanskem decembru.

V zapisniku se je izvršnega odbora, ki je bila 2. decembra 1976 in jo je vodil Tomaž Slapar, med drugim pravilo:

»Z ozirom na to, da podjetje nima drugih družbenopolitičnih organizacij, smatramo, da mora IO OOS sprožiti akcijo za zaščito samoupravljanja v delovni organizaciji. Konkreten primer kršitve samoupravljanja je tovariš Brane Mole, vodja splošno-kadrovske službe.«

In mu očitajo:

— da je bil nepravilno izveden postopek pri reelekciji direktorja in sprejemu novega direktorja podjetja;

— da komisija, ki je bila imenovana s strani delavskega sveta, ni zasedala v polni sestavi, kot to določa zakon,

— da pri imenovanju direktorja niso upoštevali družbenega dogovora o temeljih kadrovske politike na območju ljubljanskih občin, ki določa, da mora IO OOS povedati svoje mnenje o kandidatih za razpisano delovno mesto direktorja, kar pa se ni zgodilo,

— da komisija za izdelavo analitične ocene in sistemizacije delovnih mest ni vedno zasedala v polni sestavi, tako da je sistemizacija odraz želje in interesov nekaterih posameznikov, med katerimi je tudi Brane Mole,

— da IO OOS ni podprl omejenih sistemizacij zaradi pomanjkljive razlage in lažnih podatkov, tako kot tudi ni podpisal samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov,

— in da stališča tovariša Moleta, da ne bo uredil zadeve okrog podpisa dokumentov za natečaj pri samoupravni stanovanjski skupnosti v Ljubljani glede odobritve posojila za nakup oziroma gradnjo stanovanj samo zato, ker je oddelek kemično-tehničnega blaga bojkotal podpis sistemizacije, ni v skladu z normalno dejavnostjo sekretarja podjetja.

(Za stanovanjsko posojilo je prosil tudi Tomaž Slapar)

Izvršni odbor je sklenil, da je treba oceniti poslovanje tovariša Moleta in zahteval, naj ustrejni organi takoj ukrepajo, ker »grozi podjetju popolna anarhija.«

NI VSE ZLATO, KAR SE SKRIVA POD SAMOUPRAVNIMI GESLI
Štiri dni kasneje, torej 6. decembra lani, se je sestal zbor delovne skupnosti, ki je zelo kritično ocenil delo sindikata.

Iz zapisnika:
»Naša sindikalna organizacija je sprejela nalogo, da organizira javno razpravo o predlogu sistemizacije in sporazumu o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, namesto tega pa se je sestal petčlanski izvršni odbor in v imenu celotnega sindikata sklenil, da sporazuma in drugih aktov ne sprejme.«

»Ugotavljamo, da IO OOS v minulem letu sploh ni zasedal in tudi ni bilo sestankov članov sindikata, sedaj pa, ko bi moral pomagati, da se stvari čimprej uredijo, je izvršni odbor edini organ v kolektivu, ki nas pri tem delo ovira.«

Na sestanku so odkrito rekli, da gre za intrige »nekaj članov kolektiva«, ki bi morali zastopati interese vseh delavcev, vidijo pa le sami sebe. Podrobno so preučili postopek sprejemanja direktorja in delo Braneta Moleta, pa nikjer niso našli nič nezakonitega, tudi ne pri odločanju glede samoupravnega sporazuma o delitvi in akta o sistemizaciji delovnih mest. Res je, da Mole ni hotel pristati na stanovanjsko posojilo iz sredstev, ki jih ima Posrednik vezane v banki, ker poprej o tem ni sklepal delavski svet.

»Prav to je bil povod, da je Slapar uro zatem sklical izvršni odbor in zapisniško ugotavljal nepravilnosti v delovanju tovariša Moleta.«

Potem pa je sklical zbor delavcev svoje enote, na katerem so ustanovili TOZD.

KAJ TAKEGA SE NE BO VEČ ZGODILO

Po zboru delovne skupnosti so imeli isti dan v Posredniku še sestanek sindikata, na katerem so sklenili:

»Člani sindikata trgovskega podjetja Posrednik ugotavljajo, da izvršni odbor ni bil enoten v odločanju in sklepanju, da so njegove obtožbe lažne in za delovno organizacijo škodljive in zato so sedanjemu izvršnemu odboru izrekli nezaupnico. Osnovna organizacija zahteva, da

celotno zadevo preuči delavska kontrola.«

Hkrati pa so štirje člani tedanjega izvršnega odbora (vsi, razen predsednika) napisali »pojasnilo k zapisniku«, svoje zadnje seje, v katerem so takole obrazložili tedanja stališča:

»Glede na to, ker nam je tovariš predsednik na eni prejšnjih sej povedal, da je član Zveze komunistov, smo mu vsi verjeli, ker smo sodili, da je kot član ZK moralno politično neoporečen... Zatrjeval nam je, da so bile nepravilnosti pri sprejemanju direktorja, dokazoval nam je, da je vsa dokumentacija pomanjkljiva in prepričani smo bili, da je te zadeve preveril; kot vse kaže, pa tega ni storil... Naj povemo še to, da Slapar kot predsednik ni nikoli obvestil ali seznanil članov izvršnega odbora, o čem je razpravljal na sestankih v občinskem odboru sindikata. Na vprašanja je odgovarjal: »Ni bilo nič posebnega«. Na naših sestankih nikoli nismo glasovali, pač pa smo se le pomenkovali, iz zapisnikov pa je razvidno, kot da se vsi strinjamo z njegovim mnenjem. Vse te govorice, o katerih smo razpravljali, so bile nepreverjene in netočne. Člani izvršnega odbora sodimo, da smo bili zavedeni in žrtev spletk, za katere nismo vedeli, zato se kolektivu in vsem prizadetim delavcem opravičujemo in obljublamo, da se kaj takega ne bo več zgodilo.«

Pred dnevi so v Posredniku izvolili nov izvršni odbor sindikata. Luka Strenar, njegov predsednik, mi je dejal:

»Samoupravljanje je lepa stvar, vendar je le takšno, kakršni smo ljudje, ki sodelujemo v njem; če je zbor delovnih ljudi sklepčen šele tedaj, ko ga tretjič skličemo, če nekateri vidijo le sebe, svojo plačo ali stanovanjsko posojilo, in pri tem za osebne interese uporabljajo še sindikat, potlej v naši samoupravi nekaj ne velja. Prav temu smo se uprli. Poprej je o dejavnosti sindikata odločal predsednik, člani izvršnega odbora pa so mu kimali; odslej pa bomo o našem delu odločali vsi in z vsemi sredstvi bomo branili naše samoupravljanje.«

O usodi temeljne organizacije, ki so jo spočeli pod firmo samoupravljanja, pa pri tem sploh niso mislili nanj, bom pisal v eni prihodnjih števil našega lista.

JANEZ VOLJČ

NAŠI PRIJATELJI

ŠTEFAN TKALEC, Ljubljana

Še več življenja v časnik

Med nekajletnimi bralci in prijatelji našega časnika je tudi Štefan Tkalec, ki je, kot pravi sam, slučajno postal redni bralec DE. »Večkrat sem opazil Delavsko enotnost na kolegovi mizi v službi. Najprej sem jo le prelistaval. Kmalu pa sem v njej zasledil zanimive opise problemov, s katerimi se srečujemo pri svojem delu in v življenju. Povsem normalno je, da so me nekateri člani pritegnili, saj me kot sanitarnega inšpektorja ne zanimajo le paragrafi, norme in sanitarna uredenost v delovnih organizacijah, temveč tudi tegobe ljudi, prizadevanja delovnih kolektivov pri odpravljanju mnogih slabih pojavov, neodgovornosti pri delu...«

Že vsaj dve leti je sanitarni inšpektor Štefan Tkalec iz Ljubljane reden bralec DE. Lahko bi rekli, da sodi med kritične bralce našega časnika. Zato z DE ni povsem zadovoljen.

»Moti me nerazgibanost nekaterih strani v časniku«, pravi naš sogovornik, in prav takšne nerazgibane, standardne in premalo prešturane strani odbijajo

bralca. Moram pa priznati, da je vašemu uredništvu v slabem poldrugem letu uspelo opraviti mnogo dobrega dela za časnik. To lahko vidimo pri kakovosti člankov in reportaž, pri boljšem izboru tem in predvsem je zelo pomembno, da obravnavate tista vprašanja iz življenja in dela, ki jim je vredno posvečati še več skrbi.

Zelo sem zadovoljen z rubriko »Ljudje med ljudmi«. Ti dve strani sta najbolj živahni, stil pisanja je preprost, skratka dojemljiv vsakemu delavcu. Po mojem skromnem mišljenju bi lahko dali takšnim temam še več prostora, četudi se strinjam s tem, da morate svojim bralcem dati celotno informacijo o dogajanju v naši družbi in v svetu. Morda vam tudi več polemčnosti ne bi škodovalo, kajti prepričan sem, da dobri intervjuji, polemike in reportaže dvigujejo ugled vsakega časnika.«

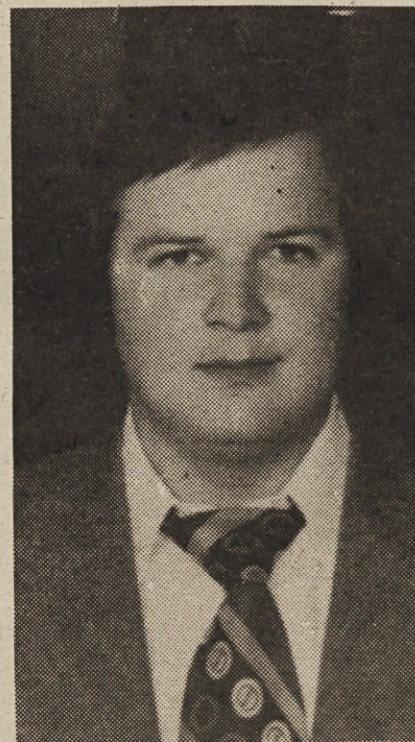
Tako nam svetuje naš sogovornik. K temu tudi dodaja, da je treba v tistih zapisih, ki obravnavajo samoupravljanje v nekaterih delovnih sredinah, biti še

bolj konkreten, odkrit in predvsem pester.

»Malce nejevoljen pa sem«, pravi Štefan Tkalec, »ker še do sedaj nisem zasledil članka o pogojih in rezultatih dela nekaterih specifičnih poklicev v naši družbi. Kot sanitarni inšpektor v Ljubljani se srečujem z mnogimi težavami, problemi pri svojem delu, in predvsem z miselnostjo, da smo inšpektorji neke vrste policajci v zelo slabem smislu besede. Naša skrb ni le kaznovanje prekrškov, ni le tožarjenje, temveč pomoč delavcem v združenem delu. Če pa opozorila ne koristijo, se moramo poslužiti tudi hujših ukrepov. Vidite, tudi o tem bi kazalo včasih spregovoriti, kajti tudi mi smo delavci, saj opravljamo zahtevno in odgovorno delo.«

Moral sem priznati, da smo do sedaj resnično pisali premalo o teh vprašanjih. Gotovo je, da naš dolg tem in drugim delavcem ne zastara in slej kot prej se bomo lotili tudi takšnih tem.

Toda Štefan Tkalec že nadaljuje: »Mnogo ste pisali o zakonu o združe-

nem delu. Tudi o rezultatih javne razprave. Sedaj pa bi kot bralec rad zvedel, kako zakonska in ustavna določila uresničujemo v praksi in to ne le v naši republici, temveč v vsej Jugoslaviji. Kje so odpori in želje, da se ohranijo stari

odnosi, kdo zavira povezovanje v našem gospodarstvu in v družbi sploh? Pri razkrivanju takšnih pojavov je lahko DE zelo pomembno orožje delavcev, da v resnici postanejo subjekti odločanja in gospodarjenja in da v vseh temeljnih samoupravnih okoljih sami krojijo razvoj.«

Naš prijatelj je nemiren duh. Med razgovorom je že planiral, kaj vse še mora danes postoriti, kje se oglasiti, kje opraviti sanitarni pregled... Še čudno, da si je odrgal slabo urico časa za najin razgovor, saj vedno hiti.

»Pa ne vzemite teh kritičnih misli o časniku DE prehudu«, pravi Štefan Tkalec. Želim, da postane DE resničen analitič življenja in dela v naši družbi, spodbudnik novih razmišljanj in ostrabritev proti vsemu, kar je protisamoupravnega. Poguma vam ne manjka, tudi znanja ne... Na tem, kar ste zgradili v zadnjem poldrugem letu, gradite še boljši časnik.«

Takšen je Štefan Tkalec. Zadovoljen in hkrati tudi nezadovoljen. Hoče več in še boljše.

»Premalo pa tudi popularizirate časnik. Naj ne ostaja na funkcionskih in direktorskih mizah.«

M. HORVAT

KULTURNA AKCIJA

KNJIGA MED DELAVCI V ELRADU

Veliko navdušenih bralcev

Ze precej časa je od takrat, ko mi je prišla v roke oktobrska številka Elrada, glasila istoimenske delovne organizacije iz Gornje Radgone. Ob njenem prebiranju mi je posebno pozornost izvalo nekaj prispevkov, ki opisujejo prav posebno kulturno akcijo v tem kolektivu — tekmovanje v branju leposlovnih knjig. Medtem ko naša mladina že vrsto let uspešno tekmuje za bralno značko in v tem okviru vneto prebira knjige, je tekmovanje v branju knjig v Elradu — kot mi je znano — prvo takih tekmovanj odraslih v Sloveniji.

TONE PARTLIČ: Ena najlepših novic zadnjega časa

Tone Partlič, slovenski pisatelj in dramatik, je v Elradovem glasilu zapisal:

— Za akcijo Tekmovanje v branju leposlovnih knjig sem le slišal in je po bližje ne poznam, lahko pa rečem, da je bila novica, da neke mladina in odrasli tekmujejo v branju knjig, ena najlepših novic, kar sem jih slišal v zadnjem času.

Tovariš Partlič nato piše, da je med nami nekako že zakoreninjeno opravilo: rad bi bral, pa kaj, ko nimam časa. Za knjigo nimamo časa, razmišlja Partlič, postali smo prelagodni, rajši se

akcija, katere vplivi bodo kaj kmalu ssegali čez okvire radgonske občine.

— Izvršni odbor ZKPO občine Gornja Radgona je imel pri sprejemanju razpisa tekmovanja pred sabo dva cilja, pripoveduje v drugem, knjigi namenjenem prispevku v Elradovem glasilu Marija Levar, predsednica odbora za knjigo. Prvič, razširiti knjigo med čimvečje število delovnih ljudi in jih tako seznanjati z našimi pisatelji in pesniki in drugič s prevodi tujih literarnih del prenesti mednje življenje iz drugih dežel sveta, kot te cilje popiše Levarjeva.

— Pohvaliti se moramo, da imamo v naši občini

knjig večja sredstva... Pri tem pa morajo sodelovati tudi delavci sami, in to s tem, da se vključijo v akcijo za razvoj kulture v TOZD in s tem v akcijo za čitanje dobrih knjig, piše Štelc.

BOGDAN RIHTARIČ prebere na mesec tudi do deset knjig

In kako so delavci dejansko vključeni v to kulturno akcijo? To izvemo iz naslednjega sestavka, ki ga je napisala Anica Kondrič. Pogovarjala se je z elektromehnikom Bogdanom Rihtaričem, ki vneto prebira knjige. Ze od rane mladosti je bila Bogdanu knjiga blizu, saj izhaja iz družine vnetih bralcev, kjer najdejo vsi dovolj časa za branje, kljub zaposlenosti in gospodinjstvom opravilom. Tako Bogdan kot njegova mama si redno izposojata knjige v Občinski matični knjižnici, kakor tudi v izposojevalnici matične knjižnice OZD Gorenje-Elrad, pa tudi sami veliko knjig kupujejo, Bogdan prebere tudi do deset knjig mesečno, zelo rad prebira zgodovinske knjige, ki mu oživljajo preteklost, kot sam pravi. Ob tem poudarja, da mu ne film ne gledališče ne moreta nadomestiti knjige.

— Kako pa je z vključitvijo v tekmovanje v branju knjig, sprašuje Anica Kondrič. Bogdan odgovarja, da je večino izmed petdesetih predpisanih knjig že prebral in da mu ne bo težko vključiti se v vrste tekmovancev, vendar pa meni, da je precej knjig pretežkih za delavce iz Elrada.

MANICA GORNJAK: Dobro knjigo priporočam tudi drugim

Pred novim letom je tudi mene pot zanesla v Elrad. O tekmovanju v branju knjig sem se tako lahko tudi sama pogovarjala z Manico Gornjak in še z nekaterimi drugimi delavci iz proizvodnje.

— Pri nas v Elradu je branje res močno razširjeno, skoraj vsak ima že svojo knjižnico doma, poleg tega pa si veliko knjig sposojamo tako v Občinski matični knjižnici kot tudi v izposojevalnici matične knjižnice tu, v naši OZD. Sama že od mladih nog rada čitam, tako domačo kot tujo literaturo, in čutim v sebi nekakšno dolžnost, da še ostalim delavcem predstavim to, kar sem sama že prebrala.

Tovarišica Manica Gornjak je predsednica DPD Svoboda v Elradu, zaposlena pa je kot delavka v proizvodnji, kjer je njen stik z delavci neposreden, prijateljski.

— Nam delavcem Manica predstavi knjigo tako, da pride z njo v obrat, pove, kako jo je že sama prebrala in priporoča nam, da bi se tudi mi srečali z njo. In to pri nas zaleže, zberemo se okrog Manice, nato pa gre obvestilo o dobri knjigi od ust do ust.

Tako so mi pripovedovali Janko Žizek, Hedvika Kovačič, Ida Pomberg in še nekateri drugi delavci OZD Gorenje-Elrad. Pravijo, da so o tekmovanju že vsi obveščeni, saj so kar dvakrat objavili ta razpis v glasilu delovne organizacije, pa tudi po radiu in na TV so govorili o tem.

V Elradu se torej srečujemo z razveseljivo naraščajočim zanimanjem za knjigo in nič več z izgovori, da za branje manjka časa.

KATJUŠA ROJAC

STE NEMARA PREZRLI

4. JANUARJA JE BIL PODPISAN DRUŽBENI DOGOVOR O NALOGAH PODPISNIKOV PRI ZDRUŽEVANJU SREDSTEV ZA GRADNJO DOMOV ZA UČENCE IN ŠTUDENTE V SREDN-JEROČNEM OBDOBJU

Še pred dvema letoma smo govorili le o »lepih sanjah«

1976—1980: za 7.500 novih ležišč v slovenskih domovih za učence in študente 82 in pol starih milijard

Potem ko je leta 1974 v naši javnosti dozorelo spoznanje, da ni mogoče več odlagati problemov, ki so se nakopičili, ker smo tri desetletja zanemarjali domove učencev in študentov, smo se teh nalog že spomladl naslednjega leta začeli organizirano lotevati.

Spominjam se, kako so bili za marsikoga takrat zbrani podatki o potrebni sanaciji domov in nujnih novih kapacitetah kar grozljivi. Če želimo študij omogočiti resnično vsem sposobnim pod enakimi pogoji, smo ugotavljali, potrebujemo v srednjeročnem obdobju skoraj sto starih milijard din za domove, ob tej številki pa so mnogi govorili, da je utopična in da so to lepe sanje. Črnoglednost nas ni zapustila tudi potem, ko smo se s prvim družbenim dogovorom v Sloveniji dogovorili, da bomo na temelju regionalnih samoupravnih sporazumov delavci združili 10 starih milijard din za izgradnjo prvih treh najnujnejših domov: dijaškega doma v Kopru, koder se je stari že dobesedno podiral in ogrožal življenja gojencev, in domov za medicinske sestre v Mariboru in v Ljubljani. Sporazumevanje o tem je namreč bolje steklo le v regijah, kjer so bile predvidene gradnje, manj pa v sosednjih: za dom v Kopru naj bi prispevala tudi gorška regija, ki je tudi dosegla pri samoupravnem sporazumevanju odlične rezultate, za dom v Mariboru pa še pomurska in koroška regija. Jeseni istega leta je bila zato potrebna v okviru Socialistične zveze nova politična akcija: sprejet je bil tudi sklep, da se v regionalno sporazumevanje vključijo tudi celjska, dolnjska, gorenjska in še neaktivirani deli notranjske regije.

K težavam, ki so spremljale samoupravno sporazumevanje, čeprav so se za izgradnjo prvih najnujnejših domov odločno zavzeli vsi družbenopolitični dejavniki v republiki, se je pridružila še nova. Po takrat veljavnih zveznih predpisih namreč z gradnjo ni bilo mogoče začeti, dokler niso bila zagotovljena stoo odstotna sredstva in petdesetodstotni obvezni polog. No, kljub vsem težavam pa smo lani poleti le začeli z izgradnjo prvih treh domov. To so omogočala sredstva, ki so se zbrala na osnovi samoupravnih sporazumov, prispevki, ki so se zbrali na osnovi enoletnega intervencijskega zakona, ki je določal obvezni delež za izgradnjo domov tistim, ki sporazuma niso sprejeli, sredstva iz anuitet odpravljenega republiškega stanovanjskega sklada, pa tudi zvezni predpisi o obveznem pologu so se medtem spremenili.

Družbena samoupravna akcija za izgradnjo 23 domov v srednjeročnem obdobju s kapaciteto 7.500 ležišč, po programu, ki ga je že decembra 1975 sprejela izobraževalna skupnost SR Slovenije in ga ovrednotila s 825 milijoni novih din, pa je, pravi zagon dobila lansko pomlad, ko je bila dopolnjena stanovanjska zakonodaja in ko so tudi domovi za učence in študente dobili status stanovanjskega prostora. Nastali so bistveno novi pogoji, ki so tudi narekovali oblikovanje novega družbenega dogovora o nalogah podpisnikov pri združevanju sredstev za gradnjo domov za učence in študente v obdobju 1976 do 1980. O vsebini tega družbenega dogovora smo v DE že pisali, ko ga je obravnavalo predsedstvo RS ZSS. Pa vendar se še enkrat ustavimo ob konkretnem določilu, ki zavezuje sindikate:

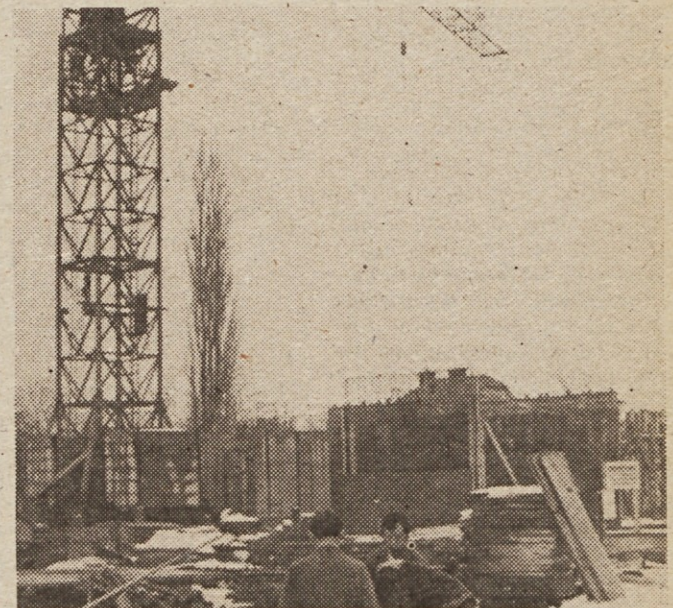
— ZSS bo pobudnik in nosilec akcije, da bo določilo, opredeljeno v samoupravnih sporazumih o izločanju sredstev v sklad skupne porabe v višini 6 % bruto osebnih dohodkov, od tega najmanj 0,345 % od bruto osebnih dohodkov za izgradnjo domov za učence in študente, vneseno v sindikalno listo.

Iz tega poglobitnega vira naj bi namreč v srednjeročnem obdobju zbrali kar 499 milijonov din, se pravi več kot polovico vseh načrtovanih sredstev (825 milijonov).

Prvi trije domovi se torej že gradijo, skupščina izobraževalne skupnosti SR Slovenije pa je lani decembra sprejela sklep o začetku gradnje nadaljnjih štirih domov v letu 1977: dom učencev v trgovini in gostinstvu Ljubljana in dom rudarskega šolskega centra Velenje naj bi začeli graditi že v marcu, študentska domova v Mariboru in Ljubljani pa letos poleti. Iz zbranih razpoložljivih sredstev v tem letu pa naj bi še pripravili tehnično dokumentacijo za izgradnjo dijaških domov v Murski Soboti in v Novem mestu, ki se bosta gradila v prihodnjem letu.

Načrt, ki so ga še pred dobrima dvema letoma mnogi proglašali za megalomanski, se bo po samoupravnih poteh torej vendarle dokaj ugodno uresničeval, seveda postopno in s prednostjo tistih domov, za katere je zaradi kadrovskega potreb združeno delo še posebej zainteresirano. Temu skupnemu načrtovanju potreb pa bo treba posvetiti nemara v prihodnje mnogo več skupnih dogovorov, kot pa smo jih opravili doslej.

SONJA GAŠPERŠIČ

Na gradbišču doma za medicinske sestre v Ljubljani

sedemo pred televizijo in bulimo v vrsto nepomembnih oddaj. Ob tem nam ni potrebno misliti, se nam je že dano. In knjiga ostaja na polici, kraso ohišje. To je nesreča, pravi pisatelj, za knjigo mora biti čas.

— Zato vsa čast tistemu, ki se mu je porodila misel o organiziranem branju in vse priznanje tistim, ki bodo to tekmovanje organizirali in izpeljali.

In prav ima Partlič, ko pravi, da ob tej akciji ni pomembno, ali bodo posamezniki prebrali vseh petdeset predpisanih knjig, ali bodo za to ob slovenskem kulturnem prazniku dobili primerna priznanja ali ne. Pomembno je, da knjige ne samejajo na policah, da pisatelji ne pišejo le zase, za svoje prijatelje in kritike, temveč da jih prebira veliko ljudi.

MARIJA LEVAR: Akcija je dolgoročna

Tekmovanje v branju leposlovnih knjig je obinska akcija, ki so jo organizirali v Gornji Radgoni ob proslavljanju Cankarjevega leta. Njeno bistvo pa je mnogo širše, to je dolgoročna kulturna

mного navdušenih bralcev knjig. Še več pa bi jih bilo, če bi imeli dovolj finančnih sredstev, da bi v vsaki delovni organizaciji in še v večjih krajevnih skupnostih uredili vsaj potujočo izposojevalnico knjig. Poskus v Elradu je zelo dobro uspel, pokazalo se je, da imamo v tej delovni organizaciji veliko navdušenih bralcev, ki se bodo udeležili tekmovanja v branju leposlovnih knjig.

JOŽE ŠTELCL: Sindikati so za razvoj podružničnih knjižnic

O odgovornosti sindikatov za dvig kulture delovnega človeka piše v glasilu Elrad tovariš Jože Štelc, sekretar ObsS, ki v svojem prispevku pravi takole:

— Sindikati smo prvi odgovorni za dvig kulture delovnega človeka. Dobra knjiga je prvi, vendar ne edini element, ki dopolnjuje človekovo osebnost. Dobra knjiga ne bi smela manjkati v sindikalnih knjižnicah, ki jih je žal v naši občini malo.

Vodstva osnovnih organizacij bodo morala v naslednjem obdobju nameniti več pozornosti temu vprašanju in izločiti za razvoj knjižnic in

Manice Lobnikove se velja pomuditi. Mrtvi odred je eno izmed naših najbolj človeško in najbolj toplo napisanih pričevanj tako o borbah in nato tudi še o poslednjem boju partizanskega odreda, kakor je takšen poslednji boj do zadnjega borca in borke, a tudi do zadnjega otroka, bil na Osankarici pohorski bataljon. V romanu ne gre več za to, kdo je bil kdo; gre za veličino ljudi, ki so umirali v skupni borbi za veliko stvar — svobodo. To pa je tisto, kar bo pritegnilo bralca.

Tudi roman »Čarobni pisakač«, angleškega pisatelja Nevila Shutea, govori o dogodkih med drugo svetovno vojno. Starček sedemdesetih let pripoveduje v enem izmed angleških klubov, medtem ko na London padajo nemške bombe, kako je slučajno zašel v vojno viro ob okupaciji Francije. Prav tako slučajno je postal varhuh skupine otrok, ki jih je

moral spraviti na varno. Čutil se je odgovornega in je na vsak način hotel izpolniti to. Toda zaradi pretrganosti prometnih zvez in bombardiranja je njegovo početje zelo tvegano. Po velikih težavah mu le uspe spraviti otroke na varno, pošlje jih k svoji hčerki v Ameriko. Pisatelj Shute zanimivo popisuje, kako otroci doživljajo vojno in kako se starcu ob izpolnjevanju tako težke naloge vrača samozavest, ki jo je bil že prej izgubil zaradi občutka nekoristnosti.

Kot zadnje med knjigami Prešernove družbe naj omenim še povest Smiljana Rozmana Leteči krožniki.

Torej je tudi v letošnji zbirki veliko zanimivega branja. Škoda le, da niso knjige opremljene vsaj s kratko spremno besedo. Prepričana pa sem, da bo kljub temu veliko bralcev poseglo po njih. Pomembno vlogo pri širjenju teh knjig imajo tudi sindikalni poverjeniki. S. RITONJA

ZANIMIVE KNJIGE ZA VSAK ŽEP

V letošnji knjižni zbirki Prešernove družbe so poleg Prešernovega ledarja za leto 1977 in priročnika pletenje, kvačkanje in vezenje še štiri knjige. Izid vseh knjig stvarno podprli Kulturna skupnost velenje in Ljubljanska banka. Kolarar prinaša razen običajnih ledarskih podatkov tudi reprojekcije slikarskih del slikarjev Janka in Jurija Šubica in krajsi sestavek o njunem življenju in delu. V ledarju najdemo tudi daljši sestavek Janka Liška, ki govori o ustanovitvi Komunistične partije Slovenije pred štiridesetimi leti v Čebinah nad gorjem. Nekaj poglavij iz zgodovine Koroških Slovencev je objavil go Grafenauer. Lani umrlemu venskemu revolucionarju in veliki mislecu, med drugim pa tudi goletnemu predsedniku Prešernove družbe, dr. Borisu Zihlerlu, je svečen krajši sestavek Ivana Brat-

ka. To je le nekaj sestavkov iz zanimive vsebine. Žene in dekleta se bodo prav gotovo razveselile priročnika za pletenje, kvačkanje in vezenje, ki prinaša kar precej zanimivih vzorcev in krojev.

V vsako domačo knjižnico nedvomno sodijo dela Ivana Cankarja. Zato je pohvalno, da je uredniški odbor med leposlovna dela letošnje zbirke Prešernove družbe vključil tudi povest Martin Kačur, življenjski podoba socialnih in političnih razmer konec prejšnjega stoletja na slovenskem podeželju in ostra satira nanje.

Čeprav je v slovenski literaturi mnogo del s tematiko narodnoosvobodilnega boja, pa je vsako novo delo s to temo dobrodošlo. Ob izdaji Mrtvega odreda, enega izmed zadnjih in še nenatisnjenih pripovednih rokopisov partizanske pripovednice

AKCIJA SARAJEVSKIH SINDIKATOV

ODDIHU IN REKREACIJI PRAVO MESTO!

Mestni svet Zveze sindikatov Sarajeva je tudi lani, s pomočjo svojega Biroja za oddih delavcev, načrtno skrbel za odhajanje delavcev na preventivna okrevanja.

OD SARAJEVSKEGA DOPISNIKA

Načrtovali so, da bodo na tak oddih poslali 2500 delavcev. Zares je bilo na rekreativnem dopustu 2405 delavcev iz sarajevskih organizacij združenega dela. Čeprav plana niso v celoti izpolnili, so vendar zadovoljni, saj si je novih moči nabralo precej več delavcev, kot pa v letu 1975.

Desetdnevne rekreativne dopuste so delavci lahko izkoristili v Starem gradu na Hvaru, Sutivanu na Braču, v Makarski, Gradcu, Podgori, Srebrenom in v Trebinju. Od 885 delavcev iz industrijskih organizacij jih je

na rekreativni dopust največ poslal Energoinvest — skupaj 335. Kolektivni prometa in zvez so na okrevanje poslali 253 svojih članov, kmetijske organizacije 147, gradbinci 304, storitvene dejavnosti 361, delovne organizacije s področja družbenih dejavnosti pa 455 delovnih ljudi.

Družbenoekonomski odnosi v združenem delu, zasnovani na ustavnih načelih, vse močnejša materialna osnova Sarajeva in sprejeta načela o družbeni politiki zadovoljevanja potreb splošnega in osebnega standarda delovnih ljudi so omogočili objektivno ugodnejše pogoje v minulem letu, da bi tudi vprašanje organiziranega rekreativnega okrevanja in oddiha razreševali na sodobnejši in vsebinsko bogatejši ter boljši način. Zaradi tega je bila tudi programska aktivnost Zveze sindikatov Sarajeva v celoti usmerjena k oblikovanju takega vzdušja na vseh ravneh, ki naj bi omogočalo in zagotavljalo, da bomo tudi oddih in rekreacijo delavcev, preventivna okrevanja in tudi delavski šport obravna-

vali kot družbenoekonomsko kategorijo.

Dejstvo je, da se je ta oblika aktivnosti sindikalnih organizacij že uveljavila med članstvom in da jo le-to poudarja kot primer skrbi sindikata za delovnega človeka.

Upoštevač pomen rekreativnega oddiha delavcev za splošno preventivno dejavnost, katere namen je obvarovanje zdravja in delovnih zmognosti delovnega človeka, bodo temu vprašanju v prihodnje namenili še več pozornosti in vseh temeljnih organizacijah združenega dela, posebej še tistih, kjer delajo in gospodarijo pod težjimi pogoji.

Mestni svet Zveze sindikatov Sarajeva si s svojo strokovno službo prizadeva, da bi oddihu in rekreaciji priznali njuno pravo veljavo in pomen. Na ta način bi še najbolj učinkovito prispevali k skupnim naporom za obvarovanje zdravja, podaljšanje delovne in življenjske dobe in tudi k nastajanju pogojev za povečanje produktivnosti dela.

ESAD NJEMČEVIĆ

UVAJANJE SOCIALNE KARTICE V MAKEDONIJI

Uspešen prvi korak

Zbiranju in urejanju podatkov o socialnem in materialnem položaju delavcev in njihovih družin bo morala slediti akcija za izboljšanje razmer

Opredeležujoč se za nadaljnjo krepitev socialne in materialne varnosti ter za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer delavcev v združenem delu, je 9. kongres Zveze sindikatov Makedonije že pred dvema letoma med drugim

OD SKOPSKEGA DOPISNIKA

obvezal članstvo, organizacije in organe sindikatov za konkretno idejno-politično dejavnost pri uresničevanju socialne politike z delavsko razredno vsebino. Izhajajoč iz tega pomeni uvedba socialne karte za vsakega delavca v organizaciji združenega dela ustvarjanje prvih pogojev za programiran in usmerjen razvoj družbenega standarda, za dosledno uresničevanje solidarnosti v funkciji storilnosti in uspešnejši boj zoper težnje, ki peljejo k invidualizmu.

Iz dosedanje prakse v makedonskih občinah lahko razberemo, da dobro poteka akcija za uvedbo enotnega obrazca za socialno in materialno varnost delavcev. V mnogih občinah so

sindikalski sveti obravnavali sklepe predsedstva sveta ZSM o uvedbi socialne karte. V mnogih organizacijah združenega dela so že kupili ustrezno število kartonov, njihove službe pa zbirajo podatke. V občini Probištip je tiskanje obrazcev prevzel občinski sindikalni svet. Nekaj podobnega so storili tudi v občini Rdoviš, kjer je več delovnih organizacij že izvedlo skupno naročilo kartonov. V občini Vinica se je 90 % organizacij že oskrbelo z obrazcem »socialna karta«, pristojne službe pa zbirajo podatke. Podobno je tudi v občini Debar, kjer pa so organizacije že kompletirale podatke v socialne karte. Dobre rezultate so v tem pogledu tudi dosegli v temeljnih organizacijah v občinah Gostivar, Tetovo in Štip.

Zasluga za takšne zadovoljive rezultate v prvi fazi gre živahni dejavnosti osnovnih sindikalnih organizacij. Vsem je jasno, da bo z uvedbo socialne karte možen bolj popoln pregled o socialnem in materialnem položaju zaposlenih in njihovih družin. Kljub tolikšnim rezultatom pa bodo tudi v prihodnje potrebna nova prizadevanja, da bi socialna karta postala stvarnost v vsaki TOZD. Po uvedbi in zbiranju podatkov bo potrebno storiti naslednji korak — delovati na podlagi zbranih podatkov. B. STANČEVSKI

SINDIKATI NA PRELOMU LETA

Ocena gospodarskih gibanj

Stabilizacija, razvoj samoupravnih odnosov in delitve po rezultatih dela so v središču pozornosti sindikatov delavcev družbenih dejavnosti, gradbenih delavcev in delavcev storitvenih dejavnosti Jugoslavije

Uresničevanje politike gospodarskega in socialnega razvoja v letu 1976 ter naloge sindikatov v tem letu so bile osrednja tema razprave v zveznih odborih sindikata gradbenih delavcev, sindikata delavcev storitvenih dejavnosti, medtem ko je zvezni odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti obravnaval rezultate v razvoju družbenoekonomskih odnosov te dejavnosti na podlagi svobodne izmenjave dela.

Značilno in skupno za vse tri omenjene sindikate je to, da so zvezni odbori realno ocenili stanje in probleme gospodarskih odnosov v preteklem letu in razvojne možnosti letos. Rešitve v glavnem iščejo v boljšem izkoriščanju lastnih rezerv, manj pa pričakujejo od sistemskih ukrepov. Glavne smeri akcije sindikatov v tem letu so: izpopolnjevanje organizacije TOZD in njenih mesebnih dohodkovnih odnosov, iskanje meril za delo, stabilizacija gospodarjenja in cen ter oživljanje dejavnosti samoupravne interesne skupnosti družbenih dejavnosti.

MALO ZNANA PRAKSA

Razprava v zveznem odboru sindikata delavcev družbenih dejavnosti je pokazala, da ko gre za praktične rešitve dela SIS te dejavnosti, sindikat ni dovolj na tekočem. Čeprav v dosedanji dejavnosti SIS skorajda ni bilo sindikalnega srečanja, na katerem ne bi govorili o izmenjavi dela, pa sindikat malo

pozna prave rešitve v praksi in tako ne more posredovati niti pozitivnih izkušenj. Potemtakem je razumljivo, da so bile ocene zveznega odbora o delu SIS in svobodne menjave dela z gospodarstvom dokaj posplošene in da so opozarjali predvsem na izmenjavo izkušenj.

Prav te zahteve po izmenjavi izkušenj in konkretni primeri iz prakse kažejo, da v praktičnem življenju interesnih skupnosti vseeno nastajajo spremembe in da imamo zelo zanimive in pozitivne rešitve, ki jih je treba samo poznati, preučiti in bolj uveljaviti, da bi bile drugim za zgled. Prav takšno spoznavanje in analiziranje dela interesnih skupnosti in ustvarjanje novih dohodkovnih odnosov z gospodarstvom prek svobodne menjave dela bo eno izmed najvažnejših nalog tega sindikata.

Kljub novim pogojem gospodarjenja, ki so značilni za lani, so gradbeniki dobro poslovali — so ocenili na seji zveznega odbora sindikata gradbenih delavcev. Bilo pa je precej kršen samoupravnih sporazumov o pridobivanju in delitvi dohodka ter sredstev za OD. Povečanje materialnih stroškov je v glavnem posledica neizkoriščenih notranjih rezerv v vsaki TOZD, nezadostne izkoriščenosti zmogljivosti, razdrobljenosti in nepovezanosti gradbenikov. Prav tu pa so, kot so poudarili na seji, velike možnosti delovanja osnovnih sindikalnih organizacij. Ob tem so

Višja kvaliteta

Z dokaj optimizma smo stoptili v novo leto gospodarjenja. Staro leto nam je pustilo, kot se to običajno dogaja, precej začetega in neizpolnjenega, pa tudi precej takega, s čemer smo lahko zadovoljni. Vrsto let pričakovana stabilizacija v gospodarskih odnosih je dala otipljive sadove, zlasti na področju odpravljanja inflacije, te hude bolezni, ki lahko vrže na kolena še tako velika prizadevanja.

V trasiranju letošnje poti oziroma v izdelavi resolucije za uresničevanje načrta gospodarskega in socialnega razvoja Jugoslavije v letu 1977, v pričakovanih in zahtevah je bilo med republikami in pokrajinama nemalo razlik. Ker pa so mislile na skupnost, so vseeno razmeroma hitro našle »sporazum«. Očitno gre za višjo kvaliteto v naših medsebojnih odnosih.

Na višjo kvaliteto so opozorili tudi na nedavni seji sveta ZSJ, na kateri so resoluciji posvetili posebno pozornost. Temelj te kvalitete, so poudarili, je predvsem zakon o združenem delu, ki objektivno ustvarja potrebne možnosti delavcem za njihovo samoupravno organiziranje in obvladovanje pogojev pridobivanja in delitve dohodka. Svet je zato kot najvažnejšo nalogo vseh organizacij in organov sindikatov v tem letu poudaril prav uresničevanje bistvenih rešitev iz tega zakona.

Nova kvaliteta se izraža tudi v dejstvu, da so lani prišle na svetlo mnoge pomanjkljivosti v gospodarjenju, ki so bile prej prikriti, s tem pa tudi zelo škodljive. Nepriznavanje proizvodnje za zalogo, niti vlaganje brez kritja — navedimo samo ti dve dejstva — je prispevalo, da je v gospodarsko življenje

zapihal nov veter in da se je stabilizacija dobro vkoreninilo.

Mnoge bitke so bile dobljene, vendar se boj nadaljuje. Delitev narodnega dohodka je še naprej prenapeta, poraba v precej primerih presega realne možnosti, naraščanje osebnih dohodkov ne spremlja povečanja storilnosti, nagrajevanje po delu in rezultatih dela pa je v številnih kolektivih v senci plač.

Dokument, v katerem je oblikovana ekonomsko-socialna politika v tem letu, računa z obveznim spoprijemanjem z vsemi pomanjkljivostmi. Sindikati to prizadevanje podpirajo, saj je nova, višja kvaliteta stabilizacije predvsem v korist delovnih ljudi. Preostane nam, da se to spremeni v akcijo.

DJORDJE VITEZ

ABC odnosov v kolektivu

Piše: Azra Kristančič, dipl. psihologinja

Tudi stroj se ustavi

»Tudi jaz sem med tistimi, ki radi bero to rubriko. Vendar mislim, da zadeve marsikdaj zapletate brez potrebe. Dobri odnosi bodo v kolektivu takrat, kadar bo vsakdo naredil tisto, za kar je plačan. Žal pa vedno in povsod še ni tako«, med drugim piše Jožica Ahčin iz Ljubljane.

»Mene nihče ne vpraša, kako mi je zjutraj, ko pridem na delo. Lahko pa mi verjamete, da imam tudi jaz otroke, moža in taščo, da tudi v moji družini ni tako, kot sem si včasih zamišljala, da bi moralo biti, da mi je včasih tako, da bi najraje postala v trenutku zrak — toda: svoje delo moram opraviti, ker sicer ne vem, koliko bi dobila ob mesecu. Kdo pa nima težav in kaj bi bilo, če bi za vse našli opravičilo? Nekateri pa znajo spretno manevrirati, vse jim pride prav, tudi izgovori, ki jih pes na repu ne bi prinesel, samo da jim ni treba delati. Berem tudi to, kar objavljate o alkoholizmu. Dr. Rugelj in nje-

govi kolegi lahko naredijo vse, dosegli pa ne bodo veliko, dokler bomo pijance pustili pri miru. Pri nas jih pustimo, ker vemo, da šefa ne bomo mogli spraviti na zdravljenje, zakaj bi potem silili prav Franceljna ali Micko! Vem, da to ni prav, moči, da bi začeli na pravem koncu, pa marsikdaj nimamo. Ali pa: neki tovariš se ločuje. Pravi, da je v takšni krizi, da ne more delati. In ne dela! Sedi in buli predse. Na srečo ali na nesrečo je v pisarni. Kaj bi bilo, če bi bil za strojem? Še bi lahko naštevala. Zato napišite, spoštovana tovarišica Azra, da naj vsak svoje naredi, pa bodo tudi odnosi v redu. Ali ne drži več, kar so nas učili včasih, da velja za mnoge »duševne muke« iskat i zdravilo prav v delu?«

Tovarišica Jožica, kar ste napisali, vse drži. V dosedanjih pripekkih sem to že večkrat zapisala. Res pa je, da smo ljudje različni. In tako so nekateri sposobni, da sami premagujejo svoje težave, drugim pa je treba

pomagati, kot ljudje ljudem, da lažje živijo in seveda tudi bolje delajo. Mnogo je vprašanj, na katera je treba odgovoriti, med njimi tudi na vprašanje, ali je ta, ki zdaj ne dela, kot bi moral, bil vedno takšen? In zakaj je zdaj takšen? Kaj mu lahko pomagamo mi, s katerimi preživi tretjino vsakega delovnika? Tudi stroj se ustavi, treba ga je popraviti, človek pa bi moral biti kot neuničljiv robot?

Razumljivo pa je, da je treba razlikovati profesionalne lenuhe od ljudi, ki so trenutno v takšnih ali drugačnih težavah. Pri lenuhih pa je treba zbrati nekoliko poguma (mnogo ga ni treba) in jim povedati, kar jim gre, pa naj bodo obratovodje ali generalni direktorji.

Skratka — dosledno je treba upoštevati to, kar pravite: da mora vsakdo svoje narediti, pri tem pa človeško razmisliti, zakaj nekdo trenutno ne more delati. Če bomo odpravili vzroke, tudi posledic ne bo.

Zavarovalna doba, ki se šteje s povečanjem

Vprašanje:

Opravljam delo na delovnem mestu nočnega čuvaja in vratarja v tovarni. To delo opravljam že od leta 1961. Delo je odgovorno in zelo naporno; ne vem, kako bom zdržal še naprej, saj se bo tako delo poznalo tudi na zdravju. Zanima me, ali lahko pričakujem iz takega dela še kake pravice. Zlasti me zanima, če se delo na delovnem mestu nočnega čuvaja šteje kot delo, kjer se delovna doba računa s povečanjem.

M. K. Laško

Odgovor:

Na delovnih mestih, kjer je posebno težko in zdravju škodljivo delo, in na katerih delavci po določenih letih ne morejo več delati oziroma opravljati svojega poklica, se delovna doba šteje s povečanjem. To je tako imenovana beneficirana delovna doba. Delovna mesta, na katerih se šteje povečana zavarovalna doba, določa Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja s posebnim aktom, ta pa mora

biti skladen z družbenim dogovorom, ki določa zavarovalno dobo s povečanjem. Po dosedanjih predpisih se šteje za posebno težko delo, na katerem se delovna doba beneficira, delo v rudnikih, delo v eksplozivni, delo v metalurgiji oziroma v železarnah, livarnah, delo s svincom, delo v steklarnah, kemični industriji, podvodna dela, delo v prometu, na jedrskih napravah in še nekatera druga dela, ki so zdravju hudo škodljiva.

Na teh delih se prebiti čas šteje s povečanjem, vendar največ za 50 %. Iz opisa del, katerih opravljanje se šteje v zavarovalno dobo s povečanjem, je razvidno, da se delo na delovnem mestu nočnega čuvaja za zdaj ne šteje med beneficirana dela. Tudi nimamo nobenih informacij, da bi se v tem pogledu pripravljali kakšni predlogi. Vaš problem bi bil delno rešljiv le tako, da bi svoje delo opravljali v turnusih, da bi delali ponoči le vsak drugi ali tretji teden.

kupon §
PRAVNIK SVETUJE

OSMEMU KONGRESU POLJSKIH SINDIKATOV NA ROB

Moč delavske organizacije

Sindikati in organi delavskega samoupravljanja so važen in najmočnejši razvojni dejavnik poljske družbe — V prihodnje povečana vloga sindikalnih organizacij v podjetjih

Delegati osmega kongresa sindikatov Poljske so soglasno podprli program gospodarskega in socialnega razvoja, ki je bil sprejet na kongresu poljske združene delavske partije.

Kongres sindikatov je bil v Varšavi decembra lani, udeležile so se ga tudi številne sindikalne delegacije iz Evrope, Afrike, Azije in Latinske Amerike. Navzoča je bila tudi delegacija ZSJ, ki jo je vodil podpredsednik sveta Dušan Bogdanov.

Dolgotrajne in sistematične priprave za največje srečanje predstavnikov 12-milijonske organizacije so omogočile, da so v razpravah na volilnih sestankih v osnovnih organizacijah s predlogi in priporočili pomagali določiti najvažnejše naloge, ki so na kongresu našle svoje mesto v sprejeti resoluciji.

Klasična vprašanja o dejavnosti sindikatov na področju zaščite pri delu, socialne in zdravstvene

politike družbe, oddiha in rekreacije zaposlenih so bila sicer navzoča v razpravah in so našla mesto v dokumentih kongresa, pa vseeno so bila na drugem mestu. Na kongresu so prevladovala vprašanja storilnosti, ekonomičnosti poslovanja, učinkovitejša uporaba naravnih bogastev itd. Mnogo pozornosti so posvetili tudi problemom socialističnega nagrajevanja po delu. Delegati so zlasti v komisiji, ki se je ukvarjala s temi vprašanji, poudarjali, da je sedanje veljanske materialno-tehnično-tehnološke možnosti poljske industrije nemogoče učinkovito izkoristiti, če zaslužki posameznikov ne bodo pogojeni z ekonomičnostjo poslovanja podjetja. Brez ustrezne materialne stimulacije, so poudarjali delegati, ni mogoče v celoti mobilizirati velikanskih človeških možnosti v industriji, kjer že polovico zaposlenih tvorijo inženirji,

tehnik, visokokvalificirani in kvalificirani delavci in drugi strokovnjaki, ki pa so mlajši kot 30 let.

Sindikalne organizacije v podjetjih imajo nalogo, da morajo tudi v prihodnje biti pobudniki poskusov za uvedbo tako imenovanega gibljivega delovnega časa. To so večkrat poudarili tudi v razpravah. Menili so, da to lahko ugodno vpliva na delovno razpoloženje delavcev, prispeva k povečanju storilnosti in splošni učinkovitosti poslovanja.

Izhajajoč iz stališča poljskega voditelja Edvarda Giereka v pozdravnem govoru, da so sindikati in organi delavskega samoupravljanja v podjetjih važni in najmočnejši dejavniki razvoja socialistične demokracije in da je njen nadaljnji razvoj vse bolj odvisen od avtoritete sindikatov, od njihove sposobnosti in spret-

nosti, da zastopajo koristi delavcev, so delegati nadaljnji razvoj samouprave v podjetjih označevali kot eno izmed stalnih nalog sindikatov. Sindikati morajo ustvariti možnosti za delovanje delavske samouprave, morajo biti pobudnik organiziranja delavcev, da le-ti povedo svoje mnenje in dajo konkretne predloge za povečanje storilnosti, učinkovitosti poslovanja in izboljšanje sistema nagrajevanja po delu.

Na koncu moramo povedati, da je bila zdaj bolj kot kdajkoli v poljskem sindikalnem gibanju na tem kongresu navzoča misel, da te in mnoge druge naloge, o katerih so razpravljali na kongresu, lahko uspešno rešijo samo s povečano vlogo, pravicami in obveznostmi sindikalnih organizacij v podjetjih. Te morajo imeti več pravic tako glede razmerij do uprave podjetja kot tudi glede na višje sindikalne organe. S tem namenom so tudi v statutu sindikata sprejeli ustrezne spremembe. Najvažnejša je neposredno povezovanje osnovnih organizacij sindikatov v panoge za centralni odbor sindikata brez posrednikov v občinah in vojvodstvih.

RADE RADOVANOVIC

TA TEDEN V ŽARIŠČU

Predsedstvo Jugoslavije je na seji, ki jo je vodil predsednik Tito, obravnavalo nekatera aktualna vprašanja v zvezi z dosedanjim uresničevanjem določil sklepne listine konference o evropski varnosti in sodelovanju ter pripravami na letošnji beograjski sestanek predstavnikov držav, udeleženk te konference. Kot so poudarili, je obdobje po helsinki konferenci potrdilo, da je popuščanje napetosti v Evropi lahko stvarno in trajno samo v sklopu celovitega in nedeljivega procesa, ki se ne bi omejeval na meblokovsko sporazumevanje in na eno samo zemljepisno območje ali ločene mednarodne probleme. Dosedanji rezultati uresničevanja helsinki listine so nezadovoljivi, vendar je po mnenju predsedstva SFRJ tudi nekaj spodbudnih zgledov, med katere prav gotovo sodijo jugoslovansko-italijanski sporazumi, podpisani v Osimu. Predsedstvo je sprejelo tudi izhodišča in stališča, ki jih bo Jugoslavija zastopala med nadaljnjimi pripravami na beograjski sestanek in na tem sestanku.

V sredo je prispel na uradni prijateljski obisk v Jugoslavijo generalni sekretar enotne socialistične partije Nemčije in predsednik državnega sveta Nemške demokratične republike Erich Honecker. S predsednikom republike in ZKJ Titom je imel v Beogradu izčrpane pogovore o dvostranskem državnem in partijskem sodelovanju in o aktualnih mednarodnih vprašanjih. Državnika sta med drugim razpravljala tudi o razmerah v mednarodnem komunističnem in delavskem gibanju v luči lanske

berlinske konference, Poieg Beograda je državno-partijska delegacija NDR pod vodstvom Honeckerja obiskala tudi Zagreb.

V okviru razgibane zunanjepolitične dejavnosti naše države je bil na obisku pri nas tudi portugalski zunanji minister Ferreira. Z zveznim sekretarjem za zunanje zadeve Milošem Minićem je razpravljala o krepitvi različnih oblik jugoslovansko-portugalskega sodelovanja, izmenjala pa sta tudi mnenja o najpomembnejših vprašanjih iz mednarodnih odnosov, med drugim o evropskih zadevah. Portugalski zunanji minister Ferreira je obiskal tudi Ljubljano, kjer si je ogledal tovarno »Lek« in imel pogovore s predsednikom republiškega izvršnega sveta Andrejem Marincem.

Množice Kitajcev so ob obletnici smrti predsednika vlade Ču En-laja počastile spomin nanj in se hkrati zavzele za nadaljevanje odločnega obračuna z odstavljeno četverico partijskih voditeljev, pa tudi za odstavitev nekaterih drugih kitajskih politikov, ki so menda krivi za lanske neredne na centralnem pekinškem trgu Tien An Men.

Afriške države Zambija, Tanzanija, Mozambik, Angola in Botsvana so sklenile, da bodo v okviru prizadevanj, da bi rešili rodezijski problem, materialno, politično in diplomatsko podpirale izključno domoljubno fronto Zimbabveja, ki jo vodi Robert Mugabe in Joshua Nkomo. To v bistvu pomeni, da ne priznavajo več drugih dveh voditeljev črnškega prebivalstva Zimbabveja Muzoreve in Sitoleja. V. B.

kdo je kdo

TENG HSIAO-PING

Na Kitajskem je te dni, ko je minilo leto od smrti predsednika vlade Ču En-laja, ena osrednjih osebnosti Teng Hsiao-ping, čeprav je navaden član partije. Toda množice zahtevajo, da se vrne v politično življenje, da ga rehabilitirajo, kajti do sedmega aprila lani je bil prvi podpredsednik vlade, podpredsednik partije in načelnik armadnega generalštaba, veljal pa je za zanesljivega naslednika Ču En-laja.

Pričakovanja se niso uresničila, saj se je po smrti Ču En-laja gonja proti Tengju izredno razmahnila. Obtoževali so ga »desnega revizionizma« in poskusa »kapitalistične obnove« ter ga slednjič odstranili z vseh položajev v partiji in zunaj nje. V zadnjih mesecih, ko so razkrinkali protipartijsko skupino štirih, se je izkazalo, da je za Tengovo politično diskvalifikacijo kriva ta četverica, v kateri je tudi Maova vdova Čiang Čing.

Tengovi politični pogledi so namreč prišli navzkriž s pojmovanji četverice. Levi radikali (kot četverici tudi pravijo) so namreč na kitajski razvoj gledali izključno v luči politike, ideološkega in razrednega boja, vse drugo pa so zanemarjali (kar je v nasprotju z nauki Mao Ce-tunga). Teng Hsiao-ping pa je bil človek drugačnega kova. Sprevidel je, da je veliki cilj — da bi se Kitajska do konca stoletja uvrstila med vodilne države sveta — mogoče doseči le s hitrejšim gospodarskim napredkom. Zato se je zavzemal za vrsto ukrepov, s katerimi se četverica ni strinjala, med drugim za materialno spodbujanje višje produktivnosti, za večjo mehanizacijo kmetijstva in modernizacijo industrije,

za koristno uporabo tujih znanstvenih dosežkov in za večje gospodarsko povezovanje z zunanjim svetom.

Teng Hsiao-ping je vztrajal pri svojih stališčih; moral je oditi. Zdaj pa množice zahtevajo njegovo vrnitev in zdi se, da je temu naklonjeno tudi vodstvo na čelu s Hua Kuo-fengom, saj Tengova pot obeta hitrejši gospodarski napredek.

V. BARABAŠ

KLUBI NAŠIH DELAVCEV V TUJINI

KOŠČEK DOMOVINE

Klube naših delavcev, časno zaposlenih v tujini, ki jih je organiziranih že približno 400, ustanavljajo naši delavci sami včasih od zelo težavnih okoliščin. Klubi vse bolj postajajo kraj za zbiranje, družbenopolitično, športno in kulturno življenje del domovine. Vendar pa žal iz domovine še ne dobivajo pomoči, kakršno pričakujejo.

Na Švedskem se vsak naš deseti delavec ukvarja s športom in je vključen v katerega izmed številnih klubov. Zbiranje na športnem področju v tujini pomeni mnogo več kot navadna rekreacija. Kljub temu pa na povabilo Zveze klubov naših delavcev v tej državi od naše Zveze organizacij za telesno kulturo niso dobili niti odgovora, kaj šele, da bi kdo sam prišel na Švedsko. Res je, da so prihajale delegacije te organizacije, vendar s povsem drugo nalogo.

Naši delavci v tujini bi si želeli pravih gostovanj, ne pa to, da nekateri estradni umetniki do polnoči pojejo njim, po polnoči pa za politične emigrante v sumljivih lokalih. Zato niti ni čudno, da rajši vidijo med sabo amaterje, saj ti po koncertu ne odidejo, ampak se z njimi pogovarjajo. Hoteli pa bi tudi, da bi jim ljudje iz domovine organizirali tečaje za trenerje, sodnike, koreografe...

Ne zahtevajo, da bi jim nekdo podaril narodne noše, saj vedo, da so drage, upravičeno pa zahtevajo, da bi jim poslali skice, po katerih bi sami sešili stilizirane noše.

Dalje se sprašujejo, zakaj se razni naši predstavniki v tujini ne vključujejo v delo naših klubov. Če že pridejo razni spremljevalci kulturno-umetniških družtev, zakaj med njimi ne bi bil kdo, ki bi jim povedal, kaj

prinaša zakon o združenem delu, kakšne spremembe so predvidene z drugimi zakoni?

Treba je priznati, da je pobud iz domovine vse več. Na nedavnem sestanku koordinacijskega odbora SZDL Jugoslavije za vprašanja naših delavcev, ki so časno zaposleni v tujini, smo slišali, da so podobno telo ustanovili tudi pri Zvezi organizacij za telesno kulturo. Šahovska zveza namerava registrirati vse sekcije in vse člane naših delavcev v tujini, Zveza kulturnoprosvetnih skupnosti pa je izdelala koledar gostovanj pri naših delavcih.

Vendar to je šele začetek in dokler bo tako, se bo dogajalo, da bo žal uspevala politika popolne asimilacije naših delavcev predvsem pa otrok, ki jo izvajajo nekatere države.

S. JELACIĆ

STROKOVNJAK OPOZARJA NA PRAVICE IN DOLŽNOSTI

Varstvo pred hrupom

V Uradnem listu SRS, št. 15-1976 je izšel zakon o varstvu pred hrupom v naravnem in bivalnem okolju.

Zakon razvršča pravno materijo v splošne določbe, ki obsegajo prve 4 člene, ukrepi varstva pred hrupom obsegajo nadaljnjih pet členov, nato pa zakon v naslednjih štirih členih obravnava varstvo pred hrupom v gospodarskih dejavnostih. V nadaljnjih treh členih, to je od 15. do vključno 17. člena obravnava ukrepe za varstvo pred hrupom gradbenih strojev in motornih vozil, nato sledi v 18. členu obravnavanje varstva pred hrupom z zvočnimi napravami ter v 19. členu časovne omejitve obratovanja.

V tretjem delu zakona so obravnavani ukrepi za varstvo pred hrupom in družbena orga-

niziranost (od 20. do 24. člena). V četrtem delu so kazenske določbe (v 4 členih), v petem delu pa prehodne in končne določbe.

Zanimivost tega zakona so tudi nekatere definicije:

Hrup v smislu 2. člena je vsak zvok, ki vpliva na psihično in fizično počutje delovnih ljudi in občanov tako, da jih ovira pri delu, zmanjšuje delovno storilnost, vzbuja nemir in moti okolje, preprečuje ljudem običajen počitek in škoduje njihovem počutju in zdravju.

Prepovedan hrup je tisti hrup, ki je glede na čas ali kraj, kjer nastaja, premočan, ali presega s predpisi in normativi, sprejetimi mednarodnimi konvencijami, prostorskimi, urbanističnimi oziroma zazidalnimi načrti in lokacijskimi odločbami določene

maksimalno dovoljene ravni hrupa.

Za zavarovano naravno in bivalno okolje se šteje okolje naselij in stanovanjskih hiš, bivalni prostori, zelene površine v mestih, naravna zdravilišča, območja, ki so namenjena rekreaciji in turizmu, narodni in krajinski parki ter naravni rezervati in druga območja, ki so z odlokom Skupščine SR Slovenije ali občinske skupščine posebej zavarovana.

Kaj pa je varstvo pred hrupom v smislu tega zakona? Varstvo pred hrupom obsega ukrepe in postopke, s katerimi delavci v organizacijah združenega dela in občani v krajevnih skupnostih ter družbenopolitične skupnosti tako urejajo svoje okolje, da hrup ne presega maksimalno dovoljenih ravni hrupa.

sprašujete — odgovarjamo

Prosim za pojasnilo na naslednje vprašanje:

— ali pripada delavcu regres za prehrano v primeru, ko ga je delovna organizacija poslala na dvomesečni tečaj in mu plačala vse stroške tečaja in bivanja? Pripominjamo, da prejemamo regres za prehrano v obliki vrednostnih bonov.

F. V., Nova Gorica

Odbor RS ZSS za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov pojasnjuje:

Delavcu praviloma pripada regres za prehrano takrat, ko je na delovnem mestu ali na delu na terenu ne glede na to, ali ima temeljna organizacija združenega dela organiziran topli obrok med delom ali pa regresira prehrano delavcem v obliki vrednostnih bonov za živila.

V konkretnem primeru, ko je bil delavec poslan na dvomesečni tečaj, temeljna organizacija združenega dela pa krije vse stroške, mu regres za prehrano ne pripada. V sindikalni listi je namreč tudi navedeno, da delavec ni opravičen do regresa za prehrano takrat, ko ni na delu v organizaciji združenega dela, to se pravi v času dopustov, bolniškega staleža, službenega potovanja (ker prejme dnevnicu kot povračilo za povečane materialne stroške) in drugih prostih dni.

Kdo in kako uveljavlja zahteve zakona o varstvu pred hrupom?
Na to vprašanje nam daje odgovor 4. člen v drugem odstavku takole: delavci v združenem delu in občani uresničujejo svoje pravice in dolžnosti v zvezi z varstvom pred hrupom s samoupravnim sporazumevanjem o ukrepih in akcijah za odpravo ali zmanjšanje hrupa, z združevanjem za to potrebnih sredstev in s skupnim uresničevanjem sprejetih načrtov.

Sanacijske programe za odpravo ali zmanjšanje prepovedanega hrupa lahko pripravlja, sprejema in izvaja tudi občinska skupščina; drugi občinski organi pa dajejo delavcem v organizacijah združenega dela in občanom **spodbudo** za sprejemanje samoupravnih sporazumov v odpravljanju prepovedanega hrupa.

Doklej le 56 dni?

Po podatkih zavoda za statistiko se je interes za počitniške domove v Sloveniji močno povečal. Leta 1974 (novejših podatkov žal ni!) so narasle zmogljivosti domov v primerjavi z letom dni poprej kar za 27 odstotkov, število nočitev pa se je povečalo skoraj za četrtino. Vsi ti in tudi drugi podatki so razumljivo zelo spodbudni, saj celih deset let nismo storili v Sloveniji ničesar pametnega za ceno in dostopno letovanje naših delavcev, kaj šele, da bi povečali zmogljivosti počitniških domov.

Kljub omenjenim spodbudnim podatkom imajo slovenske delovne organizacije seveda še vedno premalo počitniških domov. Po podatkih Raziskovalnega centra za samoupravljanje pri RS ZSS razpolaga sicer že približno polovica delovnih organizacij z lastnimi počitniškimi domovi, vendar tako poudarjajo tudi raziskovalci slovenskih sindikatov — so ti podatki le približni. Prej bo verjetno res, da imamo manj počitniških domov, kot domnevamo, o čemer pričajo tudi podatki, ki govore, koliko naših ljudi preživi del svojega rednega letnega dopusta v tem ali onem počitniškem domu.

Kaj pravi o tem Raziskovalni center za samoupravljanje pri RS ZSS? Med drugim to, da se komaj 12,3 odstotka delavcev poslužuje lastnih počitniških domov, 7,1 odstotka zaposlenih pa domov drugih delovnih organizacij. In nič bolj ni razveseljiv podatek, da imajo neposredni proizvajalci počitniške domove najmanj na voljo, največ pa delavci, ki jih imenujemo »uslužbenci«.

Torej: manj kot 20 odstotkov delavcev koristi za svoj letni oddih te ali one počitniške domove delovnih organizacij! Nekaj manj kot 30 odstotkov zaposlenih odhaja na dopust »po svoje«, približno polovica vseh delavcev (in po vsej verjetnosti tudi njihovih družin!) pa preživlja dopust doma — pretežno ob delu.

Kljub dejstvu, da so cene v večini počitniških domov delovnih organizacij močno regresirane — marsikje plačujejo delavci za počitnice takorekoč simbolične zneske — prevladuje mnenje, da so počitnice za naš žep še vedno predrage in da predstavljajo visoke cene najvažnejši vzrok za to, da ostaja polovica ljudi v času rednega letnega dopusta enostavno doma.

Nedvomno tudi v tej trditvi ni tako malo resnice. Težko razumljivo in obenem dokaj boleče je namreč dejstvo, da so naši počitniški domovi, kljub temu, da jih imamo veliko premalo — slabo izkoriščeni. Po podatkih zavoda za statistiko so naši počitniški domovi izkoriščeni le 16,7 odstotno oziroma komaj 56 dni na leto. Več kot deset mesecev letno so torej zaklenjeni in ne le, da ne služijo nikomur, temveč ustvarjajo celo veliko izgubo. Nujno je torej, da storitve počitniških objektov, ki so tako slabo izkoriščeni kot omenjeni domovi, niso poceni.

O tem, kako bi podaljšali sezono v naših počitniških domovih, pišemo in govorimo sicer že nekaj časa, žal pa je doslej ostalo vse le pri besedah in lepih načrtih. Razumljivo, marsikatera rešitev bi zahtevala nekaj časa, denimo »giblivo« počitnice šoloobveznih otrok, marsikatera pa tudi večja finančna sredstva. V mislih imamo boljše ponudbo v naših počitniških domovih, ki bi privabila ljudi na oddih tudi izven glavne počitniške sezone.

Nedvomno pa bi lahko podaljšali sezono v počitniških domovih delovnih organizacij tudi z različnimi cenami. Zakaj ne bi tisti, ki trmasto vztraja, da gre vsako leto na počitnice konec julija, plačal za oskrbo precej več, kot oni, ki bi se, denimo, odločili za dopust meseca junija ali septembra? Seveda, če bi bile te razlike v cenah le simbolične, ne bi dosegle svojega namena. Če pa bi bile občutne, potlej verjetno ne bi vsi rlini na dopust le julija in avgusta. Saj je konec koncev to le stvar navade in manj drugih »objektivnih« vzrokov.

Če bi se odločili za omenjene diferencirane cene, potlej bi seveda morali poskrbeti še za nekaj drugega: za to, da bi imeli zaposleni pri izbiri terminov enake pravice oziroma možnosti. Doseči bi morali, da bi omogočili počitnice sredi poletja tudi ljudem z nižjimi osebnimi dohodki, posebno tistim, ki si prej ali kasneje dopusta res ne bi mogli privoščiti. Med drugim bi si lahko v veliki meri pomagali z diferenciranim regresiranjem, ki smo se ga doslej vse premalo posluževali, ga pa nova sindikalna lista ne le priporoča, temveč tudi narekuje.

ANDRÉJ ULAGA

ŽE NEKAJ MESECEV IMA TOVARNA TOMOS' POKLICNEGA ORGANIZATORJA REKREACIJE

Spodbudni začetki

V Koprju smo se pogovarjali z Jovom Vidakovičem, ki je poklicni organizator aktivnega oddiha v Tomosu in obenem predsednik komisije za šport in rekreacijo pri kraško-obalnem svetu zveze sindikatov. Med drugim nam je povedal, da je na obali sicer vse več zanimanja za rekreacijo, da pa so možnosti za to dejavnost še vedno več kot skromne. Najemnine za telovadnice so sila visoke, sicer pa je potrebnih športnih objektov na Koprskem sploh veliko premalo za redno in načrtno delo.

Težko bi oporekali dejstvu, da je telesnokulturno življenje na slovenski obali še vedno potisnjeno v ozadje vsega dogajanja, da je skoraj vse, kar je povezano s športom in skrbjo za zdravo aktivno razvedrilo občanov, tu le nekoliko zastavljeno. O tem seveda govori več podatkov, od katerih pa je eden izmed najbolj zgovornih nedvomno ta, da imajo tu mladina, delavci in vsi drugi na voljo tako malo športnih objektov, kot malokje v Sloveniji.

O tem, zakaj je temu tako, zakaj ni drugače in kje so vzroki za zapostavljanje tvrstne skrbi za človeka, ki se vedno in povsod še kako obrestuje, so na obali že veliko razpravljali. Marsičemu so tudi »prišli do dna«, najvažnejši vzroki za omenjeni nič kaj zavirljivi položaj pa so še vedno ostali: tisti, ki imajo na slovenski obali »odločilno besedo« in bi se morali postaviti po robu dosedanjim nič kaj spodbudni praksi, tega niso storili. Verjetno pač zato, ker tudi sami še niso čisto prepri-

čani, da lahko le zdravi in razpoloženi ljudje uspešno opravljajo svoje delovne dolžnosti in, da je potrebno tudi za zdravje skrbeti. Vsaj tako denimo kot za stroje, ki brez vzdrževanja, brez vsakoletnega »remonta«, tudi kaj hitro odpovedo.

K vsemu temu naj še dodamo, da na obali še vedno močno primanjkuje ljudi, ki bi se poklicno ukvarjali z organizacijo telesnokulturnega življenja. Enostavno jih ni, čeprav bi jih prav tu še kako potrebovali. Častno izjemo predstavlja kolektiv tovarne Tomos, ki je v drugi polovici minulega leta zaposlil poklicnega organizatorja rekreacije, s katerim smo v Koprju tudi navezali razgovor o aktivnem oddihu zaposlenih v Tomosu in na obali sploh.

INTERES JE ENO, MOŽNOSTI SO PA DRUGO!

»Sodim, da je osnovna naloga nas vseh, ki se ukvarjamo z organiziranjem aktivnosti ljudi v

prostem času, da pritegnemo k delu predvsem tiste, ki doslej niso bili vključeni še nikjer...« razmišlja Jovo Vidakovič, poklicni organizator rekreacije v koprskem Tomosu in obenem predsednik komisije za šport in rekreacijo pri kraško-obalnem svetu zveze sindikatov. »Nobenega pravega smisla ne bi imelo, da bi se postavljali s številom že registriranih športnikov. Za nas so najpomembnejši delavci, ki niso v nikakršni športni organizaciji, ki še nimajo privzgojenih potrebnih telesnokulturnih navad. In zato smo se v Tomosu odločili, da bomo razpotegnili medobratna športna srečanja in seveda tudi rekreacijsko vadbo skozi vse leto. Razpisali smo medobratne igre v številnih športnih panogah za moške in za ženske, poleg tega pa smo poskrbeli za redno rekreacijsko vadbo v telovadnici, ki jo obiskuje vse več naših delavcev in delavcev. Obenem smo se tudi dogovorili, da bomo v naših obalnih občinah organizirali trim lige, ki bodo

športno dejavnost med zaposlenimi še popestrile...«

»Pa ste z aktivnostjo vaših ljudi zadovoljni? Je interes za medobratne športne igre tolikšen, kot ste pričakovali...?«

»Ker gre v bistvu za začetek organiziranega dela na področju rekreacije zaposlenih, smo z rezultati, ki jih beležimo, kar zadovoljni. Interes za posamezne športne panoge je celo večji, kot smo pričakovali. Za mali nogomet in kegljanje se je — denimo — prijavilo kar 18 ekip, za streljanje 22, za namizni tenis 16, za odbojko 9, za tek na 1500 metrov 10 ekip, itd. Interes torej je, vprašanje pa je, kako nam bo uspelo vse skupaj uskladiti z možnostmi, ki na slovenski obali niso ravno zavidanja vredne...«

NI SODELOVANJA S TELESNOKULTURNO SKUPNOSTJO!

Kljub temu, da predstavlja pomanjkanje kadrov, posebno poklicnih, pereč problem na območju Koprja, pa je danes še veliko bolj žgoče pomanjkanje prepotrebniših športnih objektov. Teh je tako malo, da imajo vsi, ki bi se radi ukvarjali z rekreacijo, več kot omejene možnosti.

»Problema se zavedamo že več let, marsikaj smo se tudi dogovorili, vendar smo ostali doslej v glavnem le pri besedah. Tisti, ki imajo možnosti in od katerih bi človek pričakoval, da se bodo v prvi vrsti bojevali za gradnjo rekreacijskih objektov, so zatajili...« nam pripoveduje Jovo Vidakovič. »Poglejte, celo sami delavci smo bili pripravljeno poprijeti za kramp in lopato ter asfaltirati površine za osnovno športno dejavnost, pa nam urbanisti tega niso dovolili. Navajali so številne vzroke, enkrat take, drugič spet drugačne. Bistveno je pravzaprav to, da smo želeli z udarniškim delom zgraditi to, za kar že tako ali tako izločamo od svojih osebnih dohodkov lepe denarce, pa kljub temu nismo uspeli...«

»Objektov torej nimate. Kako si pomagate?«

»Na vse mogoče načine. V glavnem rešujemo situacijo od danes na jutri, drugače ne gre. Ob vsem tem pa moram povedati, da nam gre izredno na roko Partizan, ki ima za naše delo polno razumevanje. Pravzaprav je to edino telesnovzgojno društvo, ki je na stežaj odprlo vrata svoje telovadnice delovnim ljudem. Res, v tem primeru gre za sodelovanje, kakršnega bi si želeli tudi z drugimi...« meni naš sogovornik.

»Kaj pa telesnokulturna skupnost...!«

»To je vprašanje zase. Računamo, da prispevamo delovni ljudje obale za telesnokulturno skupnost že blizu 10 milijonov dinarjev letno. Kam gre ves ta denar, ne vemo. Dobro vemo le-to, da ne dobimo povrnjenega niti dinarja, kaj šele, da bi se nam ta sredstva kakorkoli obrestovala...«

I. VIRNIK

A. ULAGA

SINDIKALNE ŠPORTNE IGRE V GROSUPLJEM IZPOLNILE PRIČAKOVANJA

PESTRO IN ZANIMIVO

Zadnja leta se je množična športna rekreacija med delavci v tej dolenjski občini precej razmahnila

Začetki na področju množične športne rekreacije zaposlenih v grosupeljskih delovnih organizacijah segajo v leto 1965. Od takrat dalje vodi komisijo za šport in rekreacijo pri občinskem svetu ZSS Andrej Struna, eden izmed pešiče pobudnikov za organizacijo vsakoletnih sindikalnih iger, ki so jih v Grosupljem lani pripravili že enajstič zapovrstjo.

»Toda, če se spomnim, kako smo začeli...«, pripoveduje. »Verjemite, takorekoč iz nič. Začeli smo s tekmovanji v kegljanju in šahu. Potem smo hitro spoznali, da so želje različne, da moramo aktivnost popestriti. V vrste športnikov smo pritegnili tudi ženske in tekmovalni program nekoliko razširili. Odločili smo se za organizirana tekmovanja še v namiznem tenisu, odbojki, malem nogometu, streljanju in veleslalomu. Prizadevanja, da bi pritegnili k sindikalnim tekmovanjem čimveč zaposlenih iz naših delovnih organizacij, so se nam lepo obrestovala. To je bil pravzaprav prvi korak k množičnosti...«

Zadnja leta se je torej množična športna rekreacija v grosu-

peljski občini precej razmahnila. Veliko so k temu prispievala interna tekmovanja med kolektivi. Še do pred leti pa so delavci s precejšnjim nezaupanjem gledali svoje maloštevilne tovariše, ko so, denimo ob dopoldanskih malicah igrali odbojko in svoj prosti čas posvečali aktivnemu razvedrilo. Danes temu ni več tako...

OBETAJOČ START

Zgodilo se je pred poldrugim letom, ko so se prizadevni športni delavci v vodstvu grosupeljskih sindikatov odločili, da bodo poskrbeli za trim ligo v malem nogometu.

»Naša odločitev je presegla vsa pričakovanja«, se z zadovoljstvom spominja tistih dni Andrej Struna. »Saj je število sodelujočih naraščalo tako rekoč iz dneva v dan. In ne samo to. Vedno večje zanimanje je bilo tudi za ostale panoge, ki so bile na programu sindikalnih športnih iger. O tem zgovorno govori podatek o udeležbi delavcev iz naših podjetij na lanskih igrah, ki so povsem opravile naša pričakovanja.«

Potem nam je prizadevni predsednik komisije za šport in rekreacijo pri občinskem svetu ZSS Grosuplje postregel z nekaterimi najbolj zanimivimi podatki o sindikalnih športnih igrah v letu 1976, ki so jih prejšnji mesec sklenili s slovesno podelitvijo pokalov in diplom najboljšim posameznikom in ekipam.

»Medtem ko je 1975. leta sodelovalo na igrah 382 tekmovalcev in tekmovalk, se je lani njihovo število povzpelo že na 466. Vendar moram pri tem povedati, da so na zadnjih igrah nekateri nastopili v dveh ali celo treh panogah. Potemtakem je bilo na igrah manj delavcev kot leto prej, toda če k temu številu dodamo še vse tiste, ki so pred finalnimi srečanji za najvišje sindikalne športne naslove nastopili na internih tekmovanjih v svojih kolektivih, potem je na igrah sodelovalo več tekmovalcev in tekmovalk kot 1975. leta. Prezreti tudi ne kaže, da so v delovno-varstvenem zavodu v Ponikvah lani organizirali prve športne igre socialnih zavodov Slovenije in da so člani sindikata iz naše občine sodelovali na ŠIG, Tekstiliadi in na nekaterih dru-

gih republiških sindikalnih športnih tekmovanjih...«, ocenjuje lansko aktivnost na področju množične športne rekreacije v Grosupljem Andrej Struna.

OOS MOTVOZ IN PLATNO Z NAJŠTEVILNEJŠIM ZASTOPSTVOM

Ustavimo se za trenutek še pri ekipnih in posamičnih zmagovalcih sindikalnih športnih iger 1976:

»Kegljanje — borbene igre za moške (sodelovalo 24 ekip s 168 tekmovalci) — rezultati: 1. Motvoz in platno 1007 kegljev, 2. Instalacije 934, 3. Skupščina občine Grosuplje 933 kegljev, ženske ekipe (2 ekipi, 8 tekmovalk) — 1. Delovno-varstveni zavod Ponikve 580, 2. Black in Decker 492 kegljev, moški posamezniki (37 nastopajočih) — 1. Novak (Black in Decker) 867 kegljev, 2. Dovžan (Uprava Sob Grosuplje) 845, 3. Predalič (Motvoz in platno) 835 kegljev, ženske posameznice: 1. Horvat (Black in Decker) 180 kegljev, 2. Vehovar (Delovno-varstveni zavod Ponikve) 161, 3. Jovanc (DVZ Ponikve) 153 kegljev; namizni tenis (9 ekip, 27 tekmovalcev) — 1. IMP — TOZD LSL Ivančna gorica, 2. Sob Grosuplje II., 3. Sob Grosuplje III.; streljanje z

zračno puško (10 ekip, 40 tekmovalcev) — 1. Elektro servis POZD Grosuplje, 2. IMP — TOZD Livarna Ivančna gorica, 3. SGP Grosuplje, posamezno moški: 1. Kleindienst (POZD Elektro servis), 2. Jesih (SGP Grosuplje), 3. Dolinšek (Instalacije Grosuplje); mali nogomet — trim liga (11 ekip, 77 tekmovalcev) — 1. SGP Grosuplje — TOZD KLO, 2. Kovinostroj Grosuplje, 3. Instalacije Višnja gora, 3. Postaja milice Grosuplje, ženske (2 ekipi) — 1. Dekliško vzgajališče, 2. Sob Grosuplje; šah (10 ekip*50 nastopajočih) — 1. DVZ Ponikve, 2. Sob Grosuplje, 3. Motvoz in platno; veleslalom, moški do 25 let: 1. Kralj (Iskra Dobrepolje), od 25 do 35 let: 1. Zgonc (Osnovna šola Dobrepolje), 2. Miklič (OŠ Dobrepolje), 3. Vodenšek (IMP — TOZD Livarna Ivančna gorica), nad 35 let: 1. Pugelj (OŠ Dobrepolje), 2. Dimic (GGJubljana — TOZD GO Grosuplje).

Na zadnjih sindikalnih igrah so priseditelji podelili pokal za najbolj množično sodelovanje na SSI tekmovalcem osnovne organizacije sindikata tekstilne tovarne Motvoz in platno, drugo oziroma tretje mesto pa so osvojili člani OOS skupščine občine Grosuplje in SGP Grosuplje TOZD Kovinski lesni obrati.

NARODNO IN PROTIFAŠISTIČNO GIBANJE SLOVENCEV V ITALIJI
MED DVEMA VOJNAMA (V.)

PRIPRAVE NA OBRAČUN

Piše: Dr. Milica Kacin — Wohinz

PROTIFAŠISTIČNA DEJAVNOST MNOŽIC

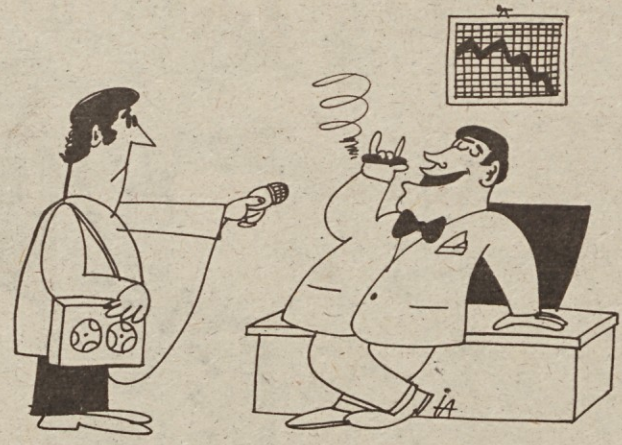
Stališča o narodnem vprašanju so komunisti v naslednjih letih uresničevali na več načinov. Od leta 1930 do 1935 so izdajali na Dunaju in v Parizu časopis Delo kot skupno glasilo jugoslovanske in italijanske komunistične stranke, ki je obravnavalo predvsem slovensko narodno vprašanje. V februarju 1933 sta jugoslovanska in italijanska stranka sprejeli skupno deklaracijo o rešitvi tega vprašanja; v aprilu 1934 pa so italijanska, jugoslovanska in avstrijska stranka sprejele znano izjavo o brezpogojni pravici slovenskega naroda do samoodločbe, vključno z odcepitvijo od obstoječih držav. Novost izjave je predvsem v dejstvu, da so se stranke obvezale konkretno delovati za uresničenje tega načela. Na tej osnovi in na osnovi linije o ustanavljanju ljudske fronte, ki jo je ta čas sprejela Kominterneta, je bil v začetku leta 1936 sklenjen akcijski sporazum med italijansko komunistično stranko in med narodnorevolucionarnim gibanjem v Julijski krajini. To je bil prvi sporazum italijanske komunistične stranke z neko meščansko organizacijo. Stranka se je obvezala, da bo zastopala slovenske narodne interese tudi ob vsakodnevnih zahtevah, med drugim na primer pravico do uporabe materinega jezika v cerkvi, narodni revolucionarni pa so se odpovedali individualnim terorističnim akcijam in prevzeli nalogo za delovanje

italijanskih pokrajin, kjer je bil omejen le na skupnice aktivistov in simpatizerjev. Razen pečice posameznikov, ki so se udinjali fašizmu, je skoraj celotno slovensko prebivalstvo gojilo protifašistična čustva in jih tudi izražalo v najrazličnejših oblikah. Po razpustu vseh kulturnih, gospodarskih, športnih, podpornih, mladinskih in drugih slovenskih društev se je ta dejavnost nadaljevala v ilegalni, na skrivaj po posameznih domovih, na izletih ali v cerkvah. Vsaka slovenska hiša je postala šola, kjer so starši učili otroke materinščine, vsaka cerkev nekakšen oder za slovensko besedo in pesem. Šlo je za zavestno potrebo po narodni samoohranitvi. Pomembno vlogo so imeli slovenski duhovniki, ki so bili po vaseh skoraj edini izobraženci. V večjih krajih so delovali še upokojeni učitelji, uradniki in dijaki. Naglo pa so se tudi iz vrst kmetov, delavcev in obrtnikov razvijali vodilni kulturni delavci, pevovodje in režiserji. Ideološke razlike med klerikalno in liberalno usmerjenimi so se v tej dejavnosti na podeželju skoraj zbrisale in zato lahko rečemo, da je šlo za neko enotno narodno in protifašistično gibanje. Z neposrednim sodelovanjem v kulturnih krožkih in zborih so posamezni komunisti vplivali na narodno zavestne množice in jim vcepili tudi razredno zavest.

V Trstu in Gorici pa se je nadaljevala tradicija prejšnjih političnih društev, liberalnega in

ske družine na Krasu. Akcija je namreč značilna, ker je bila izrazito socialna, podobno kot »rdeča pomoč«. Nekateri trdijo, da je bila to ljudskofrontna akcija.

Kako se je na zunaj odražal antifašistični značaj tega gibanja, razberemo iz italijanskih policijskih dokumentov in iz spominskih prispevkov. Pojavljale so se slovenske in delavske zastave na drevesih ali zvonikih, pojavljali so se zidni napisi proti fašizmu, najdeni so bili mnogi letaki in ilegalni časopisi, fašistične simbole so ljudje oskrnjevali, uničevali so lastno fašističnih posestnikov in podobno. Celo v šolskih nalogah slovenskih otrok so učitelji našli protifašistične izjave; prenekateri so uničili otroško fašistično uniformo, drugi so žalili italijanskega učitelja. Množica policijskih prijav dovolj zgovorno priča o teh dejanjih, ki so naraščala z bližajočo se vojno. Seveda so sledili policijski ukrepi, od opomina, svarila, policijskega nadzorstva in konfinacije do obsodb pred posebnim sodiščem za zaščito države. Žal ni statističnih podatkov o tem, koliko ljudi je bilo policijsko kaznovanih, le obsodbe posebnega sodišča so znane. Med letom 1927 in 1943 je bilo, po izračunih L. Čermelja, 131 procesov proti 544 obtoženecem slovenske in hrvatske narodnosti, komunistov in narodnjakov. Če pomislimo, da je bilo vseh Slovencev in Hrvatov okrog pol milijona, Italijanov pa okrog

— Ali res v vašem podjetju dobi delavec ves dohodek?
— Seveda, saj je tako majhen, da mu ga zlahka pustimo!

— Proslavljamo rekordno število napak v našem tozdu, saj se še nobeno leto nismo toliko naučili, kot lani!

Karikaturi: I. Antič

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do 27. januarja 1977 na naslov: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnicu NAGRADNA KRIŽANKA št. 2. Nagrade so: 200, 150 in 100 din.

DE	GRŠKI POSTOK S STEL SAMOSTANI (ATHOS)	VRSTA OPICE	NATIEČJI LEVI PRITOK VOLGE	1	JOŠKO DOLNICEAR	JEZERO V AFRIKI	TOVARNA V CELZU	BARO-METER	PODZEMELJ, HODNIK	MINERAL Z AVALE	GIBANJE VODE	TELIČKA	
IGRA Z ŽOGICAMI IN PALICAMI NA TRAVI													
MESTO V SRBIJI, ZDRAVILNICE IN TOK SANJAZA													
JUŽNOM. KAMELA					POBORJE V INDIJI								
ORIENT. PRAŠEK ZA LASE					DOMOVINA PALE-STINE	BREZALIKH. PITAČA LETOVSKE RI OPATJI			PREPROSTO OROŽJE IGRA NA SREČO				
KRAJ PRI LJUBLJANI					BALERINA MIKARJEVA OBROK POSODILA		SADEŽ OLTICE LIRSKA PEDI. OBLIKA						
VRSTA KARTIŠKE IGRE						MASIV BREZELIJA MASA						IMRINENA VODA	
PRVI PRED. BIBLIJE V LATINSKINO						GIBANJE PO ZRAKU ATRIJSKA DRŽAVA				NIZOZEMSKA SREDSTVO ZA NEPENJE			
SKRAJŠ. AMERISKO Š. IME					TOVARNA V VELENJU ŠPAN. ŠAH. VELEMOŠTER								
IME SOV. POLITIKA MIKOLJANA								ANGL. FILM. REŽISER LILI NOVY					
					POHORSKI GRANIT							PAPEŠKA DRŽAVICA	PREB. VA-LEC ARA-BIJE
					RIMSKA BOGINJA JEZE			OBDELANA ZEMLJA POLJE					
					NATRIJ DROZG		KOTOR	SPRMLA-DANILCI MESEC	OBER POLIČ				
										SKR. ČEŠKO MOŠ. IME (ŠIK) LESKOVAC			
HRVAŠKI PETROL			JUSTIN		OKRASNI KAMEN							IVAN BRATKO GLISTA	
OLIMPIJSKI ZMAGOVNIK V TELU NA 5000 IN 10000M							NALEŽIJA OTROŠKA BOLEZEN TITAN						
STROKOV. NPAK ZA ANALIZO									RADKO POLIČ				
NALOGA										VLADIMIR NAZOR			SESTAVIL: R. N. RISAL N.G.

Sentjakovski pevski zbor iz Trsta na izletu leta 1939.

med množicami. Obe organizaciji sta se obvezali, da bosta ustanovili ljudsko fronto. Narodnjaki so izdali več številki lističa s tem naslovom. Grieco je tedaj pisal Regentu v Sovjetsko zvezo, da postajajo ti zavezniki preveč komunistični, kar ne ustreza liniji ljudske fronte, ki mora seči tudi v srednje sloje in vodilne slovenske meščanske kroge. Aktivnost komunistične in narodnorevolucionarne organizacije se je odražala v razpoložljivi množici, ki so bile že same po sebi antifašistične in narodno zavedne. Antifašizem med Slovenci v Julijski krajini je bil splošen pojav, z razliko od ostalih

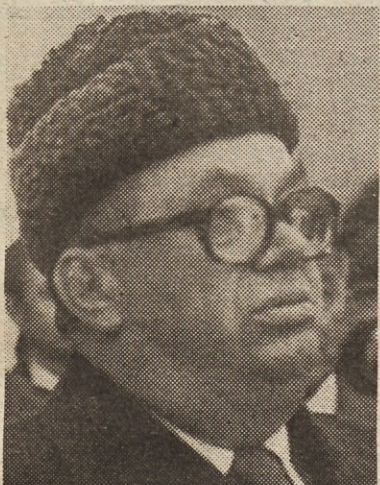
krščanskosocialnega. Nove vodilne skupine so se posvetile predvsem vzgoji mladine, da bi jo usposobile za bodočega nosilca narodnega gibanja. Inicijative pa so seveda prihajale iz vrst mladih, ki so se zbirali v krožkih, na izletih, v pevskih zborih in izdajali celo ilegalne lističe, kot denimo, znani tržaški Štepiharji in gojenci goriškega semenišča. Prirejali so koncerte, gledališke predstave, športne tekme, izlete na podeželje in srečanja z mladimi iz drugih krajev. Omenimo znano akcijo za božič leta 1937, ko so tržaški mladinci z Romanom Pahorjem skrivaj obdarovali revne sloven-

47 milijonov, ugotovimo, da je na enega obsojenega italijanskega protifašista bilo obsojenih ali obtoženih kar deset Slovencev in Hrvatov. Seveda pa je treba upoštevati, da ti podatki vključujejo tudi procese iz let 1941—1943, ko je na Primorskem že plamtel narodnoosvobodilni boj in so bili poleg civilnih oseb sojeni tudi ujeti partizani. Tako je mogoče razumeti tudi podatek, da je bilo izmed 42 smrtnih obsodb kar 33 izrečenih proti Slovincem in Hrvatom, vendar je sodišče zahtevalo štirinajst življenj še pred začetkom oboroženega narodnoosvobodilnega boja.

Žrebanje nagradne križanke št. 1 iz prejšnje številke bo 20. januarja tega leta. Odslej bodo imeli reševalci tudi sicer na razpolago več časa, saj bo od izida časnika do žrebanja vedno poteklo več kot 10 dni. Vse tiste, ki bodo pošiljali rešitve nagradnih križank, prosimo, da na kuverto napišejo NAGRADNA KRIŽANKA in številko le-te. Žrebanje bo vsak četrtek. Nagrade bomo pošiljali po pošti.

Še vedno simbol odpora

Stane Dolanc: »Dražgoše! Zahvala in spoštovanje mrtvim in živim borcem ne le Dražgoš, ampak vse Slovenije in Jugoslavije.«

O pomenu dražgoške bitke in o dogodkih v tistih dneh pred 35 leti je spregovoril borec Cankarjevega bataljona in udeleženec bitke Cveto Novak.

Številnim udeležencem tekmovanja iz jugoslovanske ljudske armade so na cilju tovariši pripravili toplo okrepčilo in seveda pravi vojaški pasulj.

A. A.

Letošnja prireditev »po stezah partizanske Jelovice« je bila že dvajseta, s katero se spominjamo legendarne bitke Cankarjevega bataljona pred 35 leti v Dražgošah. Še poseben pomen pa je ta prireditev dobila letos s tem, da je bila posvečena 85-letnici rojstva maršala Tita in 40. obletnici njegovega prihoda na čelo KPJ.

Slovesnosti in tekmovanja so se začela že v soboto in nadaljevala v nedeljo v Kropi, na Lackovem, v Poljanah in na Soriški planini. Zaključek tekmovanj ekip teritorialne obrambe, JLA, milice, ZRVS in mladine pa je bil v Dražgošah, kjer je preko 3000 udeležencem spregovoril pokrovitelj, sekretar Izvršnega komiteja predsedstva CK ZK Jugoslavije Stane Dolanc. Med drugim je tudi poudaril:

»Dražgoše so in ostajajo simbol odpora. Za začetek smučarskih memorialnih tekmovanj smo izbrali Dražgoše kot simbol odpora in boja slovenskega naroda za svobodo in neodvisnost. Tako smo hoteli izkazati zahvalo in spoštovanje mrtvim in živim borcem, ne samo Dražgoš, ampak vse Slovenije in naše domovine, vsem, ki so nam omogočili, da živimo v samoupravni in socialistični Jugoslaviji. Obenem pa so nam te prireditve tudi dokaz, da je mlada generacija pripravljena dati vse za obrambo naše neodvisnosti, svobode in vseh dobrin.«

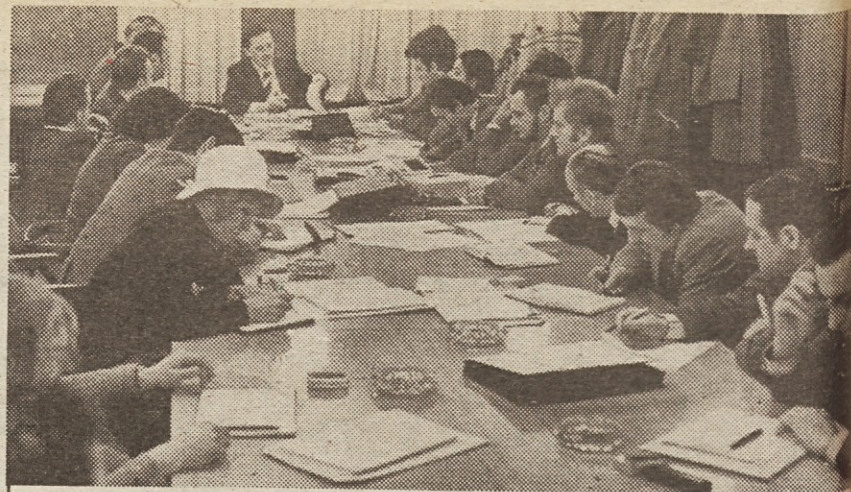
Proslave so se udeležili tudi komandant ljubljanskega armadnega območja general-polkovnik Franc Tavčar-Rok, komandant glavnega štaba teritorialne obrambe SRS Rudolf Hribernik-Svarun, član sveta federacije Miha Marinko, številni preživeli borci Cankarjevega bataljona, udeleženci dražgoške bitke ter tekmovalci in številni člani delovnih kolektivov iz vse Slovenije.

Pohoda v Dražgoše so se udeležili tudi člani Zveze slepih Slovenije. Naporno štiriurno pot je skupaj s spremljevalci opravilo kar 52 članov Zveze.

Najbolj množičen pohod v Dražgoše, ki pa ni bil tekmovanje, ampak le manifestativen, je bil pohod članov sindikalnih organizacij iz številnih delovnih organizacij iz vse Slovenije.

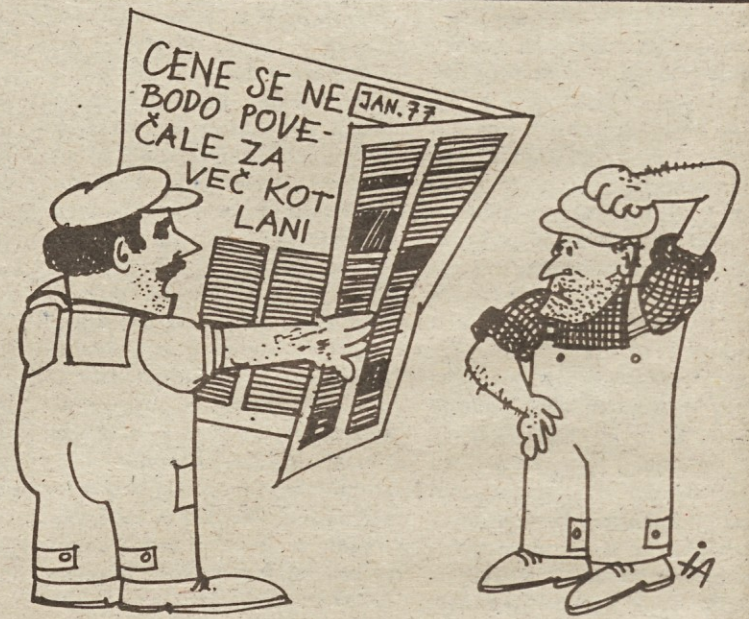

Program, ki ga je Center za družbeno izobraževanje pri RS ZSS sprejel že lani julija za leto 1977, so te dni začeli uspešno izvajati.

Seminarji za predavatelje letošnje nosilne teme, to je usposabljanje delavcev za izvajanje zakona o združenem delu ter spremljajočih partijskih in sindikalnih dokumentov, so te dni pred zaključkom. V decembru in januarju je Center skupaj z ZSMS organiziral 43 seminarjev, ki jih je obiskovalo več kot 750 članov ob-

činskih predavateljskih aktivov in predavateljev delavskih univerz.

Tematiko zakona o združenem delu so v teh seminarjih razdelili v deset tem. Največji poudarek pa so dali vlogi in nalogam sindikatov pri uresničevanju zakona o združenem delu, družbenoekonomskim odnosom in položaju delavca v združenem delu ter samoupravnemu organiziranju združenega dela in uresničevanju samoupravljanja delavcev v združenem delu.

— Hitro živimo, hitro — včasih smo take stvari brali na prvi april!
Karikatura: I. Antič

HUMORESKA

Reševanje problemov

Oče Matjaž in sin Matjažek sta imela zadnje čase doma vse bolj nerazčiščene odnose. Matjažek je v šoli veliko slišal o samoupravljanju in o tem, da je človek človek, ne glede na to, ali je velik ali majhen. Na njegovo veliko žalost se je oče Matjaž vedel do njega tako, kakor bi sploh ne bilo šole in njenih ugotovitev o odnosih med ljudmi.

Tako je oče Matjaž najraje govoril: »Poslušaj, smrkavec! Kaj boš govoril o enakopravnosti, ko samo hodiš v šolo — po domače: lahko paseš lenobo, če te ravno prime — jaz pa moram služiti denar za vso družino. Vključno s tabo!«

Že ob tako bežnem obrisu interesov in pogledov na življenje Matjaža in Matjažka je na dlani, da imamo opraviti s pravo konfliktno situacijo v malem. Nikjer ni bilo videti, kako bi jo bilo možno razrešiti. Stari Matjaž je imel namreč na voljo še argumente, s katerimi je lahko vedno znova v razpravi »porazil« Matjažka, če so že odpovedala vsa ostala orožja.

Trdni argumenti starega Matjaža: »Veš, saj ne gre samo za denar. Ne zahtevam, da me imaš za 'glavnega' v družini, ker sem oče in ti samo sin. Ne, tudi jaz sem za to, da nehamo s tako starokopitnimi prijemi. Moja veljava izhaja iz dela in iz težavnostne stopnje tega dela. Šola? V redu, vsi vemo, kaj je to šola. Toda, jaz ne »hodim v službo«, kakor ti »hodiš v šolo«, temveč »rešujem probleme!«

»Ali si sploh lahko predstavljaš, kaj pomeni to 'reševanje problemov'?«

Mali Matjažek seveda ni imel niti najmanjšega pojma, kaj pomeni to »reševanje problemov«, zato je dvignil roke v znak predaje in je molče priznal očetu vodilno vlogo v družini. Niti tega si ni

upal vprašati, če gre pri reševanju problemov za nedovršni glagol, torej nekaj, kar traja brez konca in kraja, ali pa ima reševanje pravi smisel samo v tem, če naposled le pripelje do konca. Torej do rešitve problema. Za malega Matjažka to seveda ni bilo sociološko ali politološko vprašanje, temveč slovnično. No, v slovnici tudi ni bil preveč na trdnih nogah, zato je imel še razlog več za molčanje.

Nekega dne pa se je razmerje sil v družini katastrofalno spremenilo:

»Očka, zdaj pa nisi več edini, ki rešuješ probleme!«

Staremu Matjažu je kar časopis padel iz rok: »Kakšne neumnosti so pa zdaj to. Reševanje problemov... Sploh veš, ti, šolar, kaj je to?«

»Seveda, pri matematiki smo prišli do problemov. Kakšna sreča, da mi boš lahko pomagal. Zate to ne bo nič, saj rešuješ probleme vsak dan. Poslušaj! Drugi brat je za tretjino starejši od tretjega, prvi brat je pa toliko star kot drugi in tretji skupaj. Koliko je star oče, če...«

Stari Matjaž se je vrgel na šolski problem, vendar je po nekaj urah »reševanja« vzrotil: »Slišiš, drugič raje v šoli bolj poslušaj, kako se rešujejo ti problemi. To ni isto kot pri meni v službi.«

Matjažek je bil močno razočaran, vendar je stari Matjaž sam pri sebi le čutil, da se mu je avtoriteta močno omajala, ker so se šolski problemi pokazali težje rešljivi od življenjskih. Vsaj zanj...

Čez dva dni je prinesel domov rešitev: »Veš, vi v šoli imate res »reševanje problemov«, mi se pa v življenju ubadamo s težavami. Ko se soočimo z njimi, jih proučimo in potem poskušamo odpraviti. Si razumel? Zdaj me pa pusti pri miru s svojimi domačimi nalogami, ker imam dovolj svojih problemov!«

Tig